Tin Ujević

Izabrane pjesme

SADRŽAJ

HRVATSKA MLADA LIRIKA (1914.)

ŠTO ŠAPĆE VODOSKOK

I

Uveče kada po basenu
ne voze više ljuske djeca,
vodoskok svoju pjesmu snenu
ponovno s bolnim šumom jeca.

Iz starog parka rijetki ljudi
odlaze tiho: neće noću
čovjek da budnom nogom budi
san kipa, sjenu i samoću.

A tada romon vodoskoka
u oblaku od bijela praha
ispuni suzom oba oka
šetača koji nema daha.

I sanjar čuvši u tišini
turobne riječi bolnog mlaza
krije ih duši u dubini:
jer to je Tajna što mu kaza.

II

A jutrom drag i draga slute
magleni odraz svoj u vodi,
pa premda njine usne šute,
oči im kažu da im godi.

Vodoskok voli polutame
kada se ljubav parkom šeće
i kad u dvoje vidi same
dragane, i u kiti cvijeće.

Ljubavni par ga dugo sluša.
Znači: i za njih riječ imade
zamamnu koja srca kuša
i budi za dan nove nade.

Da li razumije srce sneno
riječ perle što se mlazom skliže?
Meni se čini. Jer se - eno -
odjednom dragi stisli bliže.

OPROŠTAJ

Oudi usrid luche nasa mlada plafca
Usduigla ie iidra voglna, smina i noua.
I hotechia poiti putom sfoieg ploua
Gre pres chog uoiuode al sachonodafca.

Budi da smo uirni chriuouirna prafca,
Nistar magnie chtîmo (chocho i semglia oua)
- Chi ua uersih libar mnos haruacchi schoua -
Marulichia Marca, splitschog sachigniafca.

V lipom iasichu, gdi "chia" slaie sfoni,
Mi dobrochiasimo garb slouuicheg greba
I tocoi ti napis diacchi i stari.

Sbogom, o Marule! Poiti chemo, poni
Saiu imimo uelu sunchenoga neba:
Chorugfa nam chiuhta; gremo, mi puntari!

OPROŠTAJ (u današnjoj transkripciji)

Ovdi usrid luke naša mlada plavca
Uzdvigla je jidra voljna, smina i nova.
I hoteća pojti putom svojeg plova
Gre prez kog vojvode al zakonodavca.

Budi da smo virni krivovirna pravca,
Ništar manje čtîmo (koko i zemlja ova)
- Kî va versih libar množ harvacki skova -
Marulića Marka, splitskog začinjavca.

U lipom jaziku, gdi "ča" slaje zvoni,
Mi dobročasimo garb slovućeg greba
I tokoj ti napis dijački i stari.

Zbogom, o Marule! Pojti ćemo, poni
Žaju imimo velu sunčenoga neba:
Korugva nam ćuhta; gremo, mi puntari!

LELEK SEBRA (1920.)

MOLITVA BOGOMAJCI ZA RABU BOŽJU DORU REMEBOT

I

Pred tvojim slavnim, Majko, dražima,
ja pjan i besan, sasvim nedostojan,
ko trska lak, ko dijete nepostojan,
u mraku klonuh s crnim lažima.

I kost, i mozak bol izažima;
a teško onom ko je, nespokojan,
u jadu srećan, a u sreći zdvojan
lutao noćnim, sâm, pejzažima.

- I nigdje nije našo obećane
ljubavi, nigdje grijehu oproštenja,
i nigdje nije našo rosne mane,

i nigdje čistog srebra Pozdravljenja,
i nigdje nije našo Vivijane,
i nigdje krvi svetog Otkupljenja. -

II

Blažena Gospo moje sijede majke,
Marijo, zvijezdo bijelih naraštaja,
s usnice tvoje, s ruku punih Sjaja,
ja popih prve neborajske bajke.

Srce je Majke srce Bogomajke:
ja znam da mnogi ljudski grijeh utaja,
i znam da srodne duše srećom spaja,
izlaže astar povrh gnjevne hajke.

I ti što znadeš za čim plače plot
i tugu cvijeta bereš očima,
znat ćeš i zašto evo postah Got.

Znat ćeš i zašto mene obli pot
i zašto moja tužba počima
za svetu ženu Doru Remebot.

III

O pred te noge s punim ritmom sfera
zavjet u staklu položimo suze.
Pred svete noge nek se s plačem spuze
plameno srce dviju hemisfera.

Nek zemsku ljubav spasi rajska vjera,
Sveta Madona naše svjetske Muze,
i nek uz tihi jauk kornemuze
razvije duša sokolova pera.

Ljubav je Bog, ne Dzeus ni Sabaot,
i zato nek je sanak blagoslovljen,
i neka pada drač i trnski plot;

Majka je Bog, ne Dzeus ni Sabaot,
i nek me čuje, kada vapim slomljen
za rabu božju Doru Remebot.

IV

Svete joj oči kazuju: nevina,
a bijele ruke dršću rajskom strasti.
U njenom vrtu znadoše se srasti
i oganj ruže, i nevinost krina.

Glas joj je tužan kao jek dolina
gdje jaganjac je izašao pasti,
a u tom paklu što me može spasti
do njena zlatna, plava Mjesečina?

Pred njenim likom da se skromno klekne
u slavu bola i u slavu snova
kao pred neki živi Jeruzalem.

I da se plače, i da se vjera rekne,
i svaki uzdah bude *Vita Nuova,*
a svaka suza drugi sjajni alem.

SVAKIDAŠNJA JADIKOVKA

Kako je teško biti slab,
kako je teško biti sam,
i biti star, a biti mlad!

I biti slab, i nemoćan,
i sam bez igdje ikoga,
i nemiran, i očajan.

I gaziti po cestama,
i biti gažen u blatu,
bez sjaja zvijezde na nebu.

Bez sjaja zvijezde udesa,
što sijaše nad kolijevkom,
sa dugama i varkama.

- O Bože, Bože, sjeti se
svih obećanja blistavih,
što si ih meni zadao.

O Bože, Bože, sjeti se
i ljubavi, i pobjede,
i lovora, i darova.

I znaj da Sin tvoj putuje
dolinom svijeta turobnom
po trnju i po kamenju,

od nemila do nedraga,
i noge su mu krvave,
i srce mu je ranjeno.

I kosti su mu umorne,
i duša mu je žalosna,
i on je sam i zapušten.

I nema sestre ni brata,
i nema oca ni majke,
i nema drage ni druga.

I nema nigdje nikoga
do igle drača u srcu
i plamena na rukama.

I sam i samcat putuje
pod zatvorenom plaveti,
pred zamračenom pučinom,

i komu da se potuži?
Ta njega niko ne sluša,
ni braća koja lutaju.

O, Bože, žeže tvoja riječ
i tijesno joj je u grlu,
i željna je da zavapi.

Ta besjeda je lomača
i dužan sam je viknuti,
ili ću glavnjom planuti.

Pa nek sam krijes na brdima,
pa nek sam dah u plamenu,
kad nisam krik sa krovova!

O Bože, tek da dovrši
pečalno ovo lutanje
pod svodom koji ne čuje.

Jer meni treba moćna riječ,
jer meni treba odgovor,
i ljubav, ili sveta smrt.

Gorak je vijenac pelina,
mračan je kalež otrova,
ja vapim žarki ilinštak.

Jer mi je mučno biti slab,
jer mi je mučno biti sam
(kada bih mogo biti jak,

kada bih mogo biti drag)
no mučno je, najmučnije
biti već star, a tako mlad!

Zabavnik, 1917.

ŽENE MEĐU KRALJICAMA

Božanske žene, sva ljepota svijeta
i lavska gordost, i plahota srne,
kroz vaše čari uzvišene cvjeta
u plave dane, i u noći crne.

I, kada stopom punom svetog mira
budite zemlji ritam svih otkrića,
slutim vas srcem plamenim svemira,
slutim i ištem tajnu vaših bića.

Svaka je od vas rođena da vlada,
i da za prijesto pruži mliječno dijete;
carice tijela, samo usnom sklada
i usnom želje pitam: što hoćete?

Ko će mi dati ključe vašeg čuda
i odgonetku vaše zagonetke?
Kakvo tajanstvo kriju vaša uda
i koje nade statue vam rijetke?

Božanske žene, što u snu i slavi
čekate zoru pravednih oltara,
pred vašim likom koljeno se savi,
a srce, zvučni plamen, već izgara.

Sunčane duše, zjeni poklonika
zaman vas skriva zločinačka tama;
pobožnu ljudstvu fali vaša slika,
jer vi ste Žene među Kraljicama.

MENI BEZ MENE

Ure od smole cure besmisleno,
sumorni čovjek snatri bestjelesno,
sutonska strast se boji bezimeno,
a ljubav jeca, jeca bespredmetno;

i sve je danas prazno beskonačno,
a vjetar duva, duva bezutješno
na gole duše koje neprestano
ištu i grle beznadno, beskrajno.

TAJANSTVA

I

Bukom te vreve i sredine tijesne
ja uho pružam za glasove tajne
i donose mi utjehe beskrajne,
ponavljaju mi pjesme urnebesne.

Uhodim kako moje misli bijesne
teku u gorke suze živodajne,
i slutim uru gdje će strašne tajne
gromadom crnom zgnječit noći nesne.

- Ko sam i što sam, što ću, koga volim,
što tražim, kuda idem, za čim lutam? -
Uzalud nebo za odgovor molim,

uplašen sobom svoje suze gutam;
tajanstvo stvari i života zebe,
ne poznam ništa, a najmanje sebe.

II

I tako, neke noći, usred druma
preteku jezik neke riječi kobne,
strah me je od njih, i strah me je zlobne
pomisli da sam, možda, sišo s uma.

Čemu sva borba, čemu bolna gluma?
Znam da su moje sanje sitne, drobne,
da neće smijenit sudbine zlokobne,
i da ću ići, ići do svog huma.

- Ljubljena ženo, ko si ti da jesi,
luđačku ljubav suvišno je kriti,
ali ja sam sitan za sjaj što te resi,

pa makar jesam ono što ću biti. -
Ljubljena ženo, silna ljubav mrvi.
i ja sam zadnji, makar bio prvi.

III

Kad rekoh kletve protiv sviju žena,
kako da kliknem tvoje blagoslove?

Lažov je ovaj što me moćnim zove,
jer gordost imam, al je moć slomljena.

Pobijeli često proročanska pjena
usnice zvane za besjede nove;
da l' s pravom viknuh zadnje Tuge ove:
"Renate srcu rob za sva vremena?"

Jer iz tvog visa preko gužve grube
ti si mi rekla: "Mojom stopom idi,
pokazat ću ti kako gospe ljube

i dati pogled koji globus vidi".
Al od te čari i od suda toga
kraljež mi krši breme moga Boga.

IV

Velik sam bio, dok sam bio dijete,
al sad me lome vidici i mašte;
želje su bile očajne i tašte,
a slabe snage samuju, uklete.

I, nedostojan uzvišene mete,
ištem tek zelen pokoj neke bašte;
zar, više biće, ja da volim? Baš te
obožavam, jer ne voli se svete.

Kad veče dođe s mišlju, ja sam tavan
ko zvučne grane u mrku boriku.
ozvanjam: nisam jednak, nisam ravan,

i ja se davim u vrisku i kriku,
i sladogorko kušam gdje me drobi
teška crnina i nestalnost kobi.

Književni jug, 1919.

ODLAZAK

U slutnji, u čežnji daljine, daljine;
u srcu, u dahu planine, planine.

Malena mjesta srca moga,
spomenak Brača, Imotskoga.

I bljesak slavna šestopera,
i miris (miris) kalopera.

Tamo, tamo da putujem,
tamo, tamo da tugujem;

da čujem one stare basne,
da mlijeko plave bajke sasnem;

da više ne znam sebe sama,
ni dima bola u maglama.

MAŠTOVITA NOĆ

Gle! barut slovke sasuti u ponoć,
ko rujan plamsaj besne željeznice,
sagorjeti će noćas - o, Noć, o Noć! -
ostatak moje pozemljarske tmice;

evo sam spaljen u zublju kupine,
ja, Novi Čovjek, takmac Svetog Duha.
Vrcaju za mnom tla i domovine,
a loza moja biva luča suha.

Strahoto moje beskrajne lomače!
Izmakoše mi prirodna kraljevstva,
već nema zjene da me bratski plače,
u ruci štap je, u snu sveta ljestva.

Vidici zemlje pucaju pred čulom
sa razgaljenom napasnom svježinom
i evo tonem, utapam se u lom
samoga sebe sa divskom težinom.

Misli što zveče kao suho zlato,
sanja što sjaju ko najčišća srma;
o da se vrati Sveto Nepoznato!
na nužnoj lađi gostoprimna krma!

- S prozora tuđeg zurila je na me,
u mojem ognju, kamenita glava;
i dok ispijah medne dojke tame,
varala mene maštom molitava;

no moje Sutra čeka me na putu
gdje bi da kroči stopom gorostasnom:
i grozničavo vrebam tu minutu
zavjetovanu čistom Danu Jasnom.

Točite, svijetla vrela blagozvučna!
zvučite, vruci u zvonkoj ponoći!
da s mene spane ova mora mučna
i da se gluho okupam u noći.

Ja evo čekam zoru svoje Nade,
kad ću da kriknem svijetu Lična Prava.
Ja evo sanjam raskošne arkade
a dotle, mrtvi, blago tom što spava.

Blagoslovljeni dakle zdravi! Glupi!
I proslavljeni bez kičme, bez mozga!
Građani! Dripci! Bolničari tupi,
jer, gle, ja slušam kako svira rozga.

Sa slikom plesa usred šedrvana
moj danak evo blista se u mraku
ko carski biser rujnih đulistana
što Istok draga u jutarnjem haku;

bliješti kroz bdenje grimiz obećanja,
strasna se želja ćutanjem veliča.
O smrti noći! o dosado spanja!
razderat će vas buna moga kriča.

Lijepe su basne što u vrelom dahu
pjanost ih duha brokatno izvezla;
no još su žarča, u sunčanom strahu,
sva moja ljudska i božanska žezla,

svi snovi krvi i biserna plašta
između Crnih ili Žutih Mora;
sve što se ljubi; i sve što se mašta
dušom ljubavi i ljubavi pora.

Teci, o Noći! Sveta, budi gluha!
I struji mračno, i stremi duboko
u ponor moga izgubljenog uha,
i svladaj moje zapaljeno oko;

otkrij mi nove vedre pokrajine
na onu stranu jučerašnjih međa;
i ljubav stvari od kojih se gine,
što ne ču uho i ne vidje vjeđa.

Plamsaj crveno, a na mome mesu
izgori sitne dnevne nečistoće,
i daj mi vrati, u tom urnebesu,
oganj zanosa i zvijezdu samoće.

MOLITVA IZ TAMNICE

Beskrajni Bože, što na plavom svodu
zlato i srebro noćnih zvijezda pališ,
čuješ li gdje ti na prljavu podu
leleče ljutu molbu srvan mališ?

U noći kad sam očajnički bdio
s pogledom rujnim povrh vlažna stropa,
kad sam u ognju bolnih mašta snio
zvuk pjesme bune ili gromor topa,

koliko puta iz te crne jame
podigoh nebu ruke pune gnjeva,
koliko puta povrh oštre slame
provrištah mržnjom svetih hvalospjeva!

Ako li žrtva mesa ili kosti
spasenje može robova da kupi,
gavranu dat ću da se njome gosti
i gladnom crvu četvrt srca skupi.

Ako te grudi, il te oči bistre,
treba da kljunom svirep jastreb kljuje,
i da me memla, ili bitka istre,
neka! o neka! samo Bog da čuje!

Za pir i raskoš ljubavi budućih,
za zelen trave i za zlato žita,
za slavnu vatru poljubaca vrućih,
za vino pjesme, za zvuk što mahnita

- i za sve žetve ponosne i lijepe
i za sve berbe blažene i čiste,
evo ti nuđam poklon volje slijepe
i svijetlih želja gorde ametiste.

I moja pluća, bubrege i jetra,
i moje kosti, živce ili kožu,
pružam za iskru plamenoga vjetra,
stavljam na oltar žrtvenomu nožu.

Neka od tijela ne ostane praha,
neka od duše ne preteče plama;
neka u požar nestane mog daha,
a povrh lijesa bude vječna tama;

i neka čemer potone u dimu,
a plavi sanci u zelenoj travi,
no samo, Višnji, *živom* pobratimu
kandilo svoje milosti objavi.

Razgali svijetu bagrenu slobodu,
i čudo stvari što se sebi dive,
ozari plavet i obasjaj vodu,
razderi zorom horizonte sive;

i, kada bljesne mlada želja ljudi,
napon tetive u poletu luka,
pod trudnu šiju uzglavlje posudi,
nad muško tjeme gizdu slavoluka.

Pokaži što je Vasiono Pravo,
i nemir znati, ili Ljubav moći,
i volja ići, ići tvrdoglavo
pod žegom sunca i svježinom noći.

Mermera pokoj, žubor vodoskoka
otkrij za blijede, sanjarske mjesece;
a Eden uha i muziku oka
spasi za novi osmijeh naše djece.

A kada spane ova crna ljaga
i radost zblaži svelo lice Hrista,
blažena bit će otkupljena vlaga
i kužna plijesan zasjati će čista.

Znam da ću dotle ostati bez glasa
i da će grobom biti mračna jama,
no zbog tog svetog, zbog tog slavnog časa
blagosiljem te s ovim verigama.

Jer će u vrtu da pobjedni lovor
i nježna mirta da upored cvjeta,
jer će da slavi oslobođen govor
vječitu mladost i nevinost svijeta.

KOLAJNA (1920.)

* * *

Uhapšen u svojoj magli,
zakopčan u svojem mraku,
svako svojoj zvijezdi nagli,
svojoj ruži, svojem maku.

I svak žudi svetkovine
djetinjastih blagostanja,
srećne mrene i dubine
nevinosti i neznanja.

I na oblak koji tišti,
i na munju koja prijeti,
naša blaga Nada vrišti;
biti čisti. Biti sveti.

I kad nema Našeg Duha
među nama jednog sveca,
treba i bez bijela ruha
biti djeca, biti djeca.

* * *

Ove su riječi crne od dubine,
ove su pjesme zrele i bez buke.
- One su, tako, šiknule iz tmine,
i sada streme ko pružene ruke.

Nisam li pjesnik, ja sam barem patnik
i katkad su mi drage moje rane.
Jer svaki jecaj postati će zlatnik,
a moje suze dati će đerdane.

- No one samo imati će cijenu,
ako ih jednom, u perli i zlatu,
kolajnu vidim slavno obješenu,
ljubljeno dijete, baš o tvome vratu.

* * *

Blaženo jutro koje padaš
u svijetlom slapu u tu sobu,
već nema rane da mi zadaš,
počivam mrtav u svom grobu.

Možda ćeš ipak da potpiriš
pepelom iskru zapretanu -
jer evo, trome grudi širiš
čeznućem suncu, jorgovanu.

Dijeliš mi neke tihe slasti
kad o tvom zaru vidim knjige
na polici - i cijeli tmasti
vidik te sobe pune brige.

Za mene ipak nešto fali
u ovoj uzi bez raspeća,
na dragoj usni osmijeh mali,
u čaši vode kita cvijeća.

Blaženo jutro koje padaš
sa snopom svjetla u tu sobu,
već nema smrti da mi zadaš,
no vrati ljubav ovom Jobu.

* * *

Osmjejak svaki ljuto plane,
a svaka riječ je kao puška
u naše grudi rastrgane,
u naše srce bez oduška.

Snivamo zelen mir livada
i dim ognjišta u plaveti
i bujno zrnje vinograda
i zrelu tugu mora, ljeti.

Plačemo žubor gorskih vrela,
i mahovinu u zabiti,
kad poslije svrhe tužnih djela
čeznemo čiste suze liti.

No nigdje kraja našem bolu
u bugarenju i uzdahu,
nemir je sličan alkoholu,
a oganj, oganj u mom dahu.

- Osmjejak svaki ljuto plane,
a svaka riječ je kano puška,
u naše suze rastrgane,
u naše srce bez oduška.

* * *

U ovom mraku mirisavu
slušajmo kako ječe živci;
i sjećaju na ljutu travu,
a našem grču jesu krivci.

U ovom muku punom boga
zalazi rujna epopeja;
nutrašnja kavga i nesloga
otkriva zelen niz aleja.

Umire naša lijepa tuga,
tuga od svile i baršuna;
varava kao rosna duga,
zlatna i plava kao Luna.

U ovom mraku mirisavu
slušajmo kako ječe živci;
i sjećaju na ljutu travu,
a našem grču jesu krivci.

* * *

Noćas se moje čelo žari,
noćas se moje vjeđe pote;
i moje misli san ozari,
umrijet ću noćas od ljepote.

Duša je strasna u dubini,
ona je zublja u dnu noći;
plačimo, plačimo u tišini,
umrimo, umrimo u samoći.

* * *

Svjetlosti moje vjere, tugo tuge,
kaži mi stazu žutim perivojem
i daj da grlim braću, plačidruge,
i da plačem, da plačem po svojem;

ljubavi moga bola, moga boga,
daj mi da gazim čvrstim stopalima
po žetvi što je zlati žega mnoga,
po vijencima, po snima propalima.

Nikada više neću sresti one
blažene oči sanjarskih badema
ni rajski osmijeh plašljive Madone,
ni krotko čelo, mudra usta nijema;

bogzna na kojoj zaprašenoj cesti
izgubio sam sjenku svoga duha;
i nikad više, nikad neću sresti
usne nježnosti pravcem moga uha.

I ako oblak udre gustom krpom,
a kruta java stegne strogim gvožđem,
daj mi, o Višnji, šumski hlad sa klupom
i vinograde sa dozrelim grožđem.

* * *

Hoće li iko kad da shvati
zašto se Bogu tako jadam?
Od mesa moja duša pati,
zbog jedne žene ja propadam.

Mjesto da ostah u svom staklu,
izađoh na svijet mlad i zelen;
a sad mi resi u tom paklu
nevinu glavu trn i pelen.

Za suzom suza žudi teći,
i tugu tješim tužnim slogom;
a sva je Nada: jednom reći
životu, svijetu, nadi - zbogom.

* * *

Devet mjeseci što ja siđoh s uma;
devet mjeseci što od srca sunca
srce i mozak preko usne bunca;
devet mjeseci Bijesa, čudna kuma.

Ne pamtim sâm što govorim i kažem,
sredinom trupa prešla mi je pila,
a mila žena (nježna vila, svila)
neće me više draganom i pažem.

Mračna su ova čela niskih briga,
podla ramena zgrbljena od rada;
svjetlosna zemlja gdje Ljepota vlada
bježi u tamu poređanih knjiga.

I blatan mi je ovaj uski globus,
a želja ruši, ko iz silna topa,
tumbe sa u prah oborena stropa,
nenadan, smrtan i odvratan obus.

Čeznuće biti Mladi i Visoki,
htjeti i moći samo silne stvari,
i biti divi, biti gospodari,
i plandovati, i biti duboki;

ljubav za čedni život sazrcavni,
za okno duše na mističnu pupku,
za grešnu ljubav do dušinu kupku,
sve se to gubi, i u muku tavni.

I u toj pustoj beznadežnoj studi
posljednja jošte samilosna igra
kroz ovaj život progonjena tigra,
za lice Pravde, to je: biti Ludi.

* * *

Zelenu granu s tugom žuta voća
u kakvom starom spljetskom perivoju
sanjarim s mirom dok se duša noća
i vlaga snova hvata dušu moju;

al čežnja dršće kao ptiče golo,
ko plava pjesma naglo prekinuta,
ko neko blijedo i beznadno kolo,
ko bosi prosjak na pô pusta puta.

Sva ljubav moja usred ceste kisne,
moje je srce od sedam komada;
pod svakim mačem jedan plam da vrisne;
nad mojim dahom mramorna gromada.

Tmurne se misli reska svjetla boje;
krv u moždane, mozak van da skoči;
nad mojim mrakom sijevaju tek tvoje,
tuđinska ženo, samilosne oči.

* * *

I ja što evo bezumno ispisah
slovjenske pjesme iz krvava srca,
ne znadoh reći svoj najljepši vrisak
i otrov nade što u mraku grca.

Jer otkrih da su strasti preduboke
za slatke riječi, ugašene slutnje;
a da nam želje, oblačne, visoke,
ne stižu frule niti skladne lutnje.

No kada skoro panem nauznačke,
i budem nošen na neslavnu odru,
presvijetle zvijezde ko presvete značke
u mome oku ugasnut će modru.

Pečate krsta bezimenu grobu
moje blaženstvo kad ne bude mene
gnjila će kriti plamenu utrobu,
a tajnu smrti kletva jedne žene.

AUTO NA KORZU (1932.)

VISOKI JABLANI

Oni imaju visoka čela, vijorne kose, široke grudi;
od gromora njina glasa šuma i more se budi,
a kada rukom mahnu, obzori svijeta se šire
i bune, i prodiru u vis, u etire.

Ali, za svoju snagu oni su zahvalni patnji,
bijedi, sužanjstvu, gladi i njinoj crnoj pratnji.
Oni imaju snagu vjere što živi u smaku
i vrelo svjetlosti što tinja u mraku
i sunce u oblaku...

Oni imaju polet orlova, srčanih zračnih ptica,
oni poznaju pjesmu naših najdubljih žica,
uzdušni piloti, nebeski piloti,
za svijet u slobodi, za svijet u ljepoti,
ljudi svojih djela, djeca svojih ruku,
rođena u plaču, sazrela u muku.

Njina muška desna neprestano zida
dvore čovječanstva. Dom Prometejida!
I gdje tinja savjest, kao iskra sveta
oko njih se kupi orijaška četa
za slobodu prava.

Ali u samoći njihova je glava
ispravna i čista povrh mračne rulje
gdje ih ne razumiju glupani i hulje.
Kao vršak divnih, zelenih jablana,
režući do munje vedri obzor dana.

Tako, uistinu do njih vode puti,
gdje se pojas rijeke u dolini sluti,
gdje se sitno cvijeće plavi, ruji, žuti;
nagnuti u ponor nebeskoga svoda
dok crvena jesen drumovima hoda.

Mi stupamo bijelim dolom u tišini,
oni, sami, gordi, dršću u visini,
muče žednu zjenu ili revnu opnu;
što ne mogu, što ne mogu da nas u vis popnu.

Povrh njina vrška gdje se pjesme gnijezde
samo vile lete, ili bure jezde;
a nad njima sunca: samo zvijezde, zvijezde!

Putevi, Beograd, 1922

OJAĐENO ZVONO (1933)

RAZAPETA AFRODITA

Ovo tijelo svjetlosti koje ljudi mrze
razapeli su, jedino pravo, na krstu.
U bezbroju bića, do kraja vijeka, uzalud,
uzalud vjeruj u vrstu.

Ti, glase etera povrh morske pjene,
ti, kolo apsara i u snenoj magli,
nečuvenoj pjesmi naučili ste mene:
danas se prvom oglasila.

To znadem, ljubavi, da nije tvoje krivice,
i krv je u tvom logu potpuno lilijalna,
a duh je u tvom bogu majčinstvo žensko samo,
ti si nevina rosa.

Sa srcem kupanim u medu stvorenja,
da bi tajinstven bio život na putu nedohitnih meta,
kukavički ljubim i grlim sam sebe,
i dvaput darivam tebi blago cijeloga svijeta.

Iz mojih krajina suvišne boje cure
ko mlijeko i tamjan, i ja ću zarobiti zvijezdu.
Nemoguće ispovijesti još sapinjem, i strepim da nije
otac Lučonoša s poslom već na redu.

Vreme, Beograd, 1931, *Auto na korzu*, 1932.

CVRKUTANJE SRCA U POKRAJINI SANJA

Ptice pjevaju u mojoj sobi, a ne u kavezu,
puštene od ruku milosrđa u moj blaženi san.
Ptice mi javljaju da su radosno sa mnom u savezu,
ptice cvrkuću u misli i naviještaju crveni dan.

Ptice su ostavile šume i svježe granje stabala.
Sada se sjatile u grad, ali u pohode isključivo meni.
One kljucaju kljunom u plohu zvonkih stakala.
One pjevaju suncu i boji u ovoj ugodnoj sjeni.

One su rekle hvalu vjetru i pjesmi ganuta lista.
Ispričale su povijest stvari u toku između zemlje i neba.
Ptice mi dragaju lice i nude cjelov iz čista.
Ptice će maštâ krotkosti primiti s ruku zrnja i hljeba.

Došle su ptice k meni, k valu, na idealnu rijeku.
One, jedine iskrene, u ovoj građi zidanog mraka.
I, takve, predaju mrkim licima u turobnome vijeku
golemu poruku sreće iz plavetnog zraka.

O ptice, i ja sam ptica, i ja se ljuljam na grani,
ili siječem prostore gdje se razmeđa zemlje brate.
Cvrkuće u mom srcu, jer ja sam duh izabrani,
a vi ste, ptičice, poslane da u mom snu zapjevate.

I kada odlete ptice, ostat će njihova krila,
i moje glasnice iznutra sve nabubrene zvukom.
O ova pera šarena da bi se u let milja razvila
i pobjedu kliktala nad rasparanim mukom!

Vrlo rijetka
odgonetka
živopisna sna:
cvrkuće
s vrh kuće
u moj zvučni Ja!

Hrvatsko kolo, 1932.

POBRATIMSTVO LICA U SVEMIRU

Ne boj se, nisi sam! Ima i drugih nego ti
koji nepoznati od tebe žive tvojim životom.
I ono sve što ti bje, ču i što sni
gori u njima istim žarom, ljepotom i čistotom.

Ne gordi se! Tvoje misli nisu samo tvoje! One u drugima žive.
Mi smo svi prešli iste putove u mraku,
mi smo svi jednako lutali u znaku
traženja, i svima jednako se dive.

Sa svakim nešto dijeliš, i više vas ste isti.
I pamti da je tako od prastarih vremena.
I svi se ponavljamo, i veliki i čisti,
kao djeca što ne znaju još ni svojih imena.

I snagu nam, i grijehe drugi s nama dijele.
I sni su naši sami iz zajedničkog vrela.
I hrana nam je duše iz naše opće zdjele,
i sebični je pečat jedan nasred čela.

Stojimo čovjek protiv čovjeka, u znanju
da svi smo bolji, međusobni, svi skupa tmuša,
a naša krv, i poraz svih, u klanju,
opet je samo *jedna* historija duša.

Strašno je ovo reći u uho oholosti,
no vrlo srećno za očajničku sreću,
da svi smo isti u zloći i radosti,
i da nam breme kobi počiva na pleću.

Ja sam u nekom tamo neznancu, i na zvijezdi
dalekoj, raspreden, a ovdje u jednoj niti,
u cvijetu ugaslom, razbit u svijetu što jezdi,
pa kad ću ipak biti tamo u mojoj biti?

Ja sam ipak ja, svojeglav i onda kad me nema,
ja sam šiljak s vrha žrtvovan u masi;
o vasiono! ja živim i umirem u svjema;
ja bezimeno ustrajem u braći.

Hrvatska revija, 1932.

TRAŽENJA NA MILJOKAZU

Isprazne svemirske štrcaljke
ispuštaju u prostor plahovite oblake
s određenom početnom brzinom;
oblaci su mjehuri od sapunice u bojama
i nose mirise iz strasnog srca žutih zvijezda.

Plove oblaci u prostore s bojama i mirisima.
Šire uhvanje da im se napiše strofa
i čudnu jezu nevidljivih katastrofa.
Svod iskreće na nas ventilatore i projektile;
čuda su zviznuta s katapulta gore.

Nebesa mi govore da bih otpisao
što šutim nebu.
Iz nizine na visine
odgovaram im bez pô slova.

- "Oblaci putuju u praznine,
bare će progutati oblake,
pojest će ih žabe u mlakama
za jedno vokalno nadahnuće.
Strovalit će se tanki pramovi u jaruge,
a mirisi i boje bit će malarični zvuci
u vlazi sjetnih večeri sa sijerkom.
Nemam u sebi pričuva
za nova razočaranja.
Neće u me lahor iz granja
da darne u sijelo duva.
Neće da se pjesma rodi.
Oblaci šire groznice. Ja imam u sebi munja."

Boravi srećom Cigana na drumovima.

Uštapski mjesec je veliki balon, slikani lampion,
a u širini neba rasprostranjen halo
rijetko vidljiv samo za prostrane pute.
Navalit će u grad skitnice da motre s pločnika
što bilježe kružna gibanja svjetala
bljesak kroz znojna stakla srećnih kafana;
onda će rubom parka spavati na klupi
koju obuzima inje, i da sanjaju sinje:
vrtlog mokrih pločnika zalašten odbljeskom ulica,
put iz groba u ludnice svijeta,
vjetrenaste ruže vjedogonja kružno nad asfaltom.

Privući će ekstaza stanare periferija
i poljske spavače iz tišine ferija
ravno u ekstazu neba:
o Cigani, oni govore nebu i nebo izravno njima.

Ali ja ne saobraćam s nomadskim bogom;
Cigani, braćo, molite za me;
u dnu zemlje, dijelim tamni život ruda;
ventilator anagramske misli,
sipam ekolalije, kakofonije, onomatopeje
u noć obećanja.
Tek opravdavam se razbistrenim slogom:
"Gradovi budući golemih predgrađa
sazdani čitavi po jednome planu
kada će vas biti? da li će vas biti?
Neću kriti. Osjećam vašu manu:
znam da se danas veliki kuhar rađa
što se svima zbrinu za stan i za hranu!"

O! oblaci su dječji, papirnati zmajevi.
O! oblaci su opijumski rajevi:
na miljokazu, već u brašnu puta,
jutros neću biti što večeras sjedoh,
ni istih oblaka,
ni istih oblika.

Književne novine, Zagreb, 1930; *Auto na korzu*, 1932.

ČIN SPUTANIH RUKU

U noćnim tramvajima, kroz rane metropolitene,
sa žuljnim cipelama, no srcem ispod plavih bluza,
odlaze šutljive ekipe na posle ostavljene,
s usnom od rakije vlažnom, i tihom slutnjom suza.

Na desno i na lijevo, već kamo potreba ište,
sa djetetom i ženom kroz pospana predgrađa,
i tek su u hrpi stigli na tamno rvalište,
eno se iza stakla blijeda krvavo sunce rađa.

Svi oni obaraju bore čela ponižena,
svi nude djelu ruke hrapave, uprljane.
Oko njih bruji orkestar kolesa i sirena,
u njima šapuću riječi buntovne, tmaste, i sane.

Oni slušaju žarko pjevanje peći,
i kajiše remena, i previranje kotla.
Oni gledaju: gle, duvar biva teži i veći,
a jeza robovska pada s plafona pa sve do tla.

Oni drijemaju uz dernjavu hiljade grla rada;
onda se bude: na šini željeznica hukti,
otkucaj čekića kreše u njima ritam jada,
dok tuga polja i tvornica u dnevnoj strasti hukti.

Ova je srca tesalo hiljade kladivaca,
ove je mozgove pretrglo hiljadu rasprskanja!
Crveno željezo, zapaljen ugalj na čela odsjev baca,
petrolej i benzin na prašnom potiljku sanja.

Rastu, u prostor vrcane, pilane i talione!
Zvonca i maljevi i pipci bude tonove mnogobrojne
u mnogozvučje zapaljene i zahuktale vasione
nad tjemena frenezije i nad šije već znojne.

Bruje u šire protege užurbanosti snaga.
Struje od crne zemlje, streme do lampiona sunca
sa ognjem, sa meljanjem crnoga zemljina blaga;
sve pišti, sve kriješti, sve vrišti, sve kliče i bunca.

Blažena himno napora ljudi, da nisi toliko skupa,
bila bi najljepša pjesma i muzika vascijela svijeta!
Visoko povrh dimnjaka, daleko od parinih rupa,
puca šum rabotanja poput prebogata zvukovna cvijeta.

Grme i gromore potmule oblasti suterena
u žustro razgorenje i čak u raspraskanje.
Iz toliko vrenja, plamena, vonjeva i pjena,
sukljaju oblaci dima i rijeka magle: u sanje!

U ovom glasu zavija, kao da orguljaju grobovi
i ječi nešto sumorno, strahovito i muklo.
U ovom glasu kao da preklinju robovi:
"O rasti, srce svijeta, crveno, samo da ne bi puklo!"

U labirintu panike, duž acetilena,
nešto svirepo jednoliko, s provalom nadahnuća,
pretače se u gvožđe; paralelno, desna je uposlena,
mozak brojeve misli, a srce kovanja vruća.

I tako, po oproštaju od vreve radione,
na brodovima teškim od večernjega rada,
spuštenih čela, kao na povratku iz kaznione,
klipšu hrpe u bijedu skrovišta velegrada;

a da im tamo barem, pored zdjele supe,
daruje domaća svijetla još probuđena Vesta!
I da se kućne nade za prisne sinije skupe
za ljubav i za snagu umornog Hefesta!

Misao, Beograd, 1925; *Auto na korzu,* 1932.

ZADRŽANE SILE BIĆA

Oni imaju radne ruke, vrijedne, bijele il crne
ruke žuljave s polja, ranjene iglicama;
srca što misle, oči gdje pogled trne,
bona tjelesa, kršna tjelesa, a idu s nama i s vama.

Prolaze pored grobnica, crkava, sabora, sovjeta, kuća,
idu po polju, po gori, po moru i u visine neba,
i svuda donose želju istoga srca vruća,
i svuda ištu: pravde, slobode, hljeba.

Oni su mali, ali ih ima mnogo.
I oni ne samo žude,
oni rade i trude,
ali ih muče čežnje i mnoge želje lude:
"O što bih htio, kada bih mogo;
o što bih mogo, kada bih htjeo!"

Mnogi je vjekovni uzdah u njinoj grudi sveo
(u uzama žbiri svijetle nade grde);
mnogi se pogled njihov, zadržan, smeo:
blagi i krotki, oni tvrde, tvrde.

Oni znadu: naša će snaga biti oslon praga,
i ufaju se: naše će miške biti polet stuba;
ali što će nama ostati još draga
od zemaljskog blaga,
ako nam nož, kobno, sjaje usred zuba?

Oni kažu: "Mi smo duša zbilje.
Mi dižemo dvore, rušimo Bastilje,
iz nas struji u tvar rumen srca vrela.
Mi bratski volimo željezne mašine,
plamene mašine,
ali da nam iz njih nova snaga sine,
i da svijetla pravda pruži svoju vagu."

Oni idu putem (put vodi uz groblje),
ali ljubav mlade majke, ali mliječne dojke
opet blaže tvrda srca. "Držimo se stojke,
i jednoga dana dići će se roblje
pod zastavom truda."

A za njima, svuda,
slijedi sjena Minotavra.
Kuda će da pline ovo more sile:
neće li da sruši sva igala sile?
Hoće li da digne hrame novih lavra?

Oni imaju radne ruke, vrijedne, bijele il crne,
ruke žuljave s polja, ranjene iglicama;
srca što misle, oči gdje pogled trne,
trošna tjelesa, krepka tjelesa, a idu s nama i s vama.

Duboki narod, bolan zbog jedne više ljepote,
zbog rada na njivi, zbog berbe, zbog žetve,
buntovan srcem i spolom, željan sjetve,
i mučen žuči tuge žarke note:

ja ih tako vidim, pune malih jada,
mekane i tvrde, s moći svojih volja,
s voljom svojih moći, težitelje polja,
istinite neimare grada:

Oni s teškom sjenom pred sutone gaze,
i ja slušam: njina noga lupa,
oni idu skupa,
a pod ritmom hoda zvone, zvone staze.

Svedočanstva, Beograd, 1924.

VASIONAC

Sto glasova iz stotine grla,
iz dubina stostruke mi svijesti,
grmi, kliče: Još me nije strla
teška žalost zatajanih vijesti.

Sto pjesama iz sto mojih vrela,
iz dubljine stostruke mi vode,
šiknu, viknu: Nije me raspela
zarobljena boginja slobode.

Kliče, vapi duša mnogim umom,
buni se u grudi srce šire.
Dokle hodam pogaženim humom,
uskrsnut ću Asir i Misire.

Struje misli kao vir zelenca.
Pomiče se moja mrtva snaga.
Sebe motrim usred svoga zdenca,
uspravljam se usred sarkofaga.

Uske su mi ove male zemlje.
Kratke su mi moje bijele ruke.
Gorke su mi ove suhe žemlje.
Ja bih mogo, Svjetlo, u hajduke.

Kroz ocean neba ja sam ronac
i u mrežu lovim mliječne staze,
Mjesečić i Sunčić, Vasionac.
Mene pravo samo zvijezde paze.

Borci viču: Konja! A mornari: Jedra!
A ja, opit glasom pomorkinja vila,
žudim samo plavet, Vasiona Njedra,
i ja vičem: Krila! - krila, krila!

Savremenik, Zagreb, 1923.

ULICA FANTOMA

Ulicom, pored ljudi, lutaju brojni fantomi:
jedni idu iz grada, drugi listom iz groba.
I tako, pored novog, traje i staro doba.
Tek što svih tih sablasti ne vide naši trahomi.

Ulicom, osim ljudi, miču se brojne sjene.
(Strepim da nisam obmanut; taj put, za sama mene.)
I tako u mraku grada vladaju uspomene,
i tako na suncu jave strahuju tačne zjene.

Samo se čudim kako usudno sliče
živi na mrtve, a mrtvi opet na žive.
I kad se život dosadno i jednolično miče
pitam se koji od njih krvavo, ljudski žive.

Dani su naši u smradu davno strunulih era,
noći su naše u hladu opasne mrtvačke strave.
Na javnom trgu tišti grobišna atmosfera,
a noću u postelji spavače vampiri dave.

Leš kaže živom: "Šuti, i triput šuti,
za novo doba stare su riječi uzaludne;
i čekaj nužnu uru: mi ćemo uskrsnuti,
tek tad će i za vas uskršnja zora da budne."

Valjci, Nikšić, 1933.

DJEČJI UGAO

Možda najbolje, u izbi suterena,
ili visoko na mansardi sučelice krovova,
prekrštenih ruku i glavom na jastuku,
očekivati zalaske sunca, nad tanjirom.
I čekati, bolesnički, da sve tiho bude:
jer savršeno pravedni za svakoga traži
Pravdu,
ali, savršeno, za se je ne traži.
Možda najbolje da izgori pečal
bez jadikovke i da pregoreno svjetlo
i boja života donese ljepotu iznutra
sazrelu u samoći i tišini.
Ne izraziti se. Ne dobiti parnicu
u javi tišme što je mnogo gruba.
Gdje pitaju zašto kiša od pepela pada
i zašto stabla rastu i cvjetaju.
(I da, stalno, niko nije blizu;
ni prijatelji ni neprijatelji. I da takovih nema.
No da ravnodušna sunca obilaze
zapuštene doce i tajanstva šuma.
I da niko nije vidio kroz velo.
I da niko nije ušao u sobu.
Ja nisam velik. Nisam malen. Ni dubok. Ni plitak.
I niko mene ne zna. Ne marim da poznam
aršina; kako krv kola, i što puca u ušima.
Bez braka sa glumom dana,
na ćilimu od sjene motrim odbljesaka polusati.)
Možda najbolje: ocvasti, odruniti se, kao mnogi,
bez imena i slave - i u snu otkriti
akord koji stiže od mirisa rasklopljenih stvari
i od ugasnuća ishlapljene boje.
Valjda dijete, ali koju godinu starije
(ko to lomi grančice u šumi? kakvo lišće pada?
ko to pazi? otkud vjetar duva? -)
sa zaboravom hrpe neozbiljnih stvari.
Sa djetinjastim srcem, ali pamteći
da za mnom ima mostova, i rijeka sa čunom.
I umrijeti bljedolik, u jesen na terasi negdje,
ili na ljuljci između drveta,
sa odbljeskom u zjeni fantastičnih basna
i snom o dalekom ostrvu na vodi.
I da poslije nikom nije krivo
što počinu u blagosti ko živio nije
- osim kao pladanj toplih naranača -
i ko pruža ruke i ugasle oči
kroz lisnate krošnje i meso plodova.

Hrvatska metropola, 1926.

MAJDANI U BIĆU NA DVIJE NOGE

I

Povijest mora biti pregažena! Gazi sa mnom
na svjetlonosne budućnosne staze.
Klikni širem nebu! Šetnjom tamnom
izvest ću te u radosne oaze.

Kroz trijemove ruža i mirta, a uz svirke
kovrčaste, ti ćeš vlage ispunjenja liti,
kada, vođen rukom boga i ritmom dirke,
stopama almeje uđeš u Magic city.

Prošlost je mora, i na potiljku gvozdena šapa demona;
no ti, što su hvatali vjetre povrh najširih mora,
stisli su kao citronu u šaci skladove nebosklona,
i dočekali otkriće najljepših srećnih zora.

Tako, kada stupiš među svečane povorke pjane,
i u otajstva mašte iza biljurnih dveri,
zaboravit ćeš vijek, godinu, mjesece, dane,
i staru mudrost pred plesom nevinih vilinskih kćeri.

I ustati ćeš vidovit pred panoramu svijeta.
U zelenome prožimanju sav, oporaviti
bolećiv i molećiv uzdah kadu cvijeta,
dokučiti ćeš ključe Uma: sve Zaboraviti.

Kroz trijemove ruža i mirta, a uz svirke
kovrčaste, ravan drug u višoj sviti,
ti ćeš, vođen rukom boga i ritmom dirke,
stopama almeje ući u Magic city.

II

To je kruna mojeg obećanja. Jer ti si plodna brazda
kojom sam (zipko bilja i raslina) uzvisio golet.
Nad nebodere, nad zvijezde avenija zračećih što ih sazda
dedalski dlan majstora, ti uspe viši polet.

Ja te vidim, kroz zlaćane magle zlatnih Babela,
rukovatelju od sto vrtoglavih bioskopa,
sa slušaljkom na uhu, gdje upravljaš krijes kabela
i prama najdaljem Suncu vrtiš zur teleskopa.

Zakonit red bila u tutnju kotača
lijeva duh u slova; vadi put iz retorta;
pred zastavicom tvojom po izbor momčad jača
noge i gležnje i bedra na popríštima sporta.

Alat su tvoji prsti, i vješti aparati.
Kao slovke stoljeća slažeš ručke i vretena.
Kotlovi i dimnjaci tvoji su svakodnevni sati
kroz koje ključa i plaši Sanja: dići se nad Vremena.

Koje čudo, ako na daskama najluđih drama
bivaš Hanswurst i diva od grijeha i alkohola,
da, po zastoru, začuješ doziv borbenih tama:
"Sutra ujutro, druže, povrh Južnoga Pola!"

Ti nisi, gažen, i blažen, od malene ljudske kobi,
pao na kolena k Sfingi ni k dveri Tebe umijeća,
niti si, prošav kroz vjerski pogružen Gobi,
zašo u darmar rasprava tananih sjednica vijeća.

Ali si dao najbolju muku, kasnolijeg ranorani,
iz utrobe i sjemena, iskru kroz mozak i oči,
da ne bi mirni napor osvojenja ostao izbrisani
strti životopis, bez grba, na grobišnoj ploči.

Jer tvoj mozak uključuje firmamente;
on je kovča i lanac na teškom foliju mudraca.
Prosijekom na žili rujno pečatiš pergamente,
skiptikone na platna maštovita kamera baca.

Ti si nova Savjest. Mlada Povijest. Svijest u krajnjem visu.
Odliva se iz kalupa vrelih žena tvojega kova;
žena, ko što Belkis, Lilit, Tamar nisu:
Povijest Budućnosti bit će đerdan Snova.

Da bi se osnovi naši vjenčali u plodnome braku,
ti što na škveru oružaš lađu za daleke luke Nade,
da odeš na kraljevski poklon istočnom vitezu Maku
i u vrtove bajne priče Šeherezade,

pobodi radije koplja pred svilom čadora mojega loga,
da napustimo drage i zaposlene škvere,
u potjeru za dupljem tajanstvenoga boga,
naprijed, da pustim u pogon orlovske propelere!

Vijenac, 1926.

DAŽD

U obilnim mlazovima
iz teških oblaka
liva se gusta kiša.

Toči kao iz kabla
na livade,
na voćnjake,
na pašnjake;
ali, nadasve,
lupa na naša stakla,
kuca na naša vrata,
bije nam o krovove.
I zvuči,
i svira,
u svima jezicima,
u čudnim narječjima,
nasilna,
sveplodna kiša.

A njen je zvuk
sladak sluhu
kao čehulja grožđa
usnicama.

Jutros je varoš bila
čista ko svečana slika,
u smeđem, osvjetljenju
što padaše s neba
na ulice i trgove,
te smo šećući posred kestenova
tugovali,
žalovali,
blago,
bez žalosti,
bez tuge:
dolazi,
dolazi ona divna zagrebačka jesen.

I mučilo nas
što naši mrtvi nisu s nama
da vide novi Zagreb,
ljupku Hrvatsku.

A sada kiša
teče i zvuči;
kuca o naše prozore

kao jato golih tića
što cvrkuću,
što izdišu.
Kiša je isprala sve grane
na stablima
i sad je lišće svježe zeleno,
a kuće opet čiste i crvene.
Slatko je pisati uz romon dažda.

Kiša rominja,
glogolji,
žamori;
kiša jadikuje;
mijenja pravac,
vraća se,
bugari,
i opet sipi i sipi
na dvorišta gdje stvara mlake,
na krovove gdje teče u žlijeb;
kiša jednolično svira
kao lučac o zvonku staklu
po stablima,
po brezima,
po živcima,
po srcima.
Kiša kiši
i kiši
i prestaje da kiši;
a onda otiče cestom.

A onda kao miris dunja
kroz vidik rosnih bregova
hrvatske domovine
javlja se čežnja
za plavim morima,
za novim nebištima,
za širim obzorjima.
Budi
kiša sve što u nama drijema;
draga
kiša sve što u nama plače;
tješi
kiša sve što u nama cvili.

Ovako je mi nekada, pjani, slušasmo,
kroz lahore borika na brijegu Marjanu
gdje sprema svoje harfe i svoje svirale,
za naše duše dirke;
za svoje strašne svirke,
leleke,

i duduke:
o mi smo slušali kišu
po danu i po noći
gdje rida sladostrasno,
gdje kida u nama
kao rđavu strunu
sve što trebaše da pukne.

Ali draža no ona kiša u noći
čuta iz topla kreveta za bura
teče na njivu duše ova topla kaplja
Milosti,
Dobrote,
Oproštenja;
plače nas,
draga nas,
curi na nos,
milosna,
dobrosna,
svjetlonosna,
zagrebačka kiša.

Mi znamo da kroz to vrijeme
gore na Cmroku i Tuškancu
plave i crne djevojke
dišu na potna stakla
kuda naslanjaju čelo
i motre na kišu i oblake
i cvijeće u dvorištu.
Sanjare dakle djevojke,
a mi kroz to vrijeme
pjevamo kišu i cvijeće
i momke i djevojke.

A kada prestaje kiša,
mi kroz otvoren prozor
dišemo čisti uzduh:
- takva skuta plaveti
nema ni u kom Gradu
po spasonosnoj kiši. -

A onda Sunce
tjera oblake,
obasjava brežuljke
i suši po Gradu mlake
od skore kiše.

Grič, 1920.

POGLEDI U PRASKOZORJU

Povedi me, glasu dobroga vrača, iz ovih mračnih zabiti
prama širini svijeta
da na dohvatu zlatnih ruđenja daljine sačekam dane,
kad će život biti sreća, a veliko zadovoljstvo bitisati.

Još se nisu rodili svi koji trebaju, niti je sva trava nikla.
Mnoge još oči neprobuđene spavaju kao obećana ljubav,
ni pružena ruka grčevito pokretom nije izvukla iz čovjeka
njegovo najbolje djelatno blago.

U svojoj zipci još spava vojska čovječanstva
i zadatak da krči i gradi, i da blagosilje.
Cijele su bašte cvijeća što se ne smiješi danu,
najdraže ptice nisu još ni zapjevale.
Bit će radosno sutra, kao juče što nije bilo sveto.

Moja grud udiše miris iz grudi budućnosti,
moje oči zure u obrise, dalje od granice stvari,
Oh, znade nada da me podraga i da me poljubi tiho,
neko sunce od lijepe slutnje čak ovamo utješno žari.

Neku svjetliju kob smo zaslužili kada smo lomili koplja
za lozinke vrline, časti, duha i prava.
Naš će usud da u meso čina pređe iz prediva misli,
iz kosti, iz krvi i iz zdušnih nerava.

Svijet nije na rubu propasti, u bdenje sudnjega dana.
Jedna se zvijezda rađa kao znak novoga reda.
Tok svjetlosti je melem mojih najtežih rana,
zemlja je tako mlada, a pravednici djeca.

Ja upirem pogled u skazaljku budnoga sata,
jer znadem da ćeš, novosti, s dobrim pogledom majke,
i prije reda, na vrijeme, i neznana ući na vrata.

Ne budi škrta s ljubavi,
ne vagaj na tezulji strogoj sva dobrotvorna djela!
Ja ću dug pošteno otkupiti,
dok imam u srcu vatre i zahvalnost usred čela!
I čvrsto se ufam da ličnost toliko bogatija biva
koliko više prima da bi vratila dalje.

Povijest je ljudska duga sablasna mora
u mirisu grobnica i truleži antikvarijata.
Prava će povijest nadoći istom za druge naraštaje,
povijest od ljudske sreće, zanata i alata.

Kad vidim te ruke bezbrojne što se pružaju poslu,
kad vidim tu volju napetu da se mravinjak preuredi,
ja živim tu buduću povijest i ja sam slovo na strani
nenapisane knjige što se tek danas slaže.

Vodi nas, dobri vraču, iz ovih vlažnih zabiti
prama prostranstvu zbilje
da na dohvatu zlatnih ruđenja daljine objeručke primimo dane,
kada će raskoš preplaviti život i bitisati Biće.

Hrvatska revija, 1932.

PRODUŽENI SVIJET

Stvari su oko mene duboko sadržajne.
Cvijeće ima značenja i riječi na rubu puta.
Vode šapću u noći neiskazane tajne,
i vjetar na mahove čudne maštanije šaputa.

Oči životinja krijese se s voljom izraza.
Kamen u brdu nasumce lik i smisao prima.
Nesvijesna savjest pita se: zbilja, ima li izlaza
iz začarana kruga u pravilniku rima?

Java je, jošte jednom, preobražena snima
kao da ide u susret najdubljim jesenima,
ko da će Isukrste da sa raspela snima,
kao da priroda sprema posljednji krevet - svima.

Zemljom idu sanjari (mogli bi biti pijani)
i ti su od tihih riječi potajno razdragani,
kao da misle: evo, već se polako dani,
sad je svejedno jesmo li u prošlom vijeku, ili lani

Sanjari, sami, u hodu, bez volje da išta kažu
ali, svejedno: mogli bi biti pijani.
Ko da idu na doček vrlo starom otkriću
da su već bili, da žive u drugome biću,
i da su drugi i treći, kao već ljudi pri piću.

Stara se zemlja buni što je ovako mala,
mala se zemlja u prostor nečujno dalje miče.
Stara je zemlja još jednom zavičaj ideala,
i basna zemlje u oprane skute nebesa tiče.

Sanjari, sami, u hodu, bez volje da išta kažu
primaju zvukove svijeta do ruba svojih usta
i onda, besvijesno, nikom, u šaptu obrazlažu
kako je vasiona duboka i strasno vrlo gusta.

Srpski književni glasnik, 1933.

MAŠTA POVODOM OČIJU

Svaki ostavlja znakove na putu,
ne samo trag koraka i stopu nogu,
nego i kretnju ruku napregnutu,
maglovitu u prolaznom slogu:
svi se kreću i mijenjaju u bogu.

Lica su ljudi možda zagonetna slova.
Lica su valjda izraz izgubljenih snova.
Moje dnevno štivo čitanka je glava.

Nego me oko glavno užasava.
Ima u oku zapisanih mašta,
il mi u oko prenosimo svašta?
Ono crno iz dubina kroza nj biva jasno.
Ko će smjeti reći da je oko časno?

Sanjao sam jutros san o dvije žene:
to su dvije duše kroz dvije razne zjene,
jedna gleda bistro, a druga kroz mrene.
Koja od njih može da me strasno krene?
Oči pune magle očaraše mene.

Nekada me takav strah očiju hvata,
strah pečata, ili strah pergamenata:
što to čudno, mračno u očima piše?
To sam znao jednom. Ne sjećam se više,
i evo se bojim da će luč donijeti
onaj ko me na to iznenada sjeti.
Što me nemilosno brojne oči tlače?
Upitnici vida bole: *oči znače.*

Danju oči mrače. No u mraku zrače.
Najbolje su oči što nas naoblače
da po tome vedri horizonat svlače.
Vidici su slutnje u smisao sivi
i samo u tajni pravo biće živi.

Oči kažu. Oči kažu da nas boli
i kakve smo čudne duše kad smo goli.
Čemu nije ravan majstor, ni najveći,
oči, zrele oči, to će ravno reći;
plamen kojim starac u grob skori gleda
nehotice vidim već u oku čeda.

NOSTALGIJA SVJETLOSTI

Danas sam zgnječen veličinom neba.
Bojim se: plavi val će da ponese
slaboću moju u vis što me vreba.

Da l' sunce žeže ili zima trese,
osjećam mračno ilovaču uda,
i uvijek slabe kosti pune truda.

A oko mene ljudi svi zemaljci,
tjelesa žena sva od stare gline,
likovi stvari: kocke, kugle, valjci,

a sve su oči pune guste tmine.
Ja patnju svoju, svu, na mesu golu,
što uzaludno ište melem vrela,

dugujem rani, uvrijeđenu spolu,
što vele: "Srcu ranjenom od strijela".
Kinji me briga: kakva li će ruka,

kakva će meka ruka da me spase
od mojih crnih beznadežnih muka?
Ta zar i ljubav nije (ljubav, zna se)

za krotku djecu izmišljena gatka?
Sô suza pijem u plamenoj čaši;
um dere tkivo što ga mašta satka,

a kada desna za zvijezdu se maši,
znam da će sunca kojim ne znam ime
pre da me zgrabe u svoje visine,

no što ću ikad spustit u nizine
života Sunca što im ne znam ime.

Progres, Beograd, 1920; *Auto na korzu*, 1932.

SUNČEVA KOLIJEVKA

U božićnoj noći slinim na jastuke
i grizem neopranu posteljinu:
osvjetljuju nas ulični fenjeri
mene i neki magličasti fantom
erotskog vukodlaka.

Dekorativni snijezi po običaju
nakostriješiše strehe iglicama.
U peći nema drva,
ali puca i praska u cijevima,
i vodi, kroz očajanje dvorišnih mačaka,
u grozničava stezanja, zagušenih soba.

- Taj veliki, dragi Ja je mali skot pod ćebetom:
je li mnogo zebo pod snijezima,
je li se malo grčio na kišama,
nije li bio gruvan vjetrovima,
je li čestito znao za se?
O da se osuši!
Koliko ljeta Ja da još se suši?
Koliko ljeta da se sebi vrati,
duša, u ćošak svoje kuće?

Snijezi, kiše, vjetrovi još štipaju kožu,
ali iz hladne peći žamore ognjevi
kao maštanija uspomene,
a iz grudi promiče težak dah.

O božićnoj noći savladavam strah zime,
ovaj mali plamen pjeni se na usta
i ispušta zubima vodu na jastuke.

Vreme, Beograd, 1931.

IGRAČKA VJETROVA

Pati bez suze, živi bez psovke,
i budi mirno nesretan.
Tašte su suze, a jadikovke
ublažit neće gorki san.

Podaj se pjanom vjetru života,
pa nek te vije bilo kud;
pusti ko listak neka te mota
u ludi polet vihor lud.

Leti ko lišće što vir ga vije,
za let si, dušo, stvorena;
za zemlju nije, za pokoj nije
cvijet što nema korijena.

Savremenik, Zagreb, 1914.

SVETKOVINA RUŽA

Berite ruže, djevojke, da bi vam danas sjale,
taj zbogom mladosti, u ovom hladnom gaju.
Ruže su svete varnice što su zavrcale
iz dna duša vaših trepetljivih u ovom razbludnom maju.

Ruže su munje misli, one su u srce strijela,
ruže bogate, besplatne, u bašti na ivici druma.
O ruže su kâd nebeski, one su oko vidjela,
i muzika prirode s mirisom jezovitih šuma.

O ruže, da izdahnu raskošno u dragoj hladovini
kao tren najljepši i najkraći u viru varavih mrena.
Ruže, da bi bile pozdrav milosnom suncu u dolini
i šetnja razdragana do zadnjeg praga sjena.

Ruže su jezik ljubavi u spomenaru sreće.
One su kao svježi bljesak svjetlosti u bistrom zdencu.
Ko se za život rađa, gine za mladost, da meće
na čelo ruže po izbor u ganutome vijencu.

Neću da laskam strahu zarobljenika vaših
da ne bi ruže s oltara na krvavome bridu
služile kao ures koji ih grobom plaši
u sladostrasnom i crvenome vidu.

Ruže vjenčanja da nisu čempres za mrtve!
One pomiruju krotke i naprasne, one
nježnošću daha otkupljuju sve žrtve
i one u struji krvi kao žmarak romone.

Ja plačem za ružom. U oleandru cvjetam
što nije ni lovor ono ni ruža tišina.
Ali iz čaše ružin pjan pogled sretam:
cvijet oleandra prebojen u rujnoj kapi vina.

Neka pljušte ruže sa stropa, danas, u svetkovini!
Ruže sa krova, ruže s nebesa, ruže iz bašta.
Nek pljušte ko kiša, ko vjetar, ko gnjev u prašini
ruže iz istine, ruže sa zvijezda, ruže iz mašta.

I da nam začepe usta, i da nam zaklope oči
ruže pijane, ruže očajne, ružini vrti.
S cjelovom koji golica te se nečujno toči
kao dolazak kratke i sasvim prividne smrti.

Da panu kao pehar iz magla priviđenja,
da planu i da zgasnu, i da ničem služe.
O gladi, o zoro i sutone cvjetni u biću što se mijenja,
berimo, kidajmo vijence! Pijmo, pijmo ruže!

Blagoslov ružama polja i cijelom ružinom rodu
što je vrebao tajne mladosti sunčeva boga:
one nas najbržom vožnjom dovode u slobodu,
one su dar zemaljski i kovčeg zavjetnoga.

Pjesme trebaju ruža, a ruže svojih pjesama,
sve što trenutak nudi, a što najdublje pruža.
To su mlazovi himne iz luče biljnih česama,
o anđele, siđi i otpjevaj vječne litanije ruža.

Na tvoje glasove, i protiv nečisti već dotrajalih dana,
past ću kao učaran i s tobom ću hvale reći
tom rasipanju sreće i kupanju sred tamjana,
i, pred zavjetom ruža, tek jednom, pobožno kleći.

Da bi nam bile uzor, umjesto žamora riječi,
što treba biti plamen i skroman; te razapeti
i otkinuti s grma da razlog nam ne priječi
sve na dar, primjer, s ružom živjeti i umrijeti.

Što više ruža! Za pjanstvo i ludilo njih,
što više ruža, i s njinim trnom i dračem.
Ja ih u kite svih, te ih u grudi skrih
da s ranom kličem i da s dragošću plačem.

Što više ruža! Njih! Što više ruža svih!

Prosveta, Sarajevo, 1931.

DRHTAVI PARK

Jedan se drhtavi park sluti duboko u mraku,
u njem je svaki listić osjetljiv kao srce pred iglom.

Park je u noći hladovit kao jezero plave svježine,
ali ne plove po njemu zlatne i sedefne ribe.

Nego na dnima sakriva brižljive misli samoće
i lahor uzdaha od kojih se njiše granje.

Park znade odakle oblaci putuju i zašto vrcaju zvijezde
i čemu u mora daleka padaju meteori.

Ja nisam koji jesam. Ja sam neko drugi.
I ne gledajte u me. Ne sjedim na toj klupi.

Da li ovuda vijuga puteljak prpošnih stopa
i tu da se u čvor vežu ćudljivi lanci sudbine?

Park je duboko u meni kao kvaka u zakutku mozga,
park je iz prsa ova velika i širokogruda duša.

On je upio svjetlost, a sada upija tamu,
i kiti grobove vlažne žutim brdima svelim.

On diše svim žilicama, plače u mezgri, buja u kori,
on voli zemlju i nebo iz kojih život hrani.

Koliko krvi se toči bilom nabreklih žila,
kolike žive srži strepi u golemom dahu!

On šušti u lišću šaptom čeznutljiva daha
i skriva u tami svetište uzvišenoga hrama.

Taj park je drhtav i potresan i otkrit nemirima.
I vlaga rose valja se po njemu kao živa.

Park umije da pjeva. Umije da svira. Ko sluša
u njem jezovito razabire žagore nijemih duša.

Pregled, Sarajevo, 1932.

BURA NA BRAČU

U prozore i vratnice
lupa bura tmurnih ura;
dršću male dvokatnice.
Bura. Bura. Bura. Bura.

Kao misli zlopatnice,
kao duše sve patnice,
u pjesmi bez riječi
struje hladni žmarci
u kuće bez peći;
tresu male dvokatnice,
u prozore i vratnice.
Jauču šumarci.

Uz obalu stabla gura.
Vjetar gruva, grmi: hura!
Ko bi zvučna duša bila
razapeta povrh krova?
Odgonetah: ti si vila
Mosora i Biokova.
Ti se žičiš zvonkim staklom,
ti si jecaj tog konopca,
a nad morskim bijelim paklom
gordi polet divljeg kopca,
oblik lađareva ropca.

O te muke tvoga plača,
o te pjesme tvoga brača
izbodene povrh drača:
buro, ti si blokus Brača.

Jadranska pošta, Split, 1929.

UNUTRAŠNJI HAREM

Suviše divnih žena širom bijeloga svijeta,
suviše krasnih za nas beskorisno cvjeta.

One udate, ko ruže ubrane da brzo svenu,
mjesto da se drže na grmu i na svojem korijenu.

Jedne tako, kao zvijezde što se gledaju u beskrajnom moru,
druge bljeskom ljepote slične meteoru.

Jedne tako, kao kumiri iz pijeska pustinja,
druge tako, kao crkve i genij starih krajina.

Ko ih voli? ko ih bere? komu će srce dati?
O ženo, djevojko i grešnice, ti si čovjeku mati.

Ja te bezutješno gledam u žalosnim maštama
gdje piješ, pjevaš, pušiš i plešeš u baštama.

Ne umijem mjere pred ovom divljom čari
kao da vino pakla u mojem mijehu vari.

Nikada neću reći rđavo o tijelu:
blagoslov da je njemu, divnom božjem djelu!

Ono je izvor radosti, ono je uzor vrlina,
tijelo je baklja svjetlosti usred zemaljskih tmina.

Nema grijeha da mi ne okrznu sne.
Ovdje sam svirepi vezir zbog Tebe. I zbog Nje.

Zbog One koje nema i koja vječno fali,
jer se iz duga varki sapliću ideali.

Suviše krasnih diše širom bijela svijeta,
suviše mirisa žena i suviše njihova cvjeta.

Ne znam da živu, ni kako, ni zašto. Ni kada minu,
o kakav udes, i kakav znak, pada u ispraznu tminu!

Vi i Mi, Beograd, 1931.

VRUĆICA OD ŽENE

Jer je u visini misli ponižena,
ja bih htio njeno zlo da mi je tuđe;
ali slabo tijelo, okaljano suđe,
krvav demon želje, opsjela je Žena.

Srce mre u strasti, grijehom plamti zjena,
od ploti mi nema pakao što luđe.
San je spola dosta da mi bijesno uđe
u sva uda ludost i na usta pjena.

Kipi mi u krvi putena bjesnoća,
znoj pohote bije s užarena čela,
sve su misli pjanstvo, neba vrela hula,

i, dok bludno žeđam zabranjena voća,
izgara u grču lomača mog tijela,
zapaljena divljim ilinštakom čula.

Savremenik, Zagreb, 1914.

CJELOVITI CJELOV I TI

U maštama ću tebe loviti
trače sunca s ružičastom niti.
U etere će srce ploviti,
otvorene čaške nebo piti,
jer bez tebe biti
znači mene prepoloviti.

Moju nagu dušu neću kriti,
da bi javan bio žmarak skroviti.
Ja ću tebe blagosloviti
i molitvenom riječju osloviti.
Ja ću tebe suzom liti
i sebe smiješkom obnoviti.
Vidjeti ćeš krvav grč strahoviti.
Tvojom rosom ti ćeš mene miti.

Moje srce tvojoj biti
hiti,
ni do groba nismo siti.

Svojim dahom ti si svijet jezgroviti
kamo će se sloge boja sliti.
Ja ću tebi vijence viti,
draganjima oviti,
i tada će opet biti
u potpunoj kiti
cjeloviti
- Cjelov i Ti.

Hrvatsko kolo, 1932.

ŽEDAN KAMEN NA STUDENCU (1954.)

ŽEDAN KAMEN NA STUDENCU

I

Okviri bunara jesu čvrsti spomenici
gradića i sela na starinskom žalu,
u zdencu se riše budućnost u slici,
cura snatri svoj lik kao zgodu malu.
Zdenac, studenac ima mraz da dijeli,
ali po vrućini i zadnja kap kopni.
Pločnici su mjesta zapaljeni, vreli,
a fatamorgane javljaju se opni.
Isparena voda ima vrijednost meda,
i po znojnoj žezi prednost sladoleda.
Pomorci žeđaju za svoju žeđ, a sve muči voda.
U pržinama plaze jezik Beduini,
a ovdje bijesan pas na suncu slini:
gristi u voćku što nudi vlagu ploda?

Čudo još da raste zimzelen i trava.
Hridine su gole kosti pustog krša.
Tuđa okolini prži se agava.
Noću se ne spava, danju klone glava,
na jadnom vjetriću rublje zaleprša.
I pretili domar pod silu mrša.
Čatrnja pred crkvom suha nebu zijeva,
nedjelje cijele nije palo kiše.
Sa glinenim vrčem pomalja se djeva,
vjedro o konopcu žalosno se njiše.

A romon česama samo u snu pjeva.

II

Da su ljudi žedni, u tom ni po muke,
ali sad je bunar iscrpen i žedan.
I dok vjerni dižu k vrelom nebu ruke,
voda bi za usta bila napoj medan.
Uzalud je tući grudu gvožđem kuke,
i rabdomant gubi cijeli pothvat vrijedan.
Od žeđi već često neko pomahnita,
bijele ruke lomi u bunilu, grču,

Žedna usna svoju mjeru vode pita,
sva je nada mjesta u glinenom vrču.
A nema ni mala čaša galalita
ni staklen tanjurić gdje krletke srču.

Velika je muka za žiteljstvo suša.
Spas i blagoslov je kiša suhom kraju.
Dok je kaplja vode oslađenje duša,
škrtu vodu dijele prema vodostaju.
I s mrtvim jezikom sapinje me guša:
bez octa i vode sapa je na kraju.

Na bunar pristižu puna pora vjedra,
uže se s bunara poteže i spušta;
pa se moči jezik, čelo, ruka, njedra,
voda je za život čežnja, žudnja sušta.
I bez nje malakšu mišice i bedra,
punokrvni dan je samo tma i tušta.

III

Putnici i momčad piju vino gromko,
a voda je rijetka pričest bolesnika.
Za kuhinjsko suđe milo vrijenje zvonko,
za krštenja nužna kupelj duhovnika.
(Ti, u starom dvoru presahnula konko,
snježan rub planine u mori se slika!)

S vinom su nekada na vjernost se kleli,
s bukarom u krugu oplakali mrtve.
Sa žmulom na gozbi vijenac mladoj pleli,
s kupom osvetnici zahtijevali žrtve;
nužna mi je samo kap da me iscijeli,
grozne tropske žeđi bubnjiće mi brtve...

Jer sad zadnji s reda, kad domaći odu,
prosjak s puta za se obrok vode moli.
On crpe iz drva bogodanu vodu,
i toči je preko rana nogu golih.
(A ja, ludi žeđač u mahnitom hodu,
ubih zlog prosjaka i svu vodu prolih.)

IV

Tako ako si me pustio k oazi,
da i moje biljke šiknu žaru neba,
vrati oči k meni i pomnjivo pazi,
da li cvjetan imam temelj što mi treba.

Pamti da ja trebam svježu tekućinu.
Da i žari sunca nježne vijence kose.
Pazi da bez njege lomne biljke ginu,
da i duh mi treba sok i hladovinu:
jedan šator sjene i dvije kaplje rose.

V

O kapi vode, soče biljna dana,
o roso duše razdružene s valom,
posljednja nado žednih karavana,
kapi, bez soli rasprskane žalom,
još naći ću se u istome klupku,
s tobom, i znojnom kožom krhka tijela,
kada iz loga uniđem u kupku,
i svježe ude oživi kap vrela.
Kap s površinskom crtom baš na pupku!

Nad suhim jazom prazno vjedro visi.

Tuguje prazni krčag, puca stijena:
za dažd se mole vjernici na misi,
a cijeli krš je golet nesmiljena.
Pod krutim suncem čeliči se kamen,
od trajne žeđi bujno lišće vene,

i tako vidiš pustinju mog duha:
na bedemima vlat je strašni znamen,
suši se vlaga usred magle sjene,
ni sveta mladež nema Hipokrene,
u svijesti mojoj samo vatra kuha.

I romon krvi groznica je sluha.

Hrvatski ilustrirani list Radio Zagreb, 1941.

PET STABALA

Treba ih dvanaest i više da drvored bude.

Svejedno, pet stabala nadvisuju ljude.
Oni ih ne vide, a mene čude
neobična djeca grude.
Često je za me dan: pod njima proći.

Što su mi dali? ni hlada, ni ptičja gnijezda,
ni slasti penjanja, a više ni jasnu sliku.
Svejedno: pet njih, sazviježđe jasnije od zvijezda,
pet stabala, naočit pečat krajoliku.

Možda će samo stabla ostati od nekih živih mjesta?
O da! ima ih što nad grobnicama traju.
Istovjetna kraj ulica i povrh pustih cesta.
Pet stabala besmrtnih u bezimenom kraju.

Kadgod smo samo pomiješali sjenu,
radije su mi samo odmarala oči.
Svijet je na lišću odljuštio mrenu.
Pet krošanja, više no zapis na ploči.

Onaj, koji ih je osovio, znam da je bio pjesnik,
no nije umio reći sve u riječi i kamenu.
Ljubeći buduća stabla, za nerođene vjesnik,
zavještao je: djeco, pogodite im namjenu!

Vidite, koliko će mijenjati zemljopisne karte!
Stršiti nad sitnim vrtnim kaligramima!
Savladati snježne marte,
biti u orijaška proljeća samima!

Kako je teško ostaviti riječ za vrijeme
i najmanji znak i zapis o duši!
U kisiku se stabla kupaju, žive kao živo sjeme,
podno njih sve se duši i suši.

Pet stabala! Tabla vrijednosti: znaš li cijenu
hrpi kamenja i komadima drva?
Ona ne venu, a ja vidim kroz stijenu
mogilu, prag, klupu i sto bez mrva.

A ja vidim žive kuće i brodove u daskama,
i gusle i violinu.
No u stablu bogatije vidim: duše što ne ginu.
I vidim više no duše pod maskama.

Međusobne uspomene onih što se ne poznaju,
neznanačke ruke što se kroz vrijeme stežu:
oni prošli što za nas ne mogu da doznaju
ovdje me u mir i u sklad rastresena vežu.

Pet stabala! Kako ih reći? Nametnuti im imena?
To je naših pet glasova bez moći grla!
Pet stabala! Ja sam pao! A nadživjela su vremena,
i kao da uskrsava dah ta kob neumrla.

Tu malena aleja stvara aveniju,
a nije ni drvored ni šetališna šala.
Životne limfe ispod kore biju:
ja sam pao. Uskrsnut će me, spomen, pet stabala!

Hrvatski ilustrirani list Radio Zagreb, 1941.

MJEHURIĆI

Možda ima taj demon, što pamti svako zrno, što je posijao u moj duh.

Ja ne pamtim; ja čujem samo u uhu, gdje šumi i galami.
I bojim se, da i drugih harfista bezbroj čuh.
Ja sam prislonio uho k svakom grmu i šuštavoj slami.
Suviše se vjetrina u mojem bubnjiću slilo i sliva.
Suviše učenih otrova u malom mozgu mi hara.
Do mene vijori šuma, javlja se pčela, što se u šašu skriva
mučena pjesma riječnih bjesova noćna mi spavanja para.

Koliko usta iz mene kao vode šaplju,
koliko mjehura sitnih klokoće u pjeni!
A ja kroz cijev tako škrto istačem kaplju,
i uzdasi su većinom u sjeni voda sneni;
demon je bio u moći da k meni namami čaplju.

O to je današnje vrijeme groznice i mamurluka,
o to su polusni špiljski, što ne mogu na javu.
o to je u lubanji bezbroj žamora i buka,
o to je muka, što prasak nejasan razbija glavu.

Svaki je demon znao samo za se i ni za što više.
A ja sam u se primio kleti savez svih riječi.
I zato se silim da sam od bratstva sablasti više.
A ta gužva zloduha uskoću obzora liječi.
I pustio sam da govor svih bijesova knjigu mi piše,
i mnoštvo glasova zemlje mir ravnotežja priječi.

I sada paklenske sile umova i kalibana
glase se srdžbom mog srca i stida i ne daju da spavam.
Kao kod trepetljike uzrujan list i grana
pjeva i svira, te ovo zavjetno srce svemiru kao harfu davam.

Napredak, Sarajevo, 1940.

PONIŽENJA LJEPOTE

I da suhim zlatom riječi moje plate
i da svako slovo teži tas na vagi,
pošto su za tebe bez ljubavi dragi,
pjesnik stišće zube: ne ću da me shvate.

O ljepoto, ljudi proklinju ti ime,
jer si samo obris koji putem biva,
jer si prizrak zračni visoko nad svime,
koji daje među, što se zatim skriva.

Groznice u krvi požare mi pale.
No, ako to nisu sni bolesti vrući,
društvu kao male šale,
a društvo mi ne da pragu momu, kući.

Je li tebi zadnje robovanje ide?
Kao da si sova duboka u noći?
Oni društvo duše sasvim krivo vide,
sastaje se društvo duša u samoći.

Ja sam k njima došo, no ne oni k meni.
Ni ljubavi naše nisu uzajamne.
Dok na vrhu mome zora se rumeni,
njihove su crne gore jošte tamne.

Rjeđe patnje gube zbiljsko srce mase.
Suza se s mjeseca kao biser runi.
Pijmo jedno vino, no plačimo za se.
Suza mi je biser u patničkoj kruni.

Jedini ja poznam zadnju muku pakla.
Muka je tolika da već glasa nema.
No iz vatre vući otopine stakla,
beskoristan ures za srca je nijema.

Za nama se sporo vuče mučno vrijeme.
A opet ga riječju ne možemo stići.
Kad smo njegov kićen šljem i ljupko sljeme,
i kada se pred njim uputismo ići.

Ugovor je s društvom dužno poštovanje,
utezi i mjere za glave što sude.
Ali o mom trudu ne postoji znanje,
niti ima mjera što će tek da bude.

Na otoku divljem nakazit ću lice
(stid bilježi vrijenja pohote u duhu)
da ga ne poznaju zvijeri niti ptice
kad sa stabla budem nadao se kruhu.

Bezimene oči u ruj lica pilje
radoznalom pomnjom, i ta nema kraja:
odbaciše griješni stanovnici špilje
požudu za žene prošlog naraštaja.

Ljepota je miris, od kog boli glava,
vrela duga oko žigice u noći,
opojnosti pića, od kojeg se spava;
već se razlikuju ljepota i slava.

A do pravde vodi sunovraćen rječnik
i do čiste biti izbrušena prizma.
Ljepota je vrlo ozloglašen liječnik
i stvaranje svijeta usred kataklizma.

Nisu prave misli na dohvatu ruke
mrki psi stražari spavaju na pragu.
Istin izraz spaja tražilačke muke.
Nije željan div da upotrebi snagu.

Pao je Danijel usred lavljih šapa.
Pjan od vina pjesnik pravi se da drijema.
On uz divlje svirke tihe oči sklapa
i u mulju dima novu suzu sprema -

osuđena ljubav ne zna anatema.

Hrvatsko kolo, Zagreb, 1941.

KRUŽNA CESTA SREĆE

Dijete sklapa svemir ured bistrih zjena:
svjetska je ljepota tvorevina snova,
nov je život šetnja budućnosnih sjena,
u glavi su čežnje ispod svoga krova.

Blažen čovjek spava dalek u planini.
Pod suncem na zraku spavač sretno diše.
Doziv rajske trublje ječi u tišini.
U gaju se grana njihom slasti njiše.

Što je radost naša? Nekoliko slika
dozivanih maštom, bogaćenih duhom.
Četa osunčanih raskošnih vidika
primljenih i srcem i uhom i njuhom.

Vječni, bosonogi, nemirni pastiri!
Da sam samo pastir stada svojih težnja.
Drago mi je sve, što polet usplahiri,
što ubada nemir kretnje usred gležnja.

Zamislimo noć i hod u mrkoj šumi,
dok se zadovoljno k Neznanome hoda;
kroz mrak pipa kamen, što ga pljusak umi,
baršun mahovina rubom glasnih voda.

Možda me još danas slijepac Mjesec vara.
Možda dođe dar mi umora i truda.
No svejedno volim dražesnog sljepara,
što će bičem muke osvježit mi uda.

Na svim lutanjima sporedne su građe.
Zamamno je ono što se trajno mijenja.
Od sna krajolika nema ništa slađe;
On je prepun riječi, varnica i vrijenja

Samostani, to su privremene stanke.
Još nisu posljednja draga pustinjaka.
Otoci divljine vabe nove stranke
ispod drugih neba, laskom sanje maka.

Spavao je netko čitav vijek u basni
i kasnije ne će svezu da prepozna.
I tako smo pali u taj svijet mi kasni,
java nam je došla snohvatica grozna.

U mom oku trepti zabliješteno čudo
od preobražaja odbjeglih vremena.

Te je sve nekako bez osi i ludo
kao ruševina straha i bremena.

Ogroman san oči u nedogled širi,
koje ne gledaju no stvaraju zbilju.
Iz njih radoznalost za novosti viri:
blažen, tko je sebi dočarao Milju.

Milju čudna svijeta, gdje i tlapnja živi.
Prostor magle, svjetla, vasionu bajke.
Blažen tko se piću tečnog vida divi
i uhodi svemir u sočne okrajke.

Tako na nas slazi divno obasjanje.
Kucavica svijeta udara kroz žile.
Pogled u svijet biva sveopsežno znanje.
Nas su obuzele jučer više sile.

Vidio sam prizor Taema Mandaru
gavanskiji i od gizde Velásqueza.
Preplavljuje boja suhu zemlju staru;
njoj kotači bježe izvan dužnih sveza.

Sam se život jača sadržajem sanja.
Opsjene u mozgu paučinu predu.
Vješaju se mlade vile usred granja;
oblaci za drugim vuku se u redu.

Sanjar i za stolom putovanja pravi:
može i na mjesec: i dalje od zvijezda.
Nemoguće tek je doploviti Javi.
Naša java, to je cvrkut, bezbroj gnijezda.

Svijet se duša tako neprestano stvara,
raste, te se širi, prolazi i mijenja,
iz žarišta jednog više kolobara,
te je za nas preprv dan Stvorenja.

Možda je još glavno začuđenost naša,
zadivljenost uslijed obmaničke moći,
gdje je sitna zemlja neiscrpna paša
od svih mašta, iskre vatara u noći.

Put u se - van sebe, uvijek ista šetnja.
Njom je svima dana iskupnička svota.
Nemir usred mira, u mramoru kretnja,
kružna cesta duše, taj je hod divota:

Sreća, to je golem zaborav života.

SVJETLO NA RUKAMA

Možda su bili u starini, iz čađe, na časnoj slici,
apostoli ljubavi ruku ogrebenih od trnja,
bljedoliki i bijeli kao kreda isposnici,
mučenici mesa ispod gnjusnih prnja;

ne od rana bičem što su ih sebi zadali,
no od kušnja i rana što ih strašan život zadao:
tako čisti i ubogi, svi blagi što su stradali,
kad je kao kamen na grudi bol opstanka padao.

I patnje su stvorile nimbus i aureolu
i zlatni par ruku oko napaćenih lica -
ali su postali emblem siromašnih i, nalik simbolu,
nosili su na rukama jarki plamen usred tmica.

Takvo je bilo čudesno svjetlo velikih bolesnika,
otvaralo je vidike bistre u zore na gori;
i bilo je svijetlo živo poput plamenog krika,
vatra same ranjene duše što u požaru gori.

Ja sam patnjama odavno uzgojio u sebi sveca
i na ludnicama raskršća hranio u sebi zdravlje;
no sve, što u meni plače, sve, što u duši jeca,
preobrazio u orgulje i trublje, u gizdu i slavlje.

Pa ipak su žarki plamičci gorke histerije
došli u oči, na čelo, na prepukli dlan i na vrške prsta.
Zadivile su me odjednom vlastite misterije
vatra iz srca, krijes na brdu, zvijezda patnje vrh vrsta.

Bio sam upisan u korove koje ni sam ne slijedim,
jer ja volim vodu na česmi, prostu zemlju i kamen -
samo sam u snu zasjao među arkanđelima blijedim,
do svakog nokta planuo visok je posvećen plamen.

Ne poznam sebe, i čudim se transfiguraciji bića,
ne razumijem kako sam gnjevan dospio u groznice svete.
Samo sam putem tunela i rovova došao do otkrića:
tako sam sitan i malen, u jezgru i srži tek - dijete.

I s kruništa misli i s ruku uznesenih varnice lete.

Hrvatska revija, 1940.

FISHARMONIKA

Slika moje duše nema kronike.
Krajolik misli, to je zvuk harmonike.
Šišmiš je u kraju ko mrena na očima.
Gdje se sanja počinje? gdje se dočima?
Zemlji rastu kose. Taj je mjesec kopija
s neke razglednice stare, što me opija.
Mi smo išli putem. Put je bio dug.
Kasno opazismo da je taj put krug.
Po danu mjesec na nas svoju slutnju sipa.
Divlji kesten cvjeta i miriše lipa.
U nama plamen skitni strasnika.
Noć nam šalje ćuka, svoga glasnika.
I sve noću biva puno svete strave.
Šešir nam se diže sam vrh budne glave.
Nas će obuzeti gorostasna šuma,
izrasti će lišće čak i povrh uma.
Je li usna zbori ili nebo svira?
Gostiona uz put sjedište je mira.
Istinskomu biću mi smo prešli među.
Žarki pelud s cvijeta pao nam na vjeđu.
Noćas će se jasno složiti zvonici:
Aleluja, srećo ustaju bonici.
Nama opet služe neumorne noge
do nade na zemlji i svjetlosti mnoge.
Tim krajem sutona što sanja o zori
šiknuti će noćas blijedi reflektori.
Kriknuti će ptice: gori šuma, gori.
A kad mlaz svjetlosti pane povrh pjesme,
probudit će lugom pozaspale česme
i presahla vrela i umorne rijeke
kojim vjetar nosi sve jeke daleke.
Eto, zbori zemlja; eto šuma plače:
kad krčma na drumu dočeka svirače.
I ta svirka naše razgovore priječi,
i ti sneni zvuci jesu naše riječi.

Nužno, netko fali, kad nas pjesma smami.
Gledamo se blijedi. Falimo mi sami.

Hrvatska revija, 1936.

GANUTLJIVE OPASKE

Prerano sam se rodio za ravnodušnosti zemlje.
S vijekom moje duše umrle su gatke.
Našao sam istinu po svom srcu, a to je da su slatke
i patnje, kad se u kutu doma drijemlje.

Naučio sam se ljubiti stvari sitne i nevažne.
I malenkost me o bitnom čaru uči.
Ja cijenim čašu vode i pogačice ražne,
a u dnu vode sna tek me oblak muči.

Ja cijenim na zemlji dobru jednostavnost
i nejasnoću, što je sunce od jasnoće.
Moja rijeka teče strujom zaboravnost,
daleko sam od kavge, tuče, zle riječi i sve zloće.

Od mene počinje era, koja još ne poče.
Biti daleko, to je moja bit, i sebe skriti
u klupku borbe, mrtvac bez grobišne ploče,
i bez potrebe, od milja, za se, na se suze liti.

Ima pod mojom kožom predragog Narcisa,
jer suviše je strastan naslijeđeni Adam.
I moja usna slasni eter sisa,
na crni usud nikad se ne jadam.

Još ću na kraju voljeti vrline
i pravi čovjek mene će da divi.
Jer gade mi se pljuvačka i sline
i shvaćam, kad se prijateljski živi.

Prebolio sam strasti, pa i ljutu pizmu.
Prekužio sam gnjev na vjerolomstvo.
Prostosrdno se čudim vandalizmu.
Ja bivam mlađi. Svijete, ja sam tvoje potomstvo!

Novi behar, Sarajevo, 1934.

RIĐOKOSI MESIJE

I

Ne rasklapaju se dveri duše kao cvijeće zorom.
Valja tući zvekirom. Buditi spavača:
Zlatni most nad ponorom je pod morom
riječi i ćutilnih uspomena, u strahu rasparača;

ima nešto što je od dubokoga dublje.
U majdanima oceanskih korita se skriva
vijest istinita kao rujna sadržina trublje,
zvuk uzvišeni kao pravi plamen zublje,
pravda naša živa, kao luda živa.

Ne znamo, je li bilo ili nije, ali stoji.
Bilo djelom mašte, ili uspomenskim tijestom,
ili objavljenjem, stoji. Iz kakvih dubina, iz kojih
virova vedrine plavo mlijeko doji?
Ne znamo, je li bilo ili nije. Ali vlada mjestom

krunastih tvrđa svijesti i zubom bastijona.
Ne ponavlja tajnu ključa ni planinskoj jeci.
Duboko je trokut plemenita zvona
onih, što su, pokraj grijeha, opet sveci.

Zaklopi kapke, i poreci zemlju;
i da ničeg nije bilo od stvorenja pjesme,
ali zvuci duha u samoći bića drijemlju
izlivajući bujnost u romorne česme.

II

Možda je bilo, i nije, a možda i sada traje;
kako tko gleda, kako tko vidi stvari.
(Da li vrh prebijelih glava aureola sjaje?
da li su patnici svijeta najveći gospodari?)

Njih snivaju takve, na izmacima sati,
u čoporima noćnim, kao krijumčare:
delije srca, promiču kao tati
sa drumova, i nose u grad relikvijare.

Njih snivaju takve, s riđim vlasima,
zjenama od preliva neba u sutonima,
uspravljene u noćnim strastima,
popunjene mukom i okrijepom Azima,
i pogledom uvrnutim očnim utonima.

Žilavi, mršavi, po kosti nalik na Vandale,
objesiše ruke zdane za pokrete pred hrpom.
Vuku sokacima rasputane sandale
i trijebe gamad što mili zanemarom krpom.

Zjene, što su upijale krijes opala i smaragda,
u eteru i prekogroblju, noćni dijamant, bliješte,
i kreću preko, gdje živi miris Svagda,
i milost Duha što nije poklon za vješte.

Valjda su sjali s kamila i sa čudnih onagra
na raskršćima podno šumskih čistina.
Svijet se pitao: "Otkud šarolika bagra
što vrvi iz grmlja, kao iz gnjile glistina?"

Tko zna otkuda iz šira, ljudska braća šakala i vepra,
bita daždom i suncem spržena od tjemena do tabana,
hranjena skakavcima, saćem i korijenjem gorskih strana,
dolaze od Žutog Mora, Ganga, Jordana i Dnjepra,
preko stepa i pusta. Ne da u uglu gnijezdo sviju.
Nego da noće pod zvijezdom i da nomadski sniju
mraze što biju, sunca što ozeble griju,
ili da, dok drugi spavaju, oni, moleći, Bdiju.

III

I, dok donijetu kornjaču glade rastalasanom bradom,
s divljim plamom u oku kao s krijesom svrh gora,
pred jutarnjim svjedokom kaskadom
utišava se žamor svjetovnoga fora.

Kako bi motrili glumce ili pelivane
ili rapsode na dasci sajmišnoga trga,
pribiru se da čuju, radoznalo, izabrane
oduške duha što, nemiran, u družbi se batrga.

Dok jedan, bosonog, ustaje kao bat u zvonu, jezik sve braće,
proročki osovljen od peta do vrha vrele kičme:
"Došli smo iz srca čudesnog svijeta, praće
nemirnog piljka misli što tuče u stakla i tišme."

"Došli smo kao izraz zemljopisne čežnje
što žudi uvis, prkos pritisku atmosfera.
Kao pitanje: s vjerom u prirodu, ili bez nje?
Izvještili smo, ojačali gležnje
gipkošću istočne bajadere."

"Vi ne znate, prije no što smo sišli na tarac,
da su nam pseta lizala rane
- glađena našom rukom i komadom mrsne hrane -
da nam je leđa žigosao Cécé i dugi komarac."

Pred nas su sišli lavovi i tigri
i hijene u amfiteatru; naše Dvije, vjesnice
magije i pobjedonosne obrane u igri,
sasuše im u oči zlatne kiše i slijepe krijesnice."

"Mi smo uglazbili prsa granitskim odlomkom hridi,
ponizili smo glave pepelištem iz peći.
Prohodali smo gaje gdje logore Druidi,
zaplijenili smo trag krvi rumeneći."

"Prevalili smo ceste k Amo, poklisari
ljubavi što s prosjacima polovimo kabanice:
u sirotinji se srž božanstva žari,
poštujte ju! za trake zvijezde Danice."

Proučili smo tajna svojstva mandragore,
zodijake, kamen mudraca i lapis lazuli.
Istovare i utovare, i saslušali žagore,
lučkih svjetina, i otkrili gdje se sklanja Raizuli."

Mi smo dakle, pjesnici - dalekih pejzaža,
širokih horizonata iza kamena i pijeska,
zemalja s paomama i divljim smokvama, i oaza,
i rijeka zlata, petroleja, ugljenokopa, zemalja ljeska
dijamanata i briljanata, svih dragulja."

"Mi smo putnici od hridi i jezera,
i obronaka loze i maslinika ulja,
i cedra i ebana, bambusa, predjela kolibra i paunovih pera;
od tkanina i ruda i čudesnih pomada.
Nasade riže, brazde cinama, kave i vanilije
pretapkali smo u lovu suhe špilje;
mi smo danas prijetnja zemlje na rubovima Grada."

(Stane i nakašlje se i obrisa znojno čelo.)

"Ja kličem punim dahom, i zborim oštrim zubom.
Dar bi morao biti veći za orijaško djelo,
pravorijek protiv svijeta oglašen bubnjem i trubom."

"Mi smo došli, feniksi u lješu,
vrači bolesnika, frulom krotitelji zmija,
izgonitelji vraga, žreci što posljednji plešu,
s posudom balzama, i loncem čarolija,

da nas čuju trula djeca, predrasuda:
pokajte se! Povodanj je blizu,
i svaka pedepsa za učin lakomstva i bluda.
Kajte se, u bodnu kostrijet i u crnu rizu."

"Mišljaste li možda, dok ja silom mučim,
zaustavit' žuto otjecanje rijeka?
Za odmazdu oholima, ja vas na smrt učim
unutrašnjoj vrijednosti čovjeka."

"Ti si ukaljao gnjate, Babilone,
krvlju mučenika i smrću proroka.
I izvjesio na svilene gonfalone
zlatno Tele, žig i znak svih mana i poroka."

"Surov prema slabom, a gord na imetak,
u isposničko meso ukivao si čavle.
S osmijehom si iščupao plavi cvijetak
što vida bolesnike i izgoni đavle."

"Vijenče Tira i Sidona, nije da te plašim
neminovnim usudom Kartage!
No, griješan i uprljan pred moćnim kumirom našim,
zalud ćeš prsten i grivnu baciti usred vage."

"Već i brda klamiću, i planine se tresu.
Klisure pucaju, i mora nisu glatka.
Obratite se, u duši! Pokajte se u mesu!
Da ne bi postala gorki pelin datulja slatka."

"Budimo kao mravi u gradnji mravinjaka,
u ponor već se obara svemiru kupola od kristala.
Da nema višeg i nižeg, da nema slaba i jaka,
no da smo ravnopravni gosti na piru pod svjetiljkom Ideala."

"Ima li što prodirnije, srebrenije od zvona,
kada se povrh krajolika u rjeđi uzduh klati?
To je duh, riješen svih spona (javljam vam sa amfona)
kada se s duhom svijeta i s duhom ljubavi brati."

"Ljubav je sve.
Biti će mir.
Ljubav zre
Cvjeta šir."

"Pod svjećnjacima bit će pir."

Progonitelju smo rekli: Jošte muka!
Da bi gladijator uživao svoje;
ali, kad doznadu: da u grudi ranjena ljubav kuka,
onda tek od nas strepe. Od ljubavi. Od svoje Nade se boje."

"Ljubite Milosrđe sa srcem širokim.
Ranjeni smo znali opraštati: jošte biča.
O ljubavi! o milosti! Tim ustreperenim dubokim
košem prsi oprosnička duša vas veliča!"

"Hoće li proročki ognji da očiste zemljinu baru,
- makar ognji iz tikve i iz kožuha luta -,
Ili ćemo, svagda, ljudsku izmetinu staru
gledati, pred božjim sedefnim pragom, na kraju posljednjeg puta?"

"Hoćemo li uvijek, na dogledu voda i zraka,
ostati razbacano krdo, staro ljudsko smeće?
Ili ćemo, krvavom točkom u srcu svile barjaka,
uspeti se u Veće?"

IV

Ljudi su ga slušali kao romon kiše,
koja jednolično otkucava u žlijebu:
tako se histrijon i pelivan siše,
kada egleniše o hljebu i o nebu.

Više ih je gledalo tustoga Budhu, i mrtvaca
fakira, i samostane, i vilinsku almeju;
i posljednji tračak što ga, zlato nad plavim, baca
sunce na Aja-Sofiju i Ejubmošeju.

Bilo je plača i smijeha, i mrmljanja i pljeska.
Na pladnje im je pala hrpa srebra i bakra,
dok se iz pobožne vreve ne uzvinu glava reska,
sa usnom vrutka, sa stasom Odoakra.

"Ne govorim za druge, no za jasnoću svog znanja.
Starac sam, pun iskustva, i više ćelav no sijedi;
proputovao sam postanke i umiranja,
i, pred kraj života, pitam se, i vas: što vrijedi?"

"Više sam prevrata sunca doživio u bunaru,
mnogo sam obrata mjeseca trunuo, živ, u grobu;

ja sam duhovnu pričest dijelio legionaru,
i riječi spasa i utjehe malodobnom i robu."

"Ja vidjeh ljude razne kože, žute, tmaste, zagasite,
crvene i bijele pasmine, tetovirane često,
poznam kazala lubanja i nosova, skrite
crteže na tijelu i žig udaren na tajno mjesto.

Čuh jezike prašuma i gužvu na trgovima,
uz palubu krcatu jantarom i ambrama, i matroze
sa svih žala svijeta. Bih robijama svima
glasnik oproštenja i pelud s Nebuloze."

"Darivah siromaška, i u udovičke tignje
prevrnuh vrhanj maslosti i svježu dobrost lignje;
u meni puče žuč, i baratao sam bičem:
zvonar jutara, ja s ranim pijetlom kličem."

"Ja vjerovah u čuda, u čuda od slobode.
U čuda od ljepote. I što sad dobih za to?
Ne tužim se, što srčem iz školjke dlana vode
i što ne pohranih u sanduke žeženo zlato."

Ali u ovo ću da uprem: Čovječe, budi sam,
promatraj nebesa raskrivena bez sjenke,
budi čelenka s repa kometa Enke,
muški pazi na snagu, nevino na svoj sram."

Ništa završeno ne bilježi neizmjerno.
Drevni tumač snova, iscrpih rad, razum, srce i vjeru.
Pun predmetnosti, sada bespomoćan, kažem smjerno:
možda ni naš Duh ne zahvaća u srce skrajnju, beskonačnu sferu."

"Tu je, na kraju, očaj života i saznanja.
I svi oni, najbolji i najčišći, što inače kažu,
i znadu tajne ključeve i vrtloge postanja,
možda, s ljiljanskom grudi, i vrlo časno, lažu."

"Djeca što pokazuju prstom gubu i naše zjapeće rane
i viču: Ćelo! Ćelo! podno tvrdih čadora,
odbjeguju u nama, teške šape, medvjede izaslane
i više vole, sitna, pod zub sladora."

"Dobrotvori smo čeda, darovatelji banane.
Ali istina? istina nije napitak od koromača,
ni pelin, ni ocat: ona je mrža od najteže hrane,
istina je od plača i škrguta, siječe gore od mača."

"Tko da sebi laska da je Istinu imao u njenom duplju?
tko umišlja da je usta, do smrti zvijezda, reći mogu?
Ja sam radi nje isprebijao ovu lubanju šuplju
i ubod drača nosim usred prohodanih mi nogu."

"Svi što groševe štede, svi sabijači plasta
meni su krali sijeno i moje kraljevske prnje.
Proučih laž idolatra i laži ikonoklasta,
no sve je moje, napokon, iskreno krnje,
krnje,
(samo što žeže trnje)."

Ja sam snatrio zoru, kada će preko brana
ovo more iz mene, golema alemna rijeka
kroz orijaški proboj svojih strana
istočiti se na pampe, bez lijeka. "

"No bijah samo taj, što sipa u mrak rakete
ili, najviše, što glogom probada, brz, vampire.
Čeljad tu poštuje samo hir i pustolovne vatromete
ili zvuke skitalačke Lire."

"Ja sam rasuo ono, što razboriti štede,
dok ne vide i sami da dim i paučinu love.
Žrtvovao sam i paroplove i zrakoplove
ne dostignuvši rt kopna Zemlje Nove."

"Sagriješio sam, što sam iskao svojom glavom.
Kriv sam, što sam prvi u svojoj silini.
Jer i Melkizedek plaši narode ognjenom lavom,
kao svaki žrec i vrač koji, u zanosu, slini."

"Kuda brazdimo, plug se o stijenu kida;
ćelavo tjeme i rutave prsi ispaštaju svećenici.
Strah od budućnosti! nitko da kaže, što u čovjeku rida,
jer sin zemlje Ljubav i Uzdanje, svoje, grli samo u tmici."

"Zemlju zastrašuju strepnje od svake klice slova.
Ako bih predviđao u svakoj ljubici po jedan alem,
u svakoj kolibici za svemir stotinu blagoslova,
puk misli da će razvezan pakao biti taj mladi Jeruzalem."

"Nerazumljeni preteče! Među sobom u sporu!
Svaki svoje, uvijek razno, često slično, nikad baš moje!
Ako nas večernji gosti, za stolom, spominju u razgovoru,
bit će da nas sa stravom u novosti nakazne hore broje."

"Pa da smo kvasac stoljeća, ustrajmo bez priče i bez žene!
Bez žene što u četvrti hašiša vuče raskošne nošnje
i, u skladu s pisanom tkaninom, pravi bijele okrugle zjene
od strasti da crnu žetvu strasti, uokrug požnje."

"Samo je žena na me bacila veliku psovku
kada, plovac u drage spasa, kađen i slavljen,
više no željah, za moju blistavu slovku
u čeljusti vlažnih podruma bih strmoglavljen."

"I ti, putniče, što čekaš od družice Eve
spasenje mesa i umne pjenaste šedrvane,
kad si već otpjevao dert i hvalospjeve,
pohrani tu dragocjenu škudu u moždane."

V

Zašaptaše žamori: "Nije vrijedan kruha i soli -
podjetinjali starac - Ne vjeruje tko sumnja -
Unosi kavgu -" (Jedan): "Boga se ne voli!"
(Drugi): "Boga se voli!"
(Svi): "Boga se moli." (Jedni): "Boga se misli."
(Drugi): "Bog nije djelo umlja!"
Ali on vraća: "Da li Duh nosi ime? Kakvu sliku?
Pred skorim odrom, ja, unosim raspre?
Čitam li bukvice možda po cjeniku?
Na sveštene pladnje sabirah li jaspre?"

"Možda ste bauk samo za nejačad kod špareta.
U najdubljem miru, ja bih do kljovana i do tuljana,
ili da vidim kazuare i jaguare svijeta,
kad bi mi preostalo još petlje i koji mjesec dana."

Utažio se žamor. Kad su za siniju dugu
monasi i asketi sjeli, da pastirski jedu,
oni su mijenjali misli, jedan do drugog, u krugu,
a mučaljivoga Starca posadili su u srijedu.

VI

Kad je u drugo predvečerje povorka skrušena
odstupala, ne natrag, no pod druge nebosklone,
zastajkivao je, uzdaha dugo gušena,
Starac od riječi jetkih kao sok citrone.

Zadnji, pognute glave, žvatao je u sebi:
"Možda su obmane potrebne, od drugih obmana
bolje, a obmanama riječi kao ruho.
Stradah mnogo. San se ne će ispuniti: smrt je blizu.
Ali što me snebi,
to je da sam najviše uživao kad me život prebi.
Zelena ravnica pogiba. Evo već je sve suho."

"Ako i vidjeh krcate kovčege svadbenih darova i ćemere
pretile od karata dragulja, i izloge zlatara sjajne i rumene,
i jedrenjače od više debala jarbola:
to vrijedi samo za čelične čemere
i ružoprste čežnje što su sjezdile u mene."

"Jer je dakle lanterna magica iznutra,
pustimo blagima da sanjaju; ne budimo spavača.
Mudrost nosi prozračne kolobare od plača.
I ne pitajmo gdje je Meta, sutra.
U Vječnost slazim ogrnut sred mrka i zlatna ogrtača."

"A za sve druge, kada pod samun diskos grane,
otkrit će strašilo žutoga jutra,
otkriti će izbijeljenu kosturnicu mrtve karavane!"

Vijenac, Zagreb, 1926.

DOZRIJEVANJE LJEPOTE

Javila se rano, poslije jedne zore,
s pozivom, da djeca obustave suzu,
i s molbom da oci svrše razgovore.
I bilo je sporno: kako krstit Muzu?

Javila se kada kosa mijenja boju,
i kada u tijelu skrućuju se kosti.
U čas, kada miris prožima svu hvoju,
smiješila se s praga bez goropadnosti.

Ali dugo nisu trpjeli joj ime.
Kao šaka praha, zlatni trak u zraku,
bezgranični trepet vladala je svime
i zgažena bila na svakom koraku.

Njeno mlado meso, sedef Nejasnoće,
duša amalgame, biser što se cakli,
dvostruko je cvalo, kao stidno voće,
dvostruko je sjalo, i nisu ga takli.

Jednog dana preliv otiđe po svijetu
da bere značenja teška kao breme.
S tim je došla nježna Ljepota svom dlijetu,
ko pečat se na nju urezalo vrijeme.

Nekada bez vijeka, kasno istom mlada
prešla je u kristal, sad već crta čista.
Nije dala, da je poznaju sred grada
govoreći rulji: Nisam Ona Ista.

Imala je pravo. Bila je čeznuće,
san o zori, vjetar, bijes što steže gušu.
Samo s putovanjem stekla je pregnuće,
godinama zrijenja dobila je dušu.

Ovako se pjesma rodila dva puta.
I dva razna bića ne treba da miješa.
Veliko iskustvo nosi s prahom puta,
no s težine sreće sad nju nije preša.

Hrvatsko kolo, 1939.

ŠUMOVI U KUTIJI ZA MIŠLJENJE

I

Tegotna jutra potmulih udaraca
čekićem usred središta variva doživljava
Olovne zore tmastih otrova u visini,
pamici dušina plina i kositrova dima,
osviti bez obećanja s pritiskom znoja na koži,
o ja vas znadem, mnogo vagona malaksanja,
zaborav premrle svijesti s prevratom stolica i fotelja.

Jutra kao magle! Crna jutra! Jutra u isparivanju smrtonosna.
Jutra! O jutra! Nejutra! Jutra bez sutrašnjice!
S jedovima žive i boje rasplinuća.
Kisele ure! mlake! mrske! jetke! i bez jasnoće.

Jutra u otklonu ljubavi. Jutra boemâ i prostitutkâ!
S pokrovom mrtvačkog sanduka na jabučici!
Nedraga jutra, od sitosti i od klonuća,
dosadna, i bezbojna, i puna svih pometnja!

Vi niste doletjela na kreljutima himera.
Nisu vas dovezla kola Mitosa i Fantazusa.
Jutra grešnika! O pepelnička jutra udovičkih duša.
Jutra od ugasnuća svjetlosti i zadnjih fijakera tromih,
Jutra preživakavanja živčanih nadražaja noći,
Truljenja i raspadanja i tjelesne crvotoči,
Jutra svrabeža i stida
Osjetljivosti prezasićena prašinom.

II

U lubanji bezbrojna zvonjava odlupuje u sljepočice
Zvonovi! stotine zvona! Brektavih, naričućih,
Pogrebnih, luđačkih zvona frenetičnih,
O jutra zvonova požara bez pobjede!

Zvona na uzbunu pokojne gospođe Duše,
Potmula zvona odjeka izgubljenih,
Zvona bez nade, očajna zvona u magluštine,
Zvona na sive krajolike sahara unutrašnjih.
Zvona od tramvaja iskara bespredmetnih,
Zvona sa bicikla, zvona od malih zvonika,
Ogromna zvona gorećih kolokola;
Zvona od zvuka i zveka, zvona od nostalgije,
Zvona od agonije, zvona od spleena i mašte,
Orkestra izgrizajućih nejasnoća;

Zvona sindžira s robije, sirene u tvornicama,
klaksoni s taksija, grčevi, jecaji, trzaji, grcaji prestravljenja.

Zvona bez ljubavi od očaja zvona
Što samo zvone i plaču, zvona od tragike žica,
Pištaji. Umor i sumor. Vrtoglavosti kroz kovitlac
Zvona od pogreba zvona.

O, ja vas čujem - stotine telefona
S Marsa, Urana, Saturna, i bogzna jošte odkuda.
O ja vas čujem - i stotine gramofona
S odjekom riječi, bez smisla, halucinacije bez predaha sveza,
Čovjeka majmuna i papige i ludog kakadua;
O ja vas čujem, udari češljugara,
Kreštanja svraka povrh noćenja u šikarama,
O ja vas čujem "spit-ot" i "kra-kra".
Široka mumljanja direka pod okovanim morem;
Škripanje jarbola, strojeva, vitala, kolotura,
I zapovjedi kapetana, mucanja matroza
Razlita žagorenja gomila nad mogilom pojedinca

Šumovi, slapovi, praska bez ritma, odjeci isprekidani,
Prepukla škripanja lanaca, cviljenje užeta i konopaca.
Mračni glasovi prirode. Jeka od same šutnje.
Vas, orijaška talasanja ciklona na uzbibanim pučinama
Pjesme iz nedogleda, odjeci mandolina
Pa onda ritam od skorupa svih kretanja, glasova, šuma:
Ritam pod palicom širokom neznanog razbarušenog dirigenta.

Mlazovi veska. Gejziri prepada uha. Šikanja distonacija. Vrcanja iskara sluha.
Ludila prostranih lučkih šetanja pred gromornom slobodom mora za igalima.

O ja vas slušam, vrćenje aeroplana
sunovraćenih nad paničke nedođije u prostorima.
Zalete krila, vijke i šarafe i računsku muzu motora,
Visoko u ushitima povrh izvora šarenila.
Slušam mora i propete katarke i zastave uzlepršale;
Mucanja, ridanja, pijanstva, prkose, gordosti, podizanja.
Izvore, odjeke, širenja, vizije, prekoračenja u snove,
Od prirode i od čovjeka, od algebre i od kova,
Ljepote, lutanja, vragolije, pelivanstva i majstorije.

Pa onda čujem opet - vrela i vodoskoke,
Rijeke brzice, slapove, bukove, kiše;
Slušam šume i gajeve, vjetar i ridanje slanih voda,
Disanje kroz vasionu, pipce grla svemira;
Ispuštanja glasova iz njedara odriješenih spavajuće tjelesine.

Dušu pokreta, odrone od središta svijeta,
Jezgra oluje i poplave i dalekih zemljotresa,

Svu muziku, što je od iskona, orljava bez partiture.
Čujem korove sviju sfera, a možda još dalje i teže.
I kerubine i serafine i trone i gospodstva.

III

Sve vibracije, sva treperenja, sva svjetlucanja. Sva svjetlomrcanja. Sve fosforescencije. Opalizacije i irizacije
Sve se rađa u šumu,
Sve pogiba u zvuku,
I svjetlost. I pokret. I energija sama.

IV

Zvonovi. Zvonovi. Čekići. Srpovi smisla.
Ritmike iz vedrine. Haosi zaglušenja.
(Koliko jutara, ostah, posljednji u kavani,
Zamišljen za posljednjim drugom, boemom ili ciganinom,
Sam, bez marijaša, s mnogo alkohola na mozgu i mraka na svijesti,
I meni, ne mene, no druga; kroz rakiju bilo je žao!)

U meni se sve kotrlja. U meni se pokoleba
I svijest i savjest i ravnodušno praznovjerje;
Padam nauznačke, jer se kroza me toči;
Na mene se šum stropoštava. Na me se Diskos strovaljuje.
U meni zvoni, na meni zvoni. Oko mene
zvoni. Vrhu mene, zvoni
zvoni, zvoni.

Ja zvonim. Ja zvonim!
Zvona. Zvonici. Munjare: ja zvonim,
Ja zvonim.

V

I livam zvono.
I livam zvonike.
I livam zvonare.
I zvonim i ne znam zašto.
I potežem, a ne znam koji konopac;
Zvona svemira, ja zvonim s vama;
Zvonari svemira, uže me povlači u vis.

VI

I onda, zvona i zvona: zvona od čaša i flaša,
Ne samo od srebra i mjedi, no zvona od kristala.
Zvona, jedanput, Nježnosti: o kao mala suza.
Zvona od nevinosti i od pokajanja, od milosti i od obasjanja.
Zvona od duše, zvona za cvijeće i za razliku svjetlosti,
Zvona od dobrote srca i zvona za svaku ljubav.

Zvona od sakritih blaga
Razdragane polusvijesti -
Sirota, voljena zvona.

VII

Jutra groznica i mora i grobišne ploče haranja grijeha;
U grobu se probudio mrtvac i ustaje da lupa:
Mokru krpu na moje čelo:
Osvećuje se krv u žilama, poskakuje,
Glavinja i lupa,
Tuče zvekirom na dveri, jer ona hita
Nadvor.
Zvonjavo, zvonjavo, bolesti,
Pobuno ludnice iznutra:
Pare svih tropičkih mora, magle svih krvavih rijeka
Ispuštaju dim kroz moju glavu,
Ja sam cijev vrućice zemlje,
A ja sam bez preduška: jutros će
Kotlovi pući.

Škriplju kosti u meni, zglobovi i zglavci,
Ustaje stari mahnitac: željeznu košulju razdire.
Puca, puca u peći,
Ključa, ključa u kotlu,
Plamen mojih bubrega izbljeskuje
Crvenkaste svjetlosti,
Moje uzglavlje gori, a nad rijetkom kosom
breme svemirskih meteža zvoni i odjekuje zvonko.

Orkan, Zagreb, 1926.

NEUVRŠTENO U PJESNIKOVE ZBIRKE

SUTRUSNI TRAMVAJI

Moji me tramvaji voze u beskonačnost.
Jednim naporom peta skočit ću u božanstvo.
Kroz obruč nužda ravno vrcam u vječnost
i, s prezirom cipela skačući, usput kličem:
Zemljo, *hasta luego!*

Dugo drndaju kola koja mene voze,
a likovi mojih saputnika pretvaraju se u tajne maske,
putovanje biva dugo i dugo,
a moje rane gube svijest i srce sjećanje

Zamak na Zapadu! - Varke bengalskih vatara,
žene koje muči ljubav i najteže strasti,
glas Aksela i Fausta, sumpor Mefistofela;
lomače ploti i teške udare zločinstava,
grobare u Welsu i kopače u Šanblu,
i avione nad Helsingörom,
sve, sve sluša me kroz drndanje kolesa:
proživljujem patnju karijatida
i maštovito lutanje Site iz Ramayane.
Priviđa se glatki profil Musageta,
i život sa himničkim bilom orfičkih ritama,
gaženje cvijeća uz kvašenje suzama.
O ljudi, koliko sam ukrao vaših riječi!
Meni je žao
duboke muzike Wagnera i bure Beethovena
što mi služe za moju žarku pratnju.
Ja imam dvorac u Španiji i do Jalte Potemkina,
primam depeše sa Marsa i najdaljih sazviježđa,
na svodu neba čitam horoskope,
imam tajne ortake u kolu svetih učitelja,
prosjak, a gospodar neba i zemlje i pakla.
Bodisatve i mahatme nude mi vrela mudrosti,
žene za me iznose svoje najljepše halje
i posipaju se draguljima, -
fakiri izvode vježbe kao čili gimnaste,
askete poste za moje grijehe;
a ja sam mračan i nepoznat
kao talas mora slomljen do Orkada
na nekim fingalskim spiljama.

Moji tramvaji ravno u beskonačnost jure,
u meni se biju Kosova krvava,
u krug se tope sve muzike sure,
blliješti oreol povrh trudnih glava,
i začuđeno brinu se figure
sfinga mojih suputnika: "Je li to san ili java?"
U meni se budi zvuk zgaženih prava.
oslobođeni Zakon novih Java.
Ja sam napokon stao na glavu zmiji i slomio sindžire.

No kraj svih slova i otrovnih svijesti
ja volim majsku dušu blagovijesti
i srce žene sa nevinim tijelom:
da uzme teški dopis usred ruku
i da nas plače u jednome kutu,
da nas prorida do rika moždine.
. . . .

Tramvaji, tramvaji, tramvaji
po dosadnoj kiši i magli,
dok se meni u Benares nagli;
tramvaji, tramvaji, tramvaji
mamni kao šampanjska pjena,
14, 107, 35, 84, 23;
tramvaji, tramvaji, tramvaji
7, 12, 110, 19, 81;
tramvaji, tramvaji, tramvaji
- pletite se u oblake, opijumi crnih sanja! -
U Zagrebu i u Beogradu,
u Münchenu, u Beču, Pešti, Versaillesu i Londonu;
tramvaji, tramvaji, tramvaji;
i jošte drugo: omnibusi, autobusi, kola,
kočije, fijakeri, metropoliteni, undergroundi,
male šumske željeznice i uspinjače,
liftovi i automobili;
tramvaji, tramvaji, tramvaji
šašavi i oslobodilački
u vijeku bune i rada:
oni su ponekad zgazili poneko tijelo,
na njih je rijetko pala neka bomba
paklenskoga romba.

Tramvaji, moji tramvaji.
No danas, kako sve dobro biva,
ja slutim da ova prisutna Vika
(mondenka? švelja? il kino-diva)
bez rđavih misli mene dira:
ja slutim u njoj zvuk klavira
i znam da me samo zato dira
što srodnu notu u njoj svira

krv uzmućena kao slatko vino,
ofelijski glivaji.
Tramvaji, tramvaji novih doba
poremećenih Evropa:
u njima miris tankih roba
i uspomena toplih soba,
brzi, i pjani, i bez zloba;
tramvaji u život i smrt, nadu i zaborav,
sadašnjost i budućnost,
zanosni, sutrusni,
tram - tram - tram - tram -
vaji - vaji -
tramvaji.

Misao, Beograd, 1921.

DUŠA U PRAŠINI

Vise mrtva zvona u snu od kamena.
Sve riječi prekratke, sve misli pretijesne.
Povijest praznih slova steže, čelični obruč.
Savjest od dinamita. Plam svemira.
Pod mostovima teku, teku rijeke
kotrljajući pepeo uspomena.

Proživio nenadano
teži kamen nego bih nosio na leđima.
Kao ronac zaronio u ponore mora,
usud biva beskonačan,
breme se odvaljuje sa ramena.
Ljudi hrle, krute lutke sa maskama,
samo su tramvaji živi.

Ne obrazujemo oblik,
domovi obljepljuju i potčinjuju prostore.
Svi su živci i ganglije kao nepropjevani klavir.
Iščupana su crijeva iz utrobe.
Stogodišta moga drijemeža tovare me ugljenom i okaminama,
pada troskost iz prašume
u najdublji rudokop.
Bolest se bilježi na hartiji
dok, tamo dolje, između Prološca i lmotskoga, na buri
sviraju telegrafske žice na vjetru u protegama.

Kavana snošljiva kao udobna fotelja.
Ko će izvući rude iz mene.
Zlatne i srebrne žice?
Bolest, poezija puna proze
i nervoze -
vasiona strepi od straha
jedan stepen niže od sebe
i žuti u duhu.

Nema nikakvih stvari,
nego talasa i sjenka
povrh kojih pada prašina
treperenjem prolaznih vremena.
Moždani indigo u ljubičasto Oproštenje
struji:
Svakoga me jutra na ulici susreće jedna kokota.

Klečim na koljenima pred veličanstvom zemlje,
te jezikom i usnama ližem blato i prašinu
izmrvljenoga, razdrobljenoga duha.

Novosti, Zagreb, 1926.

POEZIJA RJEČNIKA

Kozmokratija gledana kroz prozore kočije.
Rijeka Krka i brdo Okić.
Iz likorna u muzivne motore
(u duru i u molu)
dad i gaga. Hoću da jedem sipa,
Solfe i elfe, alfo moga duha! Diskonto moga mozga:
Tabaci, za Abelare abaci!
Mofalde, u kolosalne Alde.
Korundi. I Vinaver u bundi.
Umrijet ćemo, kažu, s ovim vremenom,
ali ja živim u budućnosti,
i vozam se sa Sinišom T. kroz Beograd.
Tehnika, mnemotehnika, pirotehnika,
birotehnika, zubotehnika, svuda Tehnika.
Ludnico, najveća kućo, moja kućo:
(ici urlare a perdifiato).
Koriolan, Mirko Korolija? Je li moguće?
Abecedar, adresar, Boten, Gotha, rječnik, kalendar,
agenda, kompas, Krsto Moravac, gospodo!
Kapsule su kap Sule! A točak je kotač,
i tub je but (vidite kod Vuka).
Samo nemojte brojku čitati naopako.
Trupe, ekipaža! I one lijepe riječi što ih nema
u ljubavnom listaru.

Abderite, Abderićani!
Likvidi, solidi, fluidi, gasovi!
Za ljubav ylang-ylanga
ja ponovno pjevam svim Nosovima svijeta,
jer oni imaju najviše srca i duše,
barem prije nego stignu u Bukurešt.

Abdomen, nomen, omen:
banalno, vulgarno, trivijalno, cose fitte e rifficte!
Poezijo likera! fotograf, fonograf!
Bar gipsy! Gipsovi u Louvru!
O Abele, Abele u ovome Babele!
Zarobabele! Pjevajmo gloriju
čak i Faleni.
Avemarije, Angelusi, agapi, *Aberdeen!*
Historija traži biografske podatke
za Brockhausa i veliku Enciklopediju:
požurimo se, gavote!

Pet godina poslije moje smrti
nema subjekta bez objekta
ni objekta bez subjekta.
Telegrafiste na telefonu, krive asocijacije!
Atentati! Dolje atentati!
(Futuristički predikat leprša na avionu.)
Duh u kubusu,
šrapneli novih vizija, intuicija
i futuricija.
Konac Suvereniteta:
danas je odviše ovjenčanih pjesničkih glava.
Ogromna katastrofa mi prijeti uslijed pometene glave:
Moskva će da padne na me, sa Ministarstvom Pravde.
Delirij! O da sam barem Abesinac,
ovako samo u Trećoj Međunarotki
biljeti aller-retour na Mjesec!
Signali sa Kumovske Slame
prijete apostazije od Pravde i Pravice,
i herezi dokonica.
Religije, ireligije, imaginarne bolesti;
Genova se približava:
pali anđeli nad pale ruže.
Poezija rječnika!
No meni opet zore su dane,
osvjetljenje po noći i izgled na Dunav.

Za ručak rado jedemo SARDINE sa maslacem
i čevapčiće poslije toga.
U kafanama žene nose gojazna tjelesa
pod šarenim krpama i žude da uđu u Slast,
sa srcem od tungstena.

Mnoge siromašne idu ulicom žurno,
a druge pružaju ruke.
Mi srčemo crne kave. Ja grizem šećer.
Ja gledam svoje ruke, nervozne, titrave ruke,
ruke svirača koji nije svirao,
i opažam da još imaju *pet prsta*
na moje veliko čudo.

O čudo svjetlosti Sunca!
O Sunce, da tvoji trakovi budu
sjekira zavitlana u Abdorneu
sa srcem od tungstena!

Vijenac, Zagreb, 1928.

BEZGLAVI DROMEDAR

Moja je duša zaboravljen cvijet koji se otvara uveče
da pije plavu noć usnama požudnih kapi.

Ljubav je stara majčinska zasjeda kojoj će do kraja nasjedati mlađi naraštaji,
ljubav je tužno promašena stvar kao đački stihovi.
Imam milosti veće i bolje od ljubavi cijele.

Na tragu svome ja gubim sebe i uzalud tražim ljusku sebe,
ovo kiptenje živaca je žuta groznica od duha.
Nema vrata u moju ćeliju, moj muk je mir bez prozora
i dakle sasvim definitivan;
samo fine glave umiju način da čvrsto šute.

Ne želim biti srećan; ja sam srećan kad se vidim tresti i patiti
kao bog na vidiku živoga pupka buđenja.
Ja želim biti samo lijep, u redu otmjenosti.
Mene život škaklje i golica, i svijet je kliknuo u hiljadu blagoslova.
O radosti, ti si jezgro svega, zreli klas dana, i kada zapjevam, to je od tebe;
ja te umijem cijeniti i kada ne znam za te.
O radosti, ti si bezazleno vrelo svijetle tišine.

Ja znam da putujem, i, sklisko, nikad nisam na mjestu.
Mene vozi bezglavi dromedar oceanom smisla
i ima tako mnogo glava sa fenjerima vida.
Ja nisam u kući, publiko, i uvijek sam na drugom mjestu nego ovdje

. . . .

2000 besmislenih slogova u svečanoj povorci daha
jesu moje živinsko mucanje za izvore vedrine,
jesu moje prelesno tepanje dragoj vasioni cjelova,
jesu moje grešno draganje tajne srži stvari
u čudnoj prirodi s eteričnom kožom.
Povorka glava povorka je uvrnutih slogova,
pazite da ne rasturim na strane vjetra snopove električnog mlaza
preko svih blaženstava prošiktale zeleni.

Ja treptim. Ja strepim od milja.
Od potkožne injekcije milja pod prutom,
pod grančicom đurđevka i jorgovana.
Osjećam se uživati od predahnute patnje;
na dnu moga daha sakriva se žmarak
od kojega je opća tvar postala osjetljiva.
O radosti, ne trebam druge radosti nego one: biti,
i piti struje svježine iz dalekoga svijeta.

Književnik, Zagreb, 1931.

AUGUSTOVSKA NOĆ

Nisam vrebao meki glas mujezina
s uboda tankih munara u nebo.
Ni miris vjetrića s lipa i žena i tmina
haljinskih u ovo mrtvo veče nisam vrebo.

Ali sam nešto otkrio: ovu široku sobu,
tako duboku i tajnu kada ugasim svijeću,
da mi se čini da sam u crnome grobu
i da razbludno tonem u ispitom cvijeću.

U čaši umire ruža i bokor dragih ciklama,
o što mi poje s krikom o nekoj sreći svijeta.
Ja imam zemlju, a nemam ništa, i tama
meni je tečna večeras, i, možda, ipak sveta.

Možda ću naći sebe, i neki trag do svijesti,
ja što bez spomena prođoh, drugar vjetra na drumu,
kad sam u parku vrebao klupu da mogu sjesti
i našao izvor-vodu i divnu, pravičnu šumu.

Meni je vruće, ali je noćas sunce sa mnom,
žarko i ugaslo, iskra u svakoj tački zida.
Sunce u sobi! I u svom kutiću tamnom
pohodit će me čudom milost i uskrs vida.

Mnoštvo kutova neznanih ima u raskošnome mraku
mnogo punoće vrele u gluhoj praznini.
Duhanski oblaci putuju u blaženome znaku,
a krv romoni, šumi, zvoni, struji u tmini.

Ovako protegnut, od tjemena do nožnog prsta,
slutim da živim, kvasac u kaosu tvari,
i nagi žmarak osjećam, kroz kičmu, preko krsta
moje golote i smrada do toplog srca stvari:

Neka jauču mačke! Strastvene naslade noći
nek naršću u kolu pod plavom zvijezdom na tamnome nebu;
do slavoluka patnje ne mogu ni doći,
ja ustah u grobu, i već sam u samome Nebu.

Ja pijem koktel dječji s prsta u mokra usta.
O mrak je ovaj čežnjiv sav nota muzikalna.
A radost vinograda duše preliva se, gusta,
u kace teške noći i u plam augusta:
znam da je rijeka srebra i plaža meni jalna.

Književna Krajina, Banja Luka, 1931.

MUCANJE NAD TRATINOM

Zlatne jabuke vise na zelenoj grani
i praskaju kao bombe razblude u ljubavnom zraku.
Ovdje stabla rastežu grane kao požudne udove
i hrane se visoka manom s vedroga neba.

Pô sata vožnje vodi me u zadnji zaborav svijeta,
pčela mi slijeće na poganu ruku da traži meda:
zgusnuto nebo curi na listić u kapljici čiste slasti.

Skači, mali, po otavi!
Oblaci šapuću sa mnom i blijesci sa šumskih strmina.

Hrvatska revija, 1932.

DIJAFANE PROSTORIJE ZRAKA

Prozračna atmosfera sniva
da nema kraja, da je daleko i da vječno biva
i da je svemir živa.
Mjesec je na brdu zapeo,
a svjetlo kuća u granju stabala,
to su žarki prsti u toplim kosama.

O sestro pjesnika, vilo,
nestašna prirodo elfa,
ti sipiš u živim rosama.
Hoću li mjeriti suton,
kada svijet biva dubok
kao alkova misli?

Kada se polaže glavu
u vatu neba i zraka
kao u grob,
kao u sijeno, u travu!
Da ormar kozmosa nema dvostruko dno,
da podlozi ne nestaje tlo
i da ima mnogo Dalje i nijedno Ovdje?
Sami dolafi
i kronologija,
kuća od samih stepenica.
Ta moja lična mistagogija;
sanjam: jedna žena motri sebe
u sto ogledala
i ona se svojoj slici
predala.
Slika je nagost nagosti,
a srž je u žmarku dragosti.

Astrolozi traže nebom abecede,
no su drevnije zvijezde od alfabeta,
i mislim: zvijezde su varka moga čarobnjaka,
i trajat će dugo dok me nasamare.

A ta je žena svjetska mašta
s vratom nježne golubice,
s biserom u bezbrižnoj kosi,
a vjetar je nestašnu nosi
u pljusak cvijeća bijela,
u cjelove anđela i arhanđela.

Dugoljasti djevičanski cvjetovi
oponašaju ljiljane sna;
cvjetovi imaju vratove
što će bura polomiti;
a meka tratina raste
u loncu od ilovače;
a mahovina je pjena od vala misli,
tiha i polagana.

Mlada boginja u svjetlosti,
u lepršavoj tkanini,
u šuštanju skutova neba.
Takvi viloviti rukavi:
živim u čaroliji lutaka
i prebijelih žena
sa zelenim pogledima
kao iz srca likera,
kava me ne gleda očima.
U žutom grajanju kosa
i grguravom talasu
teku zvukovi bogova.

Na pogrebu šupljih slogova
idu bjelasanja lakata,
vretenasti prsti dragaju,
neizmjerne oči ljube.
Digli smo deset kula,
vrtlog se vrti u vrtu.
Strukovi viti su kuće,
tlapnja je tkanina oblak,
a prsti su nogu hitri.
Na golim je licima prah.
Ištemo nove bjeline,
a vidici traže cjeline.

Iz kaveza dosadna srca,
ptico, poleti u blagoslove,
u šarenilo vihora
i meteže slobodnih krila.
Leti, ptico, u litanije epiteta,
nebodernoga svijeta,
sa zrnom svjetlosti u kljunu.

Pregled, Sarajevo, 1935.

UKRŠTENI POGLEDI

Jedni gledaju s prozora.
Jesu ljudi loža i balkona.
Svaki sa svojeg trona.
Oni vole krevete:
I sofe i fotelje.
Oni su zaštićeni.
Srca za dobra djela.
I imaju ormare za odijela:
Pod posteljom dobar par cipela.
Njuše mirise kuhinje.
Oni poznaju što je dom.
S praga sipaju napojnice,
a u vratima čuvaju ključe.
Oni motre ulicu
i nebo s nadahnućem.

Drugi gledaju s ulice.
Ili s puteva, iz parka, iz polja.
Oni ljube tuđe pragove
ili ližu prah pred oltarima,
a spavaju na klupi.
Po vas dan uče arhitekturu,
protiv ljepote prirode.
Oni mjere spomenike,
motre mostove i tvrđave.

Oni bulje u prozore,
na spuštene perzijane,
na doksate i u vrata,
na nijeme terase što ziju.
Za njih je sveto stepenište,
a veći od groba prag,
a ruke još nemarne
za nemire neimara.

I pogledi se susreću:
od prozora na ulicu,
i s ulice na prozor.
I eto očijukanja
bez svilenih ljestvica
Romea i Julijete.
Elektrika u zigzagu
ukrštenih mačeva,
pogled iz oka u oko:
kako je sve usko i široko.
I jedni druge opsjedaju

i drže:
tko će brže?

Jedna je tajna put i ulica,
druga je tajna prag i prozor,
i to baš svaki -
i pitam: što će rastvoriti
ova dva svijeta
za zijake i za šetače
koje ne dijele rešetke ni kvake
od života,
od puta,
ni međusobno;
jer dvije su tajne svega jedna tajna.

Ulica gleda grad svakoga minuta
i grad vidi sebe: što je bio
i biva.
Dan biva... Svjetlo biva...
I neke teške noge idu.

Hrvatsko kolo, 1936.

OKRUTNO SUNCE

Sunce je žarko veliko oko,
dalje od više dohvata koplja.
Ono je povrh žutoga snoplja
visoko,
visoko.

Ali svak jednako njega ne vidi.
Mene žeže u mozgu, u glavi.
Mnogo se sunce tlapi i previdi.
Ono me u meni stravi
kao sjajna rupa što u grud se savi.
Ja vidim sunca u vodi, na travi;
ja sanjam mnoga sunca na javi.

Ne mogu ga ubiti praćom,
sunce s njegovom braćom.
Ne mogu ga vući u mreži.
Ne mogu ga iscrpsti iz mlake.
A ima sunca u vlage svake,
u staklu, u ogledalu leži.

Potajno sunce svaki je alem,
suze su sunčev debeli kalem.
Ono je sašlo u duboku školjku,
ono sja u dnu kristala i ruda,
blista u hladu špilja i duda,
sunce je ispeklo debelu boljku.

Za me je šaren plašt svjetla i sjene,
i igra pikanja što žegu zjene,
za me je sanja očne mrene.

Za me je sunce u pijanoj mašti,
te se u zraku paluca i lašti,
za me je sunce u obmanskoj bašti,
i s velikim suncem mi smo tašti;
ono prašti.

Gledam ga kroz prste, ispod ruke,
gledam ga žmirke i s dosta muke.
Sunce je silno svemirsko oko,
a ja sam tanka optička leća
s bistrim žarištem u moru cvijeća,
a ja sam providno more duboko,
duboko.

Novi behar, Sarajevo, 1936.

SKROVIŠTA DJETINJSTVA

Mi stanujemo u proljećima i jesenima,
po gnijezdima u krošnjama i granama.
Naše je oči vilenjak oprao u jezeru
što je upilo vidik neba.

Stanujemo u cvijeću vrh sijena na travi
po ambarima, pojatama i smočnicama
gdje se voće suši:
daleki, žuti i plavi.

Ima nas na ljuljkama, na ljuljaškama,
ima na pahuljama što lete,
na vlatima što hvataju otopine sunca,
u pričama crvenoga dana.

Mi smo kišnicu popili sa žlijeba,
pružili usne za nježnost oborine,
i s vrha krova napili se neba,
a dosta je kapi vina ostalo da visi o dugi,
vina i ambrozije, - mane.

Mi smo sakrili duše u jarke pored puta,
vrzući se pored balasta na pruzi,
u jarke, u ponikve, u rupe,
u crkvama smo tražili ledene grobnice,
kripte i katakombe,
svuda podrume, ropotarnice i šupe.

Mi smo oni koji pržinom grade
i grizu zemlju kao crvi.
U kući mučili smo roditelje da traže:
dijelom u mrazu bunara,
u tamnim sobicama,
u konobama i u potkrovnici -
ko vidi nas? Ko čuje uzdah u tmici? -

Svuda smo se sakrili tako sitni:
pod čaršave stola, pod ćebeta kreveta,
pod suknje što vise,
pod bršljan na verandi,
u kovčege, konzole i komode,
u naše šatore
svuda smo dušu sakrili
za matore;
sami plakali,
sami plazili jezik

starijima koji ne žive u znaku srca,
vampirima;
i krv nam je tekla.

Nas sakriva busenje i divna stakla -
sakrivaju nas goleme stare kuće na selu,
sakriva nas rijeka
gdje dabrovi grade grad -
sakriva nas planinska jeka.
Mi listamo u bjesnilu trava
i iz vreve bašta izvire nam glava
sa žutim vlasima kukuruza.

Mi najzad spavamo po ormarima
s rubljem, dunjama i starim knjigama
i u snu nježnim zubima
krhamo orahe, srodne teškim brigama.

Hrvatski dnevnik, 1938.

GLAZBA VJETRA U NOĆNOME STABLU

Kada u lučkoj sparnoj noći izađem iz kavane
javi se potres zraka čas prvi kao slutnja.
I ovaj nagli hlad se pričinja pomutnja,
kao da je ptica s Pola doletjela - taj srh - na grane.

No, kao tumač svijeta i noći, vjetar na stablu stane.
On kaže: "Hoću da oglasim stablo i sve njegove grane,
jer su im krošnje gusle i sviraju na sve strane.
Evo moje melodije i melema preko rane."

O kako prisebno, zdušno bugari vjetar u noći!
Dvadeset godina unatrag s njim sam morao poći:
i tada je bilo stabala, a ja umjeh ravnodušno proći,
ko da ničega nema, i s tim sam ostao siromah.

Vjetar se glasi u noći, vjetar što nema doma,
on, drugi put možda izaslanik groma,
no sad je u ovom stablu Duh, i ide s grane na granu,
šušti s lista na list, pun trzaja i loma,
vjetar jedincat, ganutljiv, skučen na malome planu.

Silni duh protejski ukrutio se u zvučno biće.
Što on govori tek ja razumijem u zaspalom gradu.
Vjetar osamljen u noći glazbeno je otkriće,
cvili, i s radošću priča o samotnome jadu.

A bi li razgalio nju, bogovetnu: Nadu?

Umjetnost u prirodi jedanput jednom se javlja.
Barem je slast i uživanje rasporilo tišinu.
Ovo su cjelovi sfera u kičmi granja i travlja,
vjetar je ptica i leptir što se na deblo vinu.

Tako sam čuo cijelo poglavlje malog epa,
od plača i milja što samo bistra noć može da sluša.
I noć je trgovišta bila šuplja i slijepa,
ali na stablu, visećoj harfi, plakaše moja duša.

Plakaše gorko duša što dugo je prestala biti.
I onda mi žmarak naslade briznu kroz kičmu krutu:
o stablo, ti si umjelo božanski vijenac sviti
od zvuka, i ja sam stao i slušao, na mjestu, za minutu.

Tekla je muzika iz strepnje širokih pora,
strasna na obalama, na slobodnom rubu mora.

Kad je taj ćuh, ko melem, ko zvučna kap, ko suza znao da kane,
o kako je kukavno stablo u noći moglo da dušom plane,
i kako je prolaznik kasni gost iz kavane
na putu, na hodu u krevet morao da stane!

Taj put sam zavolio noć, htio čekati da svane.
No bilo je kao da iz stabla neprestano sviće,
jecao je vjetar ko gusle, ko drugo, ko moje pravo biće!
I pustih da na obraz taj osvit noći pane,
da me na logu prate jecaji ganute grane.

O violina u noći, prvi iskreni dane!
Kao iz vatre srca, teške, zgusnute rane.

Novi behar, Sarajevo, 1939.

KONCERTI U RUKAMA

I

Ima čistih ruku koje oprez čuva,
prebijelih ruku što čuvaju čistoću,
strogih ruku gospâ punih mira snova,
samih, ko da brane nevinost i zloću.

Tašti naš je dar da sanjamo o njima
Svejedno će blijede ostati tek kreda.
I neće se ruke uprljati snima,
niti smjeti na njih da se dugo gleda.

Na njih neće duge, trak ni paučine.
Jer su okovana prošlost drugog vijeka,
i prsten će tijesan da uzalud sine,
jer je krug unatrag ono što ih čeka.

Na tom šetalištu nema želja paše,
to su rijetki bljesci s okna mrtvim gradom,
oholi oltari koji pogled plaše,
samo je opažač otkrio ih kradom.

I u svojem vijeku ograđene zidom,
udaljene ruke štiti klauzura.
Nisu dopušteni prolaz slika vidom,
jedan hladan toranj s kog ne kuca ura.

To su srca dana, da paraju srce,
kutije dragulja kojih se ne maša,
magnetički poli što ih kriju vrpce,
pandže za sve laske, nož za srca naša.

One brane svakom da ih malo voli,
s tvrdim odlukama da i uzdah kazne,
nepristupna ždrijela sred planina golih,
sklopljeni sindžiri, svijetle sablje mazne.

Neosjetne ruke slijede zakon sluha,
stegnuto se kreću po diktatu reda.
Tuđe su i fine ko diskretna uha
u kojima romon krvi znaka ne da.

Jesu li to prsti uskrsli iz groba
iz bjeline snijega lika opatica?
Jesu li to šape iz svečanih roba
slika starih što od sunca brane lica?

Stroga briga koja sputava svoj pokret
paskom oslobađa tajnu melodiju,
i tako je rijedak i tih zvučni okret,
da nam hijeratičke geste ne dodiju:

Njih se ja spomenuh na crti davnine
kao dočarana praga blagog Orka,
kad mi na vrh čela zvučan potez sine,
ravna ruka s lukom Gerarda Ter Borcha.

II

Kada je dirnula tipku krenula se soba,
ruža je propupala u bašti,
dva mrtva oka sinula su usred groba,
pjesnik je napisao stih u mašti,
prozor se stao da lašti.

Lica su mijenjala boju, neka su sjala,
a druga su postala žuta.
Velika hostija Sunca je u Ocean pala,
planuo lampion nad pragom i fenjer usred puta,
prošaptala trava iz kuta.

I djevojka se sjetila davnoga putovanja;
čula je harmoniku koja plače u luci,
pamučni oblak šuštao je usred granja,
a ona je imala krijesnice u ruci
i bila je sve tanja.

I bilo je kao da je golubima udijelila hljeba,
i bilo je kao da su gladni blagovali jelo,
a jedna tužna soba napunila se neba
i svetački vijenac resio je bolesničino čelo.

Na ulici su prosjaci dobili milostinju,
jedan sebični dužnik sjetio se duga,
jedan meteor ukazao se u Postinju,
za srce je postala jednaka radost i tuga,
jedna blistava pruga.

Jedna dver se otvorila u gostinju,
jedna frula ozvala se usred luga,
i zlatne prame patnice uresila je duga.

Od zvijezda je glazba satkala odijelo,
u oku su nikle dvije-tri slutnje nove,
a duša je čežnjom obnovila tijelo,

labudi jezerom počeli da plove.
Čuj! Iz dna noći sova dušu zove.

Dom i svijet, Split, 1939-40.

DOGAĐAJI SA MNOM

Ja sam ćudljiv oblak što mijenja nebesa.
Ja sam grana sa kobi da raste,
da se lomi, da vene, da lišće stresa,
da bude nova i da je klice časte.

Ja sam vjetar bez oblika što daje oblik prahu.
Ruka iz koje jato ptica zrnje kupi.
Glagol riječi što steže u dahu.
Trijesak munje što u krošnju lupi.

Ja sam misao mučena u zraku.
Trzaj nogu što se trude svijesti,
Kret nogu što bude misli u koraku;
teglilac sam što nema kud sjesti.

U prostoru ja sam više slika.
Čekrci i lepet rupca o konopcu.
Munjovod sam i zvono sa zvonika,
strasni pelud razasut u škropcu.

Događaji sa mnom traže slične:
dobri hlad po žezi što se krugom širi,
vjetar što se među vrat'ma stvara i piri,
ja sam slika lica iz vode nepomične -

više vrata što se na odmor otvara,
mraz što lice bije iz hladna bunara.
crven šipak što u gnjev zrnja praska.
iz žive šume jedna kućna daska.

Ja sam najzad stvaralačka ruka.
Ruka s milovanjem majke nad kolijevkom
ruka sa dlijetom i ruka nad lijevkom
što sije sjeme, vjetar, munje, prašak muka.

Hrvatska revija, 1941.

HYMNODIA TO MOU SOMATI

Ne pjevam ni pjesmu sebi ni svoju hvalu
ni tužbu ni plač na rugobu.
Bez ponosa i sramljenja na kakvom vedrom žalu
promatram taj nagi lik, za duh tu vedru sobu.

Dijete, ne bijah jak, ali sam pregorio suze.
Jedva bijah zdrav, no odrekoh se tuge.
Ako mi svemirska mijena najbolje radosti uze,
plač i bahtanje ja ostavih za druge.

Znamenit je život ovoga važnoga crva,
no on se odrekao toliko slaboća.
Očaj i ludilo sebe to je mana prva,
a bolja vrlina sočnost i dodir mesa voća.

O moje tijelo! U tebi otkrih iskonsko trojstvo:
tvoju visinu, dužinu i širinu,
u tebi nađoh duh i dušu, moje svojstvo, mojstvo,
i u dnu njega nespokojstvo vječito, virovitu dubinu.

To što spaja te tri crte znači: Vrijeme,
četvrtu od protega, u kojima se život kreće,
i jadnu zbilju stvaranja: ljudsko sjeme,
po kojem porod i bivanje uvijek postaje veće.

O moje tijelo! i ti si čestica eterskoga mesa,
a tvoja građa predstavlja čudesnu zgradu kosti;
ne slavim te - no u tebi su i zvijezde i nebesa,
prah zemlje, sjaj sunca; sav život, pun i prosti.

To mnoštvo rada u ruci; te milje hoda u nozi;
te nade u očima; taj vulkan želje u boku;
te pseće gozbe u nosu; taj stas, kom zavide bozi,
i ta epopeja svih žeđi i kretnja u kroku.

Pa ona zbirka pohlepa u djelatnome mozgu,
gdje u polusnu tiho šapuću prelesni pantuni,
i kiparevi prsti mijese po mekom vosku;
taj glavni grad radoznalosti, velegrad i katuni.

Pa ovi živci, po kojima svemir svira;
pa ova pluća, kojima bahato boštvo diše;
sve što bje i jeste i biva na grud se privi, nju dira,
ja jesam prah i život, i cijelost svjetlosti, i ništa više.

Evo takav sam, bog zora i mlijeka, i vrlo grešan,
čovjek koji od sanja kujem zbiljske izvorne slasti;
svih pogleda i opipa i osjećaja ješan,
sa živom trajnom čežnjom: u svijet strasti rasti

i biti ravan svemu, da bih, kad dođe hora,
prešao u ono Sve koje se u me slilo i zbilo,
i da bi tada, od leša bez kretnje i bez zbora,
od mene ništa, a ipak nešto dično bilo.

Ne veličam tu ljepotu ni sve strasti vrele
ni sve vode žive, što krkljaju u vrelu,
nego, sijedi starac, slavim trpnje zrele,
što su našle jesen u mom duhu zrelu.

Kad je tvoje djelo bilo svladati sve patnje,
sve zločine protiv tebe kroz godine duge,
ustrajati, žrtva svijeta, raspet sâm bez pratnje,
i opet se uzvinuti na obzore druge.

Boštva prirode od gline stvorila su čelik.
Istovetno tijelo, svijesno, blistaj božanskoga ruha.
Prolazan i treptav no svojom stopom velik,
um svjetionik, taj hram volje, ova kula duha.

Slavim tvoj otpor, tvoju ustrajnost, tvoju snagu,
makar i snagu patnje, strpljivu patnju diva,
o moje tijelo! ti silno još na grobnom pragu,
pa što si nego savjest i moćna duša živa?

Pa što si nego izraz napokon budne svijesti
iznikle iz svih mračnih zakutaka svijeta,
iz svih mrtvih stanja stvari - jedinstvo svih čestí,
što ih atom na putu kroz kozmos u cjelini sreta?

O moje tijelo! koliko smaknutih radosti,
koliko žrtvovanih sposobnosti i sila;
nerođeno da se kaje i da posti,
pa ipak, tako trajno i moćno, nešto zdrava i čila;

gordo protiv Titana, razapeto i sveto,
izopćeno, zbiljsko; u smrti mlado slavlje,
o ti, u tuzi, u bolu, u borbi, u studeni ljeto,
slavim tvoje vječno i raspojasano zdravlje.

Koliko vrijedi darežljiva kapljica crvene krvi,
koju muž raskošno proliva i nikada ne štedi,
koliko treptaj mozga i svaki žmarak što vrvi, -
koliko? nego koliko i život i vječnost vrijedi.

O moje tijelo, sprdnjo slučaja, hire vasione,
ti si mi prijevod kaosa i samovoljne tvorbe;
a što od tebe ostaje nakon lomače bone
nosi još svjedočanstvo te gorostasne borbe.

Bez sebičnosti osim da budeš potok vina,
grozd opojnosti ubran na berbi duša stvari,
pehar na stijeni, gdje je Smrt sudbina
i krvožedni bozi zakonski jematvari.

Hrvatsko kolo, 1950.

SVRATIŠTE *SUB IOVE DIVO*

Katkad mi se sluči ispod debla sjesti,
kroz sumračan život milost mi se javi;
crpsti dlanom s vrela, šumsku bobu jesti,
snivati pod zvijezdom, spavati u travi.

Tmaste zagonetne misli šumom vrve,
poziv, da se podam svojim bogovima;
ovo bojno polje gdje se sav duh rve,
dugo vitko tijelo ispružiti tlima.

Oj i ja sam biljka; lišen želje rasti.
Oj i ja satn život, cvasti ću u vrtu.
Nemam biti veći, samo oči pasti,
upiljene u tu zatravljenu crtu.

Svladao sam, nebo, tvoje nepogode.
budi miran pokrov povrh zemnog loga.
Pusti da se moja voća u snu rode,
pusti da me prožme iz tla strepnja mnoga.

Da je gradski krevet, soba nema daha,
ovdje kose trake urese mi vezu.
Šaraju mi pređu sitna zrnca praha
i od skritog Bijesa ćutim prisnu jezu.

Tako shvaćam zemlju, vlažnu grudu smeđu,
ja bez kraja nevin i tek s njome grešan.
I kad spustim vjeđu, kičmom slasti pređu.
sutradan ću biti svjež i žedan, ješan.

I u tvojem oku, Zemljo, nisam smiješan.

Književne novine, 1951.

STABLA PO ZIMI

Ta stabla pod snijegom, sva ogoljela,
jednom je moja duša voljela,
dok se nisu razboljela.
A sada, možda, manje im se divi,
ali ih više ljubi i grli
i poklonički časti.

Ta ipak, kako su divni ti kosturi!
Mili su nam kao uzvišene starosti mudraca
ili prolazne nedaće drugih, mlađih bića.
Onaj studeni, ledeni srh što njih zebe
steže i muči sve nas, mene, tebe.

Prutići tako vješto nacrtani,
tankoćutne i točne grančice drva
bez jednoga lista
još su ures grada, oslon živaca,
zanimljivosti ceste.
Kada ih vjetrić dirne,
s grane će prahati snijeg.

Mi tugujemo s njima.
Te gole grane
osjećatno kao svoje rane.
Samcu prave društvo na ulici,
brate se s beskućnikom.
Studen ih grči, vjetar pahuljice stresa,
studen i vjetar, strepnje našeg mesa.

Žalosna su bez jarkoga sunca
i bez bujne prizme dana.
Počitanja ih barem bratska prate.
Čekati ćemo, da se sunca vrate.
Eto mrznu u nadi razvigora.
Tako imamo bolnih drugova i braće,
što tuguje bez spektra i bez ptica.
No imati će opet svojih vedrih dana
Uskrsa, kada šuma prolista
i nadživjeti mnogi crni čas.

Ta stabla pod snijegom znak su korota
kao katarke na brodu razlupanom.
I nepomična duša drva strada
kao božanstvo, što skriva glatku golotu
u divljoj kori.
Pa ipak, svojom čistoćom linija

taj pusti crtež debla, grane, grančica, šiba,
kako zatravljuje zjenu!
Svejedno, ti crni križevi znak su nada:
bolno drvo još pred sobom čeka spas.

Kada snijeg
kipovima pjesnika i mudraca na šetalištu
nače kukuljicu kao mali brijeg
vrh glave,
hladni kipovi su čudovišno ljepši
u perspektivi zime;
ali bijelo deblo strada,
no duboko pod korom i u žilju
svim sokovima i svim vlakancima
još se životu nada.

Stablo želi, stablo žudi, ono strepi,
ono hlepi, ono čezne, ono hoće, ono čeka;
pati strasti, želje, čuva volju u patnji,
vjeruje u udes tmasti i u vrijeme tajno.
I uzda se u trajno.

Dušo, zavoli ta stabla po zimi,
tu neoskvrnjenu sliku sloma,
i u vlastitu toplinu kao uz vatru u kutu doma
Njih primi!

Republika, 1951.

NOĆNI CVRČAK

Kada lijeno noću umoran pijanac
polaganim hodom dotetura kući,
cijeli kraj se čini skamenjen pospanac,
a jedan jedini glas mu priječi ući.
Zaustavlja korak da bi čuo zvuke,
usred zelenila revno cvrčak cvrči;
samac, pjan od sunca, usred tihe luke
lijeće i u letu mamnu dušu grči.
U tom zvučnom glasu bruje uspomene:
na poljane puste zaparena juga.
Glasni noćni pjesnik oživljuje mene
riječju: "Ne znam što je radost, što je tuga."

Samac zvučno zbori posred srca noći,
uskrsnut će slava svih oganja Grčke.
Stariji od mene, a još neće proći,
jer u njemu, kroza nj slušam sve, sve cvrčke.
O ta stabla puna nada obcćanja.
Te zelene grane razgranalih nada
nude nam svježinu, klupko misli, sanja,
i pružaju zbiljski veo meka hlada.

Ona su i njemu dala utočište.
Bolje nego ura, bilježi tišinu
svakog časa, budna duša koja ište:
on će jazu noći izmjerit dubinu.
Ne, još ne usnimo. Duh k snu oklijeva,
oklijeva i k radu, neharnom i mučnom,
jer taj cvrčak tečno, sav zanesen, pjeva,
jedini glas noći u tom kraju bučnom.

I u jazu noći on je znamen sunca,
žarom okoline vrelih suncokreta.
I buk opojnosti bujan polet bunca:
biti će pjevača, sve dok bude svijeta.

Književni Jadran, Split, 1953.

POSTUMA

JUTARNJA ULICA

Budim se u krevetu na šumu mirnoga sunca.
Mislim: što to za mnom, u snu, pčele zuje,
ptice pjevaju, zvona zvone, pjesme bruje,
vrela huje?
Mislim: što je u snu, za mnom, česma zvuka?
bogat sadržinom sloj hranjiv ko muka?

Drotari kupe krpe, viču za stare stvari,
drvari nude snopiće drva,
djeca s torbakom idu u školu.
Koljena bogomoljki čekaju da kleknu.
Pismonoše hrle sa kožnim pojasom.
Dan. Dan. Zemlja će da sine.
Na suncu i u sjeni igra boja kipi.
Vidim sjenu telegrafske žice na pročelju kuće,
a plava sjena ptice leprša nad mojom glavom,
ptice iz izvora, ptice iz sna.
Ptice su okretnije od riba,
i svjetlost se brže od talasa ziba.

Okrećem oči duše zaustavljene u hladu bića
i mislim: iz kakvih dolina u kakve druge doline,
u kakve skutove svježine
(divni krajolici bivaju nestvarni, bez tijela?)
česme jecaju. Bašte kliču. Nervi viču.

Mazge i konji gaze nažeti konopcima,
zadnje vlage skrivaju se u tamne tunele,
bakali pilje iz rupa dućana, hamali zijevaju,
pijanci ishitruju solilokvije od nove žeđi,
dan će biti naslada napregnute miške;
zar ću ja samo ostati u mukama nerva?
Neće me okupati kupka svjetlosti i uspretniti gimnastika hoda?
Strojevi za šivanje pjevaju u skromnim stanovima,
iz jednoga salona viri na vratima djevojka s bijelom keceljom
i u žaru očiju brani češljarski nazor o svijetu.

DJEVIČANSTVO RUKU

Imaju ruke razvojne krize, faze i sezone,
nekada brze na djelo kao munja, nekada same,
onda ruke samožive svih ruku što se klone,
ruke prijegora, tihe, bez reklame.

Ima ruku što su potoci na kojima lopoč cvjeta,
druge su ruke lotosi procvali u lepezu.
Ima promjena ruku kad grč u šaku lijeta,
drugih ruku što ledom opisuju jezu.

Imaju ruke slikara i ruke mirnih pisara,
kao sobe u koje osim dana ne ulazi niko.
Ima ruku žuljevitih i bolnih nadničara,
gdje se na kružnice slova radenik gledati sviko.

Moje su ruke kao iz naćava gdje se tijesto mijesi,
moje su ruke tijesto u očekivanju kvasa.
I malo podrobnosti nehajne ruke resi,
pa niti javno se ističe na njivi utješna brazda spasa.

Ima ruku što nose satove i rukavice,
golih od iskona prema naporu što se grče.
Ima ruku što žele biti ogledalo, bijelo i okruglo lice,
ali ih nabiru čisla i mrlje od pera mrče.

Ruke bezbrižne, jeste li zvijezda, cvijet, rašlje, rijeka, ili grad kuća?
svakako jedno hladovito i hirovito mjesto
s bljescima, s pragom djeda, s plijesni i pjevom usred pruća -
gdje se golubice spuštaju kao na prijesto.

PANORAME GRADOVA

Ima malih gradića što su dio slike
prirode: mora i brijega, dio mjesnoga gaja.
a katkada se upiru o sike
i o njih sitne more bije, val bez kraja.

Rodna su mjesta razglednice čitke,
s grobljem, crkvom, zdencem, gradskom česmom,
sa nekom starom dveri, s dvije-tri kule vitke,
pod zvonikom i zvonikovom pjesmom.

Ta mjesta stoje. Ne rastu godinama.
Školji vremena, trajni kao rijeke
ispružene u starim podinama
i svojom sviješću starinske, daleke.

Da se tu umire, ja bih jedva reko,
no život je tih i teče po kalendaru.
Na tijesan prostor živalj tu se steko
i vedro žive uz najmanju paru.

I sama stabla nose pečat ljeta,
a mrki kamen stoljeća se troši.
Oči su starica međa ovog svijeta,
a dječarci svi su redom loši.

I sve tu spava, bašte i dućani.
I ljetopisi pišu se na usta.
I svi su divno jednolični dani,
osim za dernek ulica je pusta.

Imaju mačke, i svoje pse čuvare,
i čemprese, čuvare zaborava.
I spomen čuva prag i klupe stare,
i po sezoni seže divlja trava.

Tako je prisno graditeljstvo malo,
i kućni bršljan ima dušu kuća.
I sve je naskroz u tišinu palo,
i s vatrom čovjek žali svježanj pruća.

Takvi gradići zrcaju kao dobra djeca
u uspomeni, naši, no za nas samo mijena
s pobožnošću se pred njin okvir kleca,
no oni traju isti, lik, i san, i sjena.

I dobro ih je vidjeti tek časak:
sada maleni, nekad tako dugi
za dječji korak; no naš je život prasak,
i vidjevši ih znamo: mi smo drugi.

Mi smo od onih koji u svijet idu.

KUĆE

Ima dosta bolesnih, žalosnih kuća,
žutih i crnih, sivih i mračnih, s dosta plijesni starine,
ima ih od blata, ima od šiblja i pruća,
u kojima se od žalosti i bijede vene i gine.

Ima domova što su po sebi grešni, rđavi osjećaji.
Ima stanova što su grobnice epohe prošle.
Odjela u kojima se migrena i glavobolja gaji,
skrivačnica kojima su sve kletve i hule prošle.

U jednim, drug mrzi druga i čovjek zajednicu.
U drugim, sin mrzi oca i porod porodicu.
U svima, svak kune tuđe oči, spletku i zajednicu,
u stravi odbacuje svete i Bogorodicu.

Ima kuća u kojima caruje prava pošast i kuga,
ima kuća u kojim rastvorni mijazmi se gnijezde.
Pokrij ih živim vapnom, pospi ih pokrovom luga,
zatvori prozore njine da ne bi vidjele zvijezde!

Ima kuća gdje muški nekrive žene tlače,
drugih gdje divlje pleme ubija živahnu djecu.
Ima vrata gdje kvake prave sindžire znače,
ima kuća gdje je ropstvo zločinu nametnuto i svecu.

Ima Sodoma što ih požar samo može da liječi,
ima zatvora što nije dosta da se sruše.
Ima ognjišta gdje se i kretnja k svjetlu priječi,
lednica u kojima se svi poleti k zdravlju guše.

Njima treba razoriti temelje i brisati zadnju stopu,
nek se na mjesto građe bezazlena zemlja vrati.
Rasparati paučinu i čađu visoko na stropu,
tražiti da se odšteta jadnom stanaru plati.

I zato mrzim te kuće, i volim ljekovito bilje,
volim stazu u kolibe u samoći planina,
i kličem njima: Ja bježim i zaklanjam se u spilje,
jer htjele ste okrasti čovjeka, svoga najboljeg sina!

PJESNIČKA PROZA

USPAVANKA IZ KRIVODOLA

I

Ti spavaš, dijete. U snu ćeš da grliš stabla sa zlatnim granama. Velike bašte od stakla i nemirne vode od žive zagolicat će te.

Ti spavaš, dijete. U snu će da panu na te debela i gusta bremena omorike, a povrh ljubičastih hridina izlit će se nebesa sa hiljadu odbljesaka.

Nevinost čula razvezat će nepoznate mogućnosti stvari. Nosnice će da usrču u se ognjevitija saznanja nego kad šuma, od vreline akacija i drugoga bilja, nego kad klis od zapaljene kadulje zatrepti i zamiriše.

Ljudska bića pretvorit će se u eternu bajku genija i anđela, u kojima će da zadrhti iznevjereni san slikara i vajara, i ljepota cijele one umjetnosti koje nema.

Glas čežnje izlit će, kroz svoja vajkanja, onaj nepoznati ton pijanstva u kojem će, saučesno, da zajecaju i zaplaču i da se oglase Lovreć i Cista, Lokvičići i Tamnice, Krivodol i Poljica, Zagvozd i Proložac.*

Jer tu sam, iz duduka gajde, čuo radosnu vijest da Veliki Pan nije mrtav.

Razriješena stvarnost obogatit će se od svojih živopisnih, naglih nemogućnosti. Kroz novu ljestvicu naslada pipat ćeš, kušat ćeš, gutat ćeš pomorandže, smokve, šipke i rogače.

Od korijena stabala pa do vrha krošnje provalit će sokovi i zapjevat će živodajne mezgre: - Ja sam majka hraniteljica i oda zla braniteljica...

Vjesnici proljeća dalekih objavit će svoja zagonetna prisustva. Vrela će da zarominjaju na sve strane, kao na povjetarcu ponornih muzika stotine srdaca, povorke samotnih duša.

Zrak će da se potrese na novim prozračnostima i drhtajima iskričavih voda. Kroz visove će da prolete slutnje ritmova i nova vrcanja idealne svjetlosti.

Vidjet ćeš kljunove i repove i krila kako, lepetom bez računa, uzrujavaju prostore sa značajnim odjecima. Oblik će, već sin duha i tvari, da navijesti svoje vrhovno čudo.

Ali najveće čudo, ljepota ljepotâ, to će biti djevičanska svetkovina zastajalih voda. Od blata, potoka, kanala, rijeka i jezera zasjat će odsjevi čarobnih ogledala, vidovita isparavanja u svijet halucinacija, preobraženje protega u svijet višeg iskustva.

I pošto si sa sviješću dobre i duboke životinje gledao prve bademe u kruni bijeloga cvijeta, doznat ćeš za pijanstvo bolje od vina i duhana;

sjetit ćeš se prve noći kada si, pod borom i hrastom, uz listak grabova grma što u vatri mirisavo dimi, premda nije čempres, iz blisko odsječene daljine, pod najvećim brojem zvijezda,

preko brda i polja, kao basnu pravog Istoka, ugledao i posmatrao Imotski u vidu nage ljepotice protegnute na logu od leopardova krzna i mirisa, posute biserjem po raskošnom tijelu:

i znat ćeš da si tada otkrio vile i vilenjake, ali da vještica, vukodlaka i vampira još nisi upoznao.

---

* Sve samo imena sela u imotskoj krajini.

II

Ti si već gledao kako, iz visina u praznine, pljušti snijeg u bezbrojnim pahuljicama, i kako izvrcava i kovitla se slijepobijela vijavica.

Vidio si sive krajine i tla vlažna od kiše - i doznao da magla protančava mozak i popravlja loše perspektive brda i dolina.

Ali trebao si da sačekaš začarana i u se povučena jutra da vidiš kako se najmlađe sunce, još sasvim nevini božanski sin prirode, razgaljuje kroz mliječne visove u smislu obećanja;

najmlađe sunce u žaru i srcu plamenog suncokreta, da prospe plave, plave ljubičice i plave, plave rasplinute - čupave? - kaćune.

Eto iz vreloga bedra i usijane kičme stara Majka s djevičanskim likom htjede da najavi bogatstvo sirotinje i blaženost onih što ničega nemaju (pa im ipak pripada i nebo i zemlja);

jer je htjela da opiše značenje i silu sitnih vlati i trava, i da vrati sok izgubljenih stvari kakve jesu: Ljubav i Dobrota.

III

Iz čaški, evo, već pčele ispijaju srž raslina. Putem koracaju krotki magarci, a mnogi snažni parip i mazga strpljivi su za ljudsku korist.

Spavaj, spavaj, dijete. Sreće ćeš ionako imati samo dok spavaš; a srca i duše samo bezazlenošću.

Jer evo si vidio vile i vilenjake, ali vještica i zloduha nad kolijevkom nisi vidio. I snatrio si Gospe s očima iz tvojega sela i stasom iz kola na sajmu u Podbablju.

Neće te razmaziti med i svila iz Bagdada i Damaska; nego ćeš sa žuljevitim rukama da se znojiš za hljeb od kukuruza i za svakodnevnu puru.

Vidjet ćeš djevojke koje gaze, sudbonosno nagnute pod naramcima drva, i starice prignječene od punih vjedara vode.

Ozbiljnu rabotu tebi će da najavi škripanje kola i pometnja u mlinicama. Pa utješi se da je most u patnju staza oslobođenja.

Pjesma života je teža od sna, ali je dublja i krepča. Slabo je fajde od anđelskih mašta i od uroka zlih zjena kneginjica;

tebe će da probudi plast na gumnu, stoka u pojatama, sjetva, kosidba, vršidba, tovari grožđa u budućim berbama, kliktava pjesma polja;

jer treba da se snaga vrši: da se lomi kamen, da se krče grudi zemlje, jer treba da se kopa, da se sije, da se ore, da se žanje, da se sadi;

jer treba da se muči i kinji, da se satire i sadire sebe, da se bude, da se dube, da se gradi. I još tako kukavno...

Jer treba da onaj, koji je dao patnju, dade i istinu našu, istinu motike, maškline, lopate, rala, poluga, kotača, mlina, bačve sa moštom i kotla gdje se rakija peče.

Treba da utremo nove utrenike i da otvorimo svježe brazde; jer je daleko od sna do jave; jer ima milja od Jadrana do Pacifika.

IV

Ti spavaš, dijete. U snu ćeš da vidiš stabla sa zlatnim granama, velike bašte od stakla, nemirne rijeke od žive.

Htjet ćeš da grliš neizmjernost, da letiš do San Diega i San Franciska, dok ne polomiš krila ovdje niže vode, svakako još bliže od Jauka ili Runovića.

ALKOHOLNI SNI

Pijanci gledaju kao da su u snu. Njihovo je pijanstvo sanja. Nekoliko je stolova izvrnuto; ogledala su razbijena, po glavi im idu ilustrovane dopisnice i filmovi. Sve su žene kraljice ljepote; svi su rukopisi nagrađeni. Najbolji se još nisu napisali. Kontrole nema.

Ako ti je krivo, putuj u Pondichéry. Jest, svijet je u gostionici, a svijest u bačvama podruma. Sav svijet i sva svijest. Granice su ukinute. Druga dvorana je simetrična sa prvom, i tako dalje. Fatamorgana je dio ovoga svijeta koji se priznaje. Nema zvona, ima slika. Nadahnuće govori iz čaše. Čaša i zvoni.

Onda; krhanje čaša, gužva, komešanje, tučnjave, prepirke, nejasnoće, ukrštene upadice. Svaki je osjetljiv i lako uvredljiv. Koliko vremena to traje? Ima posmrtnih demagogija, posmrtne koketerije.

Selidbe, postojane selidbe, duge i nerazgovijetne, iz lokala u lokal, kroz špalire približenih vrata. Jest, postojbine su na sjeveru i jugu, na istoku i zapadu; samo nisu ovdje gdje su gosti. Ovdje nema ni postojbine, ni željeznice. No postojbina je u bačvama vina, i tu su aerodromi.

Čopori došljaka. Dolaze gosti u svatove. Sve se seli, sve se iselilo. I oni koji su se vratili, i oni kao da su iseljeni. Sezonske selidbe koje velike gradove hrane novim stanovništvom, koje portirima zabranjuju spavanje. Par ćušaka, šamari i šamarčine. I opet red. Ko je obnovio zemlju, buđelare, red?

I tako sam gledao uvijek Lijepu obalu. Lijepu obalu, kao da je u najbližoj oblasti. Halucinacije na dohvatu prstiju. Svirači, skrivanja, eter, abnormalne optike. Dva-tri čepa na podu.

Zašto svaki pijanac motri stvarnost (uvijek naopako) samo u kvadratima? Je li to po obliku kvartina u stihu? Ili su takvi stolovi i sale? Jesu li se iscrple ostale geometrijske figure? Ili, u stvari, geometrije više i nema? - Samo kvadrati.

Sami upitnici. Neki su laktovi slomljeni, i kroz kaput vidi se košulja. Neke su ruke iskrvavljene. Neko se ceri, bijelim zubima (i odredimo mu da bude crnac iz Dahomeja). Jedna je, najljepša žena iz renesansne galerije, pala usred lokala. To je sigurno bilo u muzeju. Trafikantici se u susjedstvu zapalilo odijelo na peći. Ali to je valjda u susjedstvu. Večeras ovdje valjda nema trafike?

Jedna mi je rekla da obnavlja zidove u sobi. To sam istumačio da se razboljela. Tako je i bilo. Prvi put! O kako su naše riječi u zakašnjenju? Ja sam vidio čitavu lokvu - i ono najgore. Ostalo je zabava i komedija. Riječi su trome i zakašnjele. A ova ludnica nije ni pravo ludilo.

Lumpuju zemlje. Lumpuju velikani. Jedan dobar kirurg, profesori kemije i astronomije su se noćas probećarili. Dosta čudnovato! Zemljo, o zemljo! Narodi! Kemijo! Gastronomijo!

Što smo mi? Nismo predmet ni za jedan uvodnik! Ni entrefilet! Drugovi uživaju rentu i leže u mekom krevetu (ne možda po sofama i biljarima). A ja sam iščašio i noge i ruku, za koje me hvataju tropi i figure, hipalage i anakoluti! Skolastički skorpioni.

Putuj! Sve! Stolico, stole, notesu, broju garderobe! Ne priznajem vas. Ili vrlo slabo. Apage, Satanas! Bezimenski! Jer velik je kaos, da ga i na komade izrežem, i ne bilježi tvoje ime koje se ispod kaosa rodilo!

Jer pijanci ne žive u normalnim epohama. Abnormalni ljudi i abnormalni problemi: pokušaj rješavati! Ali to ništa ne znači.

Jedna se ruka digla, jedna je stolica pala. Jedan je urednik dobio gripu i radiogram. Zadjevice. Upitni se arci sabiru kao masline uz međaše puta na primorskim ostrvima. Osluhni! Leti Anđeo, tj. u noći se ne čuju megafoni. Čežnjo, stani! Zavjesa pada. Kraj.

S dozvolom jutra moći ću da protarem ove crvene oči. Crvene kao rana, teške od krvi sna.

OSJEĆAJ PROLJEĆA

Riječ znaocima voda. To bi moglo biti jedno sjedalo na parobrodu, na sunašcu (ovo je umjestan deminutiv). Mogao bi biti prozor u kakvoj staroj kamenoj kući, četverouglastoj kao kutije ili sanduci, s pogledom dalje, ili kakva zdušna terasa, ili pak ljuljka među stablima. Nisu sezone samo kalendar; ima jedan osjećaj proljeća, pored osjećaja drugih zbivanja u prirodi, osjećaj upisan u duši, dan za obećanje svim živonosnim klicama.

Proljeće. Manimo emfazu ukrasa, rast trave i žubor vrela, javljanje ptičica, kolanje krvi i otapanje snijega. Manimo proljeće organizma. Nego ovaj mlaz u srcu. Ima duševnih proljeća, unutrašnjih osvita, kresova nade. Proljeće. Okupat ćemo se u zelenkastom kristalu rijeke, protrljat ćemo mišice, i naše rite svući; zrak ćemo dublje udisati. Razvigor, razvigorac. Jedan ćuh ili lahor koji se tako zove. Nosilac peluda. Pravda moćima bića.

Radit ćemo. Jest ćemo jedan pošten kruh mrko ispečen, piti zdravu vodu s česme krepkih umova drevnoga svijeta. Zrak i nebo će biti puni simpatije, i nešto će mahati, visoko. Pahalice, pahuljice. Ne englesko ladanje, ni alpinski krajolik, pa ni uobičajeni motiv Arkadije. Ali ona treperenja i blaženstva atmosfere koja su na dohvatu ruke (isto kao sjena, kao sunčev trak, kao zvijezde u jezeru), elektricitet u našim živcima i duhu. Struja od prirode čovjeku. Manastir, zvona? Ovdje samo naša samoća, naša mala sobica, kovčeg manje ambiciozan nego štivo pred maturu, kakav vrt koji diše duboko kao momak na spavanju. Praštanja u dubini perspektive. Misli kao vedro nebo, nadahnuća s crvenim i plavim munje. Skice u eksploziji. Koliko nam je godina? Obmane registra. Mladi smo, proljeće je, krv kola, pluća slobodno dišu, nadanje pupi. Prostor liječi oči, šarena sjena se igra s dušom, puna izazovnih ljubičica. Proljeće. Vječiti ne stare, živi ne umiru, mladi se bude u kasnim godinama i traju kao stabla, kao iskreni sokovi zemlje. Sokovi teku, limfa škaklje, žar paluca i žeže.

Neka me ne mine dobri osjećaj proljeća ni u kojoj eposi ni godini života, ni u kojoj sezoni godine. On je cvjetanje organizma, rezonancija zaspalih žica, palingenezije mogućnosti dara i umnih sila. Evo povratnika, mohuna, klasova, šišarica, bobica. Proljeće će "ponijeti", biti plodno. Nije proljeće samo fikcija ili istina kalendara. Proljeće je data žive duše, vječito i moćno, u nama, s nama. Do moje smrti neka ne mine spasonosni osjećaj proljeća, jer je od snaga koje periodički jačaju, a poslije moje smrti neka živi kao moj vlastiti i lični nadgrobni spomenik, moj marcijalni znak, za dobročinstvo drugima, čovječanstvu, svima.

Pozdrav njemu. I koji me ne budete umjeli izreći ni opisati, naslikajte me kao mladu živu proljetnu granu s dvije hiljade cvjetića koje prva ptica osjeti kao neodoljivo i gizdavo pijanstvo, da bih tako listao i granao u junačka i teška vremena, u teške plodove, u grane blagoslova, u breme smrtonosnog uživanja, u eksplozije zelenila - i bujio, brektao, pucao u prostor.

SAT KASNIH SPOZNAJA

Tko ima hrabrosti još danas da kaže: morat ćete se kajati kada doznate, da ste se varali i druge varali, jer ste bili prevareni i radili krivo; morat ćete žaliti svoje riječi i djela kao zazor i sramotu? Danas više nema Savonarole ni Jana Husa. Propao je ugled propovjedničke nauke i isposničkoga pepela. Svejedno, kajat ćete se i bit će vam žao onda kada doznate i spoznate, dvadeset ili trideset godina kasnije. Pobjede spoznaje polagane su i kasne; za njih je kratak i čitav ljudski život, a u njima je grozno što obično ne dolaze na vrijeme.

Jer ima pozne mudrosti, krvave osvete vremena kada čovjek providi svoju šupljinu i svoje bivše neznanje. Treba čekati deset i dvadeset i daleko više godina da se uzmogne kazati: Bili smo u zabludi. Nas su prevarili. Ta će daleka mudrost stići jednoga dana da nas kazni prije same smrti za čitav jedan život zabluda i propusta.

Ima kasnih spoznaja kada su gole riječi moćne bez nakita, i kada se sni proziru, ili će se prozreti. Koji poživimo, doći ćemo k njima. One će doći k nama. Ja ih ne pozivam, jer su kasne i zato žalosne. Ja bih želio ranijih, boljih spoznaja, otkrića o podlozi stvari, dok još sat nije minuo, dok je na vrijeme. Ja vas opominjem.

Ne pozivam se ni na kakvo pokajanje, ali ura ispaštanja putem istine će doći, mora doći. Kao pjesnik koji je upozorio svoju draganu: "Jedne večeri, kada ostarite, uz svijeću..." Ura istine i kazne će doći. Sve će bito golo, sve će biti jasno, ali kasno.

Bit će kasno. I za mnoge utjehe i revanše koje ćemo dobiti (mi rijetki, jedini, izabrani), ja se ne veselim, jer će doći kasno. Stariji naraštaj i potomstvo moći će opet da beskorisno i sasvim ututanj kažu: Bio je jedan glas, jedan čovjek koji je na vrijeme govorio istinu, ali ga nisu slušali.

Za bivše načinjene nepravde, za ispade iz vremena nezrelosti, mnoge će vikače i istupnike prekoriti, kao glas savjesti, razboritije sjećanje na naša prošla vremena i sat kasnih spoznaja kada večernje sunce neumitnih jeseni na izmaku obasja zlatni vinograd i bakarne lugove.

POLUISTINE

Čupam ih prstima kao vunu. Pahuljice. Trepeti. Lete. Krilate, a stvarnost je u njima. Participiraju sa srži. Jer one su otisci, i ne traže drugo.

Jedna magička žena prođe, i pretvori se u bezbroj drugih. Gužva žena: jedna ima podbradak njezin, druga boju obraza. A svima je zajednička prolaznost.

Vrapci. Izgubljeni cvrkuti. Žagori bez doma. Glasovi iz trave. Laštenje u staklima. Mucanja, proizvod slutnje.

Kao ždral što je spustio kljun u vodu sna. Što je zario noge u pržinu sna. Kao zastavice daleke, daleke, na tanjiru mora.

O perino poluistina, polusne, zavjeso: tmasta oblasti, škripnju stvari na otvorena naslućivanja i daleke vidike.

O moj poglede na maglu, u vodu dragulja, na Fingala, u pranja bazalta dragocjenih pećina.

Tvrdi Zaratustra i tvrda Rguedo! "Ima toliko zora što još nikada nisu sinule"... toliko istina što su prije minule nego su vrata odškrinule.

Stvarnost se drobi. Kalupi su stari. Ima basna na domaku ruke: dubine, vrtloga, kresova s malo muke, s pola muke.

VREVA, BERBA

Prolaze ljudi gore-dolje, tamo i ovamo, kao da ih ima više na ulici nego ih stanuje u gradu. Neću ih popisivati. Prigoda da do vas dolepрša parfem sa ženskih kaputa. Ljudi vrše besciljne poslove, tjeraju kola, nose stolice. Jedan koketno vrti štapom. Djeca se igraju samostalno i gledaju na starije kao na tuđa bića. Često ih ne vide. Mnogo ljudi, masivne tačke u prostoru, i njihov šarolik pokret, rasparčana besmislica. Kuda idu? Vrlo važno. Psi imaju određenije zadatke, a po rubu se vrpolje mačke i daju razumjeti da jedino one razumiju. Vjetar vije prašinu, prašinu. Ova prašina izgleda vatromet i bokor kakve naše starinske tragike. Nju će uglibiti. Žene zastrta lica kao da čuvaju bombu pod suknjom. Ali ta je bomba kao ona druga: "rakija-bomba". Prašina, prašina, i ovaj besciljan, vječit vjetar od žutih štrcanja, olupina. Koliko je prašine na odijelu, na krovu? Jao, u očima? Vjetar vije pustu prašinu, čak i u rijeku. Vjetar se ne džapa. Automobili se miču sporo kao na slici. Neke đavao napastuje, pa kao ludi tjeraju bicikleta. Gledajući ih, i ja sam biciklist. No otkuda ova žurba u pokrajini? Čemu ta bjesomučna lokomocija? Kao sve drugo, ona ne služi ničemu. Ovo je anonimna historija, zbivanje u mraku? Komedija? O ne, ovo je odmor, raspon, kada su brige i licemjerje na teret građaninu.

Vjetar vije prašinu, a ja sve mislim: poletjet će korijandoli, neki žuti, narančasti, ljubičasti papirići. Ili baloni od crijeva noćnih lokala. No nema papirića (ovi padaju rijetko, s aviona). Nema ni dječjih zmajeva, ni katapulta da nešto bacimo u prostor. Vjetar je žut od prašine, kuće su žute i sive, i mi smo blijedi gledajući ih. Skoro bezbojna stvarnost, bez bremena smisla, bez vimena težnje. Ali svijet nije mutan. Gore, krpe neba. Prodori. Ovdje pospane požude i nehaj drijemne i umorne slasti. Misli da su sve žene samo jedna žena (one koje primjećuješ). Više se ne traži. Preživanja. Ima u meni danas neka radoznalost očiju. Sve je drugo dosta plitko i površno. Moje su oči bez fraza. Izlaze oči na pašu, i sve nije samo zeleno. Pašnjaci očiju jesu raznoliki i raznobezoblični i u njima dolazi do izraza i ono što se zatajilo, uvuklo u se, diskrecija.

Dok me je svijet mučio, i ja tražio žarkih slika i pregnantnih oblikovanja, još je valjda gorjela limfa. Sokovi su bili budni. Sada je kao da dolazim s konvalescencije. A prolog je zdravlja da uvjeriš bolesnika da postoje neka stabla, džbunovi, dvorište, bašta pod staklom. Kao da dolazim u sebi. Ima dopisa ušivenih u halje, dopisa u crtama šija. Svijet nije vrlo jak, ni izrazit. Nije žestok. Ni ja nisam žestok. On je kao na proštenju, u avliji bolnice. A ja sam opažač koji se gubi u svojem predmetu. Sa mnom se opažanje titra. Imam osmatračnicu iza jednoga stakla. Drugo me ne uznemiruje, jer sam i sâm pod staklom. Ovdje nije čudnovato što se vide životinje po ulicama u gradu. To mi je nekada bilo dosta daleko. Ali u ovaj grad provalilo je selo, i tiho veselje od prirode. Selo, veselje koje je sjelo. Ako izgledam tužan, i to je prevara prirode. Kao što je trajanje trajna prevara fenomena u nekoj vezi. One su otišle, one male, i izvjesno titraju bez nužde u malom mozgu. Male ručice, one su izvjesno u mojim očima. Ne pitajte koje: ono što se izgubilo, odletjelo. Prizrak poslijepodneva. Nikakve apokalipse. Ni eposa koji bih mogao, koji bi vrijedilo napisati, nego senzacija koje mene pišu i fenomenalno ispisuju. U mozgu je lepeza od više boja. Mogu li barbari biti ovako nježni kao ja: barbari, barem, prije dvanaest sati?

Prođu odred vojnika, slučajni odred policajaca. Šinjeli stražara najjače se vide. Uopće, uniforme razlikuju. Drugo je sve dosta lepršavo. Jedan prolaznik, s nešto plećate gizde. A onda panu dvije kapi kiše, i otvore se kišobrani. I kišobrani teže prema okruglini. Daj mi dvije kapljice kiše na lice. Ovako me onomad usnivao snijeg. Puki fragmenti doživljavanja. Mrvice. Konji su još uvijek ovdje veliki gospodari. Izdržali su juriš elektrike. I mirluh konja vrlo je sočan i bogougodan. (Baš kao da je neki od nas od krvi toga boga.) A ja dotle sračunavam na papiru dio koluta idealne Spirale... Velikoga nepristupačnoga simbola.

Napaljuju se svjetla večernja. Još je dan, a evo jedan, dva, tri, četiri, masa mjeseca s električkim odsjajima. Bijeli diskosi u staklu. Vrata se često otvaraju. Ventilator bruji, slušam godinama. Djeca

se ne boje da budu smiješna. Njihov svijet ima svoje zakone. Na jednim kolima voze stablo. (No; i tu mi ga, pojavu rasta, sakrivaju zavjesama.)

Pauza srca i duha. Dosada? Naslada? Ne mogu reći. Nijedan osjećaj oštar, od jedne riječi. Samo talasi na potoku. Moja podređenost zabavama atmosfere, igračkama društva, igrokazu svjetla. Ništa što se muči. Ništa što se nateže. Svijet dobar (recimo tko), skroman, jednostavan. Ovaj moj svijet. Puteljci uz lake povratke kojima ne treba fenjera, putokaza, miljokaza. Duhovni Narcis izvan mojega uresa. Libido prema kozmosu.

... Te tako mi se učinilo da bih, jednoga dana, mogao voljeti zemlju koja ne bi bila suviše skupa; ovako, blagu, skoro bez svega. Jer treba se koristiti raspoloženjima koja opisuju krte riječi. Senzacija je lanac bez velike logike i s naglim kaprisama. Sve su me misli ostavile; i tako je ugodno. Upravo, misli su upale dublje: one su u mesu, i u mesnosti riječi. Kako mi je čudno bilo kada sam se sjetio da mlijeko rosi na dojke! O kakvo idealno prasence, kakvo nabreklo burence! Eto, trava niče. A to je život, ovaj od ovih jeftinih izvora, zdravljaka, slavonskih mjekarna, pučkih kuhinja, besplatne šetnje. I izgubljene dječje oči opet su, ovaj čas, u mojima, kao rijeke u oceanu.

Nebo se stužilo. Na zemlji je malo više blata.

Dobar je svemir sa svojim mrvicama sira, sa svojom purom zagorjelom i hljebom od kukuruza, i sa varenim krompirom, i s jajem što se ispija bez kuhanja. Dobri su također ovi moji lunatički bozi kojih se kaput lepрša u oblacima, a ipak mi na topli obraz pada po neki poljubac. Dobra je zemlja, i okus zemaljskih stvari. Ova vreva, to je nemir od zemlje, od halapljivosti na puru i jagode zemlje. Vreva je berba, za ruke koje ne preziru da beru. Ja zobljem nematerijalne djeliće prostora, puru, mlijeko, med, marmeladu. Dobro je sve ovo: voda, svjetlo, vjetar, uzduh, promjene pojava. I k meni valja pustiti ovakve stvari, pretjerane, nesebeznale, svojeglave, protuslovne, nikakve. Osveti me, zemljo. Ja ne živim više u svemiru glave. Ja sam u vrevi. Treba mi cjevčica da pustim šarene mjehuriće u prostor. Treba mi ključanje i žar mjehurića, i da ih vjetar ponese.

Vreva. Pred veče će pasti neki žuti leptiri teški od sumpora, dva tendenciozna šišmiša u svjetlosti baklje, past će uspomena na neke ugasle starinske oči u licu od pergamenta, pogled na svjetiljke izgubljene po brdima. Ne zna se čega sve ima i nema u vrevi. Ima nostalgija od pojedinca drugima, traženja vida, mirisa od lepršanja kaputa, skinutih koprena, prašine od vjetra. Ima u vrevi besciljnosti. Ja posmatram vrevu. Ja sam cilj besciljnosti. Smijem se samom sebi kojemu sam bio tako težak i naodmet. U meni se ogledaju predmeti. Ja sam fikcija stvorena u svrhu da bi druge fikcije dobile života. Ja sam odlepršao. Ja sam dvije dječje ručice što su se zadnje vidjele kada se mališ utopio u vodi. Sjena tih ručica uzalud traži dasku. Ja sam vreva, ključanje mjehurića, lepeza, gejzir, simbolična školjka. Žrtva vreve, proizvod vreve i spas od vreve.

LUDE I MUDRE DJEVICE

Naime: koliko ima ulja u svjetiljkama.

Ili razmišljanja o srednjem i o tvrdom životu. (O višem, trenutno, ne vrijedi govoriti.) O gorčini kruha.

Mnogi je rano mislio: obogatit ću se, istaknut ću se. Nije mislio koliku će milostinju morati da izda prosjacima, koliko će ga zapasti čašćenje i gostoprimstvo, prijatelji i staleški red. Nije mislio da će netko kočiti rad, da će trebati dugo vremena da dođe i do najmanjeg ugleda i imena. Pravi uspjesi stoje još dalje. Nije mislio da će biti sila koje će kušati da ga iskoriste i iscrpu dokraja, bez probitka za nj. I kad je došao u godine, zaključivao je: oni koji su već s početka sitno, čak i nisko računali, oni su imali pravo, oni su se pokazali bolje račundžije. Oni su predvidjeli duge praznike, lakune u vremenu. Oni su predvidjeli da je bolje ograničiti se, pristati na ograničenost, čak i na racioniranje duha. Te i mene, ako je što držalo, to je samo ovaj prezreni fizički život, ovo izdržljivo i zanemareno tijelo u kojem se još jednom ispoljila energija Krša.

I na toj tački čovjek je potpisao kapitulaciju. A tko god je nije potpisao, propao je. I on, otkako je potpisao kapitulaciju, podigao se, narastao je, te mu se učinilo da je u životu stigao i dalje nego se nadao, barem što se tiče tijela, otpora: žilave izdržljivosti tijela, i možebitnoga zadovoljstva, dok je Duša stvarala problematične velikane i mjesečare - i nije mogla ostvariti svoje naročite zahtjeve, možda ni najobičnije.

Ali neki ga je glas opominjao: - Treba se naprezati, treba htjeti golemo. Tko se ne napreže, drugi ga natežu, drugi ga napinju da ga iscijede i sebičnjački iskoriste. - On je tomu glasu odgovarao da na svoju mladost gleda kao na beskorisnu žrtvu, gubitak vremena, na lijepi i mučni razgovor koji je ostao bez koristi i za nj, i za drugoga, za bilo koga. On je glasu odgovarao da su mali računi smišljeniji od velikih i da svima upravljaju još neproučeni zakoni burze.

Na koje je lice ovoga događaja, gdje se dočaravaju lude i mudre djevice? Rekli smo u trećem licu: On; a prije toga još smo napisali: mnogi.

PONOR I POTHVAT SKITNOGA VITEZA

Najednom se rasjela zemlja, i otvorio se jaz. Kuće su se porušile, i brdo kamenja spraskalo se u dubinu. Jaz je prijetio da će progutati sela. Vrači su donijeli rješenje da će se opasni jaz zatrpati samo onda, ako se plemeniti vitez koji prvi dojezdi dobrovoljno žrtvuje skokom u ponor. Tako se to i dogodilo. Tada prvi put. Ali to je bilo u drevna vremena kada je zemlja progutala konja i konjanike i pomirila se s ljudima mistikom dobrovoljne žrtve. U kasnijim naraštajima planina je opet otvarala usta. Osamnaest godina vrači su tražili dobrovoljnu žrtvu, ali vitezovi nisu više vjerovali u svoj uspjeh. Bilo je drugo vrijeme, ni nebo nije moglo biti isto, te nisu pomogle ni sve duhovne sile Istoka. Na drevna pričanja ovaj put su se vitezovi smiješili, slijegali ramenima i odgovarali:

- Mitosi i legende.

Kasni vitezovi voljeli su više život od ponora.

AMNEZIJE

Potpuni zaborav je stanje sreće, blaženstva koje se trude da stignu sanjari; *tabula rasa,* utapanje u ništavilu, kupelj ljudskoga duha i nerava. Amnezija je poratna bolest, kao i srcobolja, odjek velikih kriza. Nisu sve amnezije jednake, jer nismo svi jednaki mjesečari.

Paramnezija je jedna žena na igalu, u svijetloj haljini, koja nam maše maramom čim je parobrod prestao da zviždi. Naš je pravac: Srećna Ostrva, blagoslovljena Orionom, Andromedom. Putovanje vodi u nepoznatu plavet, plavet se raspršava u bjelinu, pjene talasa i prestanak neba. Putujemo, bez sjećanja, bez uspomena, bez pamćenja. Putujemo, bez sebe. U istom ovom prizoru kao da smo već jedanput bili.

No ima raznih zaborava, raznih načina da se gubi veza. Opijum, filmovi. Prošlost postaje sve više mrtva gruda zemlje, okovi; bježimo od prošlosti. Svijet je velik, a ništavilo i praznina još veći. Evazija je u smjeru nirvane. Gdje god je hvataljka popustila, zaborav nastaje i širi se. Zaborav hvata sve stvari koje ostaju bez oslona i uporišta. Jer se toliko zaborava širi, raspoznajemo da mnoge stvari nisu čvrste. Ne drže se, ne odolijevaju.

Zaborav... Kliješta popuštaju. Iza zaborava nije mir... Iz zaborava se izvija nemir, kao što biva sa stanarom iza zaključanih vrata koji ne može da iziđe. Zaborav je odnio ključe. U sobi osamljenik je nemiran, on se trza, traži izlaz, traži ključeve i u zidove, u vrata lupa, lupa.

Lupaju samotari u izbi zaborava, ali do njih ne dolazi odgovor. Teško je povezati pređu na mjestu gdje se prekinula, a pamet bolesnika nije nit magioničara koja se svejedno nastavlja kao da se nije prekinula.

Novi ljudi... Vidite ih po perivojima. Zaboravljeni, zabravljeni. Poneki od njih vraća se s izleta, smiješi i čini mu se da je žrtva duge, duge hipnoze.

SMIJEŠNI VESELJACI

Ah, dosta trijezni vinopije. I njihov mar, to je isto tako logično kao platiti porez, kartati se, otvoriti poštu, pogledati izloge. U zatvorenim lokalima, iza nekih dvorišta i tradicionalnih taraba, uz večernja svjetla razblažena abažurima, oni sjede i po danu, drže čašu i piju. Pijuckaju. Raspredaju se važni razgovori - prošlosti, mijenjaju se pogledi sukrivnje s konobarom. Polagano i svečano teče, curi vrijeme, kroz zidni registar dobnika s periodičnom pojavom akorda, zvučne kukavice ili drugoga mehanizma zvuka.

I oni se smiješe. Kroz diskretna rumenila obraza što se šire, subesjednici i gosti, svi koliko ih ima u tihim povučenim lokalima, smiješe se. Za njih je uvijek svijet bio ovakva intimna, zakulisna naprava, kao halje kakve španske Madonne. Svi su razdragani, jer Milje se u njima javlja kao izvor. Oni koji dugo sjede već imaju gledalaca. Ovi ih posmatraju. Čude se kako neko može da tako dugo sjedi i da pije - čude se i smiju se. Smiju se logično, prirodno, po redu stvari, od sebe. Smiju se ljudi ljudima, jedni drugima. Promatrao sam taj smijeh. Čemu se smiju, i zašto? Šta je ovdje smiješno? Smiju se starcima, odmornicima, penzionerima, osobenjacima. Smiju se svemu. Možda je piti smiješno?

Veseljaci su smiješni, no smijeh je ovdje obostrano zadovoljstvo. Doznaje se koliko je smijeha u bačvama. Bačve bi morale hihotati, grohotati. Na kraju prizora, smijeh je u stanju da ih baci u zagrljaj - ne u zagrljaj pobratimstva nego u zagrljaj smijeha. Smijeha iz mijeha.

ALEJA KESTENOVA

Park je bio u cvijetu, i taj put se doznalo da stabla nisu lišće i cvijeće. Uživao sam da sebi ponavljam da stabla nose gradove cvijeća. Ne znam je li tu Denis Diderot ili neki žrec imaginirao jednu aleju kestenova, među glogom, pored cvjetnjaka. No bilo je mnogo ozbiljnih kestenova pod bijelim i ružičastim čunovima. Tu su sjedili ili su se šetali umnici i mudraci, mislena stabla bez cvijeta. Oni su pretresali entelehije, molekule, monade, teleologije, finalizme, okultna svojstva, koiditete, flogistiku, okazionalizme, kvintesencije, kategorije. Od dužnoga poštovanja ptičice su prestale cvrkutati. Na kraju su bili siti i umorni od riječi. Glavobolja ih stezala ne od razbludnoga bilinskoga svijeta nego od vlastitih umovanja. I u ovoj aleji, u snu, nedostojan, najzad sam i ja došao do riječi.

Mlad sam poštovao formule i propozicije, teze i korolare, i naučio sam se da cijenim um i mudrost koja se podiže povrh gomile u bijelim togama. Ali malo kasnije prošla me volja da prezirem neuke ljude, meso, krv i običnost života. Ukazao sam povjerenje čulima, dodiru koji ostaje nevin u čovjeku. Nisu čula posljednji sudija, ali i mozak je čulan, a rječnik i izraz vezani su uz čulne predstave i slike. Neka je čast oku i uhu, i nasladama koje nam oni pružaju! Ja volim da i dubina nađe jednostavne pečate, a duh i dušu onaj je najviše usavršio i profinio, obogatio i izbistrio koji ih je doveo na epidermu da ga preplave do ploha kože, da mu poteku na vrh prstiju. Ja cijenim kruh i vodu, skromne voćke, med i mlijeko. Duboke misli teško se iskazuju, no koliko ih odlikuje onaj ko ih odijeva čistim jezikom! I koliko je mozak frapantniji kada se odriče osebujnosti! Ne odričemo se uglađenosti i uresa duha, ali koliko ćemo dobiti ako zatajimo stroge i suvišne nauke i govorimo skraćeno kao bistri seljaci, kao prividno jasna djeca! Jer i u riječima običnih ljudi skriva se so koja čuva jestiva od kvarenja i srčika sadržajnosti. Koliko je zaslužniji onaj koji novim jezicima otvara saopćenje, saobraćajne pruge. Kada bi moj zadatak bio u panegiriku, ja bih vam održao jednu apologiju čulnosti. Ne tolkujte me krivo kao pokvarene žene što samo misle na sramotu i rđave stvari. No čulnost ukida toliko izražajne štete i toliko bruke cijepanja. Ja bih vam održao jednu odvažnu hvalu materije i titana, jer mislim da znam tajnu kako se obična tvar preobražava. Otkako sam se naučio misliti, učim se samo razumijevati i počitati. Mudrost koja je dosada bila djelo i stvar glava, treba da postane žarište organskoga razvoja, nadahnuće života u organima i organizmu. I neka se Sophia ne stidi da nam donese radosti. Ne odričimo [se] mudrosti. Ali neka ona ne bude nezgodna ni neugodna, sa žvalama nemani i lalokama što pilje iz kajbe, neka sakrije svoju divlju rutavost i riđu dlaku. Budući mudraci umjet će da uživaju od riječi duha, kao oni najdavniji, od jedne mudrosti koja je najjednostavnija i najzapletenija. Već odavno ne umiju da se iskazuju u parabolama. Ja cijenim mudrost koja ne ubija život i ne odbija od života, nego koja pretvara život u umjetničko djelo, mudrost sočnu, kratku, vedru sintezu mudrosti. Ona će biti kao slap, kao grozd, kao pad meteora. Tada ćemo postići jedinstvo rječnika i neposrednost u svojim zadacima.

Filozofi su okrunili glave vijencima, i, što ja nisam htio, počeli su da se grle, kako očuvati dubljinu i dostojanstvo u pokretu zbližavanja? Ali bio je nestašni san, san od pjene noći. Cvijeće je počelo padati sa stabala u lepršavoj kišici, jedna golubica je proletjela nad sastankom kao da će da uhvati zrno vode iz vodoskoka, ističući napadnu žutost svojega kljuna prema jednom mladom kamenom božanstvu koje je izgledalo postiđeno.

RJEČNIK

abažur (franc.) - zaslon na lampi, sjenilo
almeja - javna plesačica u Indiji
ambra (ar.) - sivosmeđa, lagana i masna tvar poput voska, posebno ugodnog mirisa, koja se dobiva iz žlijezda jedne vrste kita
ametist (grč.) - ljubičasti poludragi kamen; po vjerovanju starih Grka čuvao je od pijanstva
anakolut (grč.) - nedosljednost u konstruiranju rečenice, kad svršetak rečenice ne odgovara početku
Apage, Satanas! (lat.) - Odlazi, Sotono!
apsaras (sanskrt.) - u indijskoj mitologiji nimfe oblakinje, za koje se vjerovalo da katkada silaze na zemlju i zavode kreposne ljude
astar (tur.) - podstava, platno za podstavu

Babel - Babilon
bagren (rus.) - grimizan, purpuran, crven
bajadera (port.) - indijska plesačica
bakal (tur.) - trgovac na malo, sitničar
Belkis - turski oblik imena biblijske kraljice od Sabe
biljuran (tur.) - kristalan
blokus (franc.) - blokada
Bodisatva - prema budističkom vjerovanju biće koje je postiglo toliko savršenstvo duha da bi moglo prijeći u nirvanu, ali se toga odriče za spas drugih
buđelar (iz lat.) - kesa, novčarka, lisnica

cinam - drvo cimetovac
citrona - limun, četrun

čtiti - čitati

ćuhtati - lepršati

dert (tur.) - briga, tuga, žalost; ljubavni jadi, strast, pomama
dijački - latinski
direk (tur.) - stup, greda; stožer, temelj; oslonac
dolaf (tur.) - ormar u zidu; plakar, niša; kolotur, čekrk; kovčeg, sanduk; pržionik, sprava za prženje kave
Dora Remebot - nije stvarna osoba
dromedar (grč.) - deva
duvar (tur.) - zid

đulistan (tur.) - ružičnjak, vrt s ružama

eglenisati (tur.) - razgovarati se, zabavljati se
elf (engl.) - patuljasti vilenjak
entelehija (grč.) - neprekidna duševna djelatnost, stvaralački princip, nerazoriva životna snaga
entrefilet (franc.) - mali članak u novinama
epiderma (grč.) - gornji sloj kože
etir - eter
evazija (lat.) - uzmicanje, povlačenje; dvosmislenost, neodređenost

fingalske spilje - glasovita spilja u Škotskoj na hebridskom otoku Staffa, jedna od najljepših u Europi, poznata po bazaltnim stupovima
firmament (lat.) - vidljivo nebo, nebeski svod
frenezija (grč.) - uzbuđenje, pomama, ludilo

galalit (grč.) - mliječni kamen, čvrsta umjetna tvar koja se koristi kao zamjena slonovače, kornjačevine i sl.
glivaj (njem.) - glivajn, vino kuhano sa šećerom, cimetom i korom od limuna; upotrebljava se kao lijek protiv nazeba
gonfalon (tal.) - mala ratna zastava

hamal - (tur.) nosač, trhonoša
hasta luego (španj.) - doviđenja
Helsingör - grad i luka u sjeveroistočnoj Danskoj, gdje je prema legendi živio Hamlet (poznat i pod imenom Elsinor)
hijeratički - pridjev izveden iz hijerat, pismo staroegipatskih svećenika, tj. svetih knjiga
hipalaga (grč.) 1. pjesnička figura koja se sastoji u povezivanju riječi koje po smislu ne idu zajedno 2. najčešće namjerno poremećen red riječi u rečenici

Hipokrena - vrelo na brdu Helikonu, nastalo pod udarcem Pegazovih kopita, simbol pjesničkog nadahnuća
hvoja - grana
hymnodia to mou somati (grč.) - Pjesma mome tijelu

ilinštak - mjesec u kojemu u kalendaru dolazi sv. Ilija, tj. srpanj; prenes: ljetno sunce
irizacija - prelijenanje u duginim bojama

jaspra (grč.) - sitan srebreni novac, novac uopće

kajba - gajba, tj sanduk, krletka i sl.
kaloper - rogač
kaprisa (tal.-franc.) - kaprica, hir, inat
kazuar - vrsta ptice trkačice slične noju
klakson (engl.) - automobilska truba
klauzura (lat.) - dio samostana zatvoren za svjetovnjake
konvalescencija (lat.) - oporavak
kornemuza (franc.) - gajde, mješnice; diple
korolar (lat.) - u logici posljedica dokazane istine, potkrepa, dodatak, izvod, zaključak
korugva - zastava, barjak
kreljut - krilo
krin (grč.) - ljiljan
kumir (rus.) - idol, slika ili kip koji su predmet obožavanja

lakuna (lat.) - rupa, praznina, pukotina
lanterna magica (lat.) - "čarobna svjetiljka", naprava za projiciranje slika na platno
lapis lazuli (lat.-tal.) - poludragi mineral, nekoć služio za proizvodnju pigmenta za ultramarin
lilijalan - ljiljanski
Lilit - žena prvoga čovjeka Adama prije nego što je stvorena Eva, majka divova i zlih duhova

mahatma - "velika duša", indijski počasni naziv za vođe i suce
majdan (tur.) - rudnik, kamenolom; prenes. bogati izvor
marcijalan - koji pripada Marsu, bogu rata, ratnički, borben, hrabar
matroz (hol.) - mornar, brodar
Melkizedek - starozavjetni vladar Jeruzalema u vrijeme Abrahamovo; simbol blagonaklonog svećenika
metropoliten - metro, podzemna željeznica
mezgra - sok u drvetu, trop
mijazam (grč.) - kužno isparavanje; prije nego što su otkrivene bakterije, držalo se da se zarazne bolesti šire isparavanjem
mirluh - miris
mistagogija (grč.) - uvođenje u vjerske tajne, misterije, čarobnjaštvo
Misir - arapski i turski naziv za Egipat
monada - u Leibnizovoj filozofiji nedjeljivo biće

nebosklon - obzor, horizont

Odoakar - gotski kralj iz V. st. n. e; 476. g. svrgnuo posljednjeg rimskog cara i postao prvi barbarski vladar Italije
okazionalizam - smjer u filozofiji 17. st. koji je uzajamno djelovanje duše i tijela tumačio neposrednim božanskim utjecajem
onager (grč.) - vrsta divljeg magarca
opalizacija - prelijevanje boja, ljeskanje, blještanje (prema dragom kamenu opalu)

palingenezija (grč.) - ponovno rađanje, reinkarnacija
panegirik (grč.) - hvalospjev, pretjerano hvaljenje nekoga ili nečega
pantun (malaj.) - malajska pjesnička vrsta sa strofama od četiri unakrsno rimovana stiha
paoma - palma
parip (grč.) - konj, kljuse, konjusina
pečal - tuga
pedepsa - kazna
pizdra (grč.) - neprijateljstvo, mržnja, zloba
plavca - brodić, lađica
plot (rus.) - put, tijelo
počitanje - poštovanje
poni - dakle
prelesan - zamaman, čaroban
protega - dimenzija, opseg, obimnost
protejski - pridjev izveden prema starogrčkom morskom božanstvu Proteju, koji je imao sposobnost poprimanja lika različitih životinja; prenes. prevrtljiv
puntar (njem.) - buntovnik, ustanik
raba - robinja, služavka
rabdomant (grč.) - rašljar, čarobnjak

Raizuli - marokanski sultan (1868-1925), pobunjenik protiv sultana u Carigradu; bio je i protivnik poznatog revolucionara Abd-el-Krima, koji ga je zarobio, te je u zarobljeništvu i umro
Ramayana - veliki staroindijski ep iz 4. ili 3. stolj. pr. n. e.; prikazuje pustolovine kraljevića Rame u borbi za otetu mu ženu
Rgueda - Rgveda, najstarija zbirka Veda, staroindijskih svetih knjiga
rozga - prut, štap

sindžir (tur.) - lanac, verige, okovi
sinija (tur.) - niski stol za blagovanje
solilokvij (lat.) - razgovor sa samim sobom
sophia (grč.) - mudrost
Sub Iove divo (lat.) - pod otvorenim nebom ("pod Jupiterom")

šedrvan (tur.) - vodoskok, bazen pokraj džamije
šestoper - buzdovan

Tamar - u Bibliji kći kralja Davida
teleologija (grč. ***telos*** - svrha) - filozofski nauk prema kojemu je sve u prirodi svrsishodno (Aristotel)
Ter Borch, Gerard (1617-1681)- nizozemski slikar

tokoj - također

versi (lat.) - stihovi
Vita nuova - prvo Danteovo djelo (1283-1292)
Vivijana - ime zavodnice u više književnih djela

zar (tur.) - vanjska odjeća muslimanki; zavjesa, zastor

žmul - čaša

ABECEDNI POPIS PJESAMA